

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

**RENDFOKOZATI VIZSGA
TANANYAG**

TISZTEK RÉSZÉRE

S Szerző: Lippai Zsolt Sándor c. r. alezredes
Szakmai lektor: Dr. Halmosi Zsolt r. vezérőrnagy
Pedagógiai lektor: Nazareczki Andrea r. őrnagy
Szerkesztő: Kamrás Nikolett

Készült: 2016. október I. kiadás
2017. április II. kiadás
2020. szeptember III. kiadás
2023. január IV. kiadás

MÓDOSÍTÁSOK JEGYZÉKE:

Módosította	Verzió száma	Kibocsátás időpontja
Dr. Domokos Beáta c. r. alezredes	II.	2017. április
Szmodics Róbert c. r. alezredes	II.	2017. április
Dános Szabina r. százados (pedagógia lektor)	II.	2017. április
Fürjes Béla r. őrnagy (általános ismeretek)	III.	2020. szeptember
Dr. Hautzinger Zoltán r. ezredes (szakmai ismeretek)	III.	2020. szeptember
Dr. Csapó Gábor r. alezredes (szakmai ismeretek)	III.	2020. szeptember
Dr. Pádár Béla r. alezredes (szakmai ismeretek)	III.	2020. szeptember
Kecskés Nikolett (szerkesztő)	III.	2020. szeptember
Dr. Varga Péter Andor r. alezredes (általános ismeretek)	IV.	2023. január
Dr. Csapó Gábor r. alezredes (szakmai ismeretek)	IV.	2023. január
Dr. György Marianna r. alezredes (szakmai ismeretek)	IV.	2023. január
Nazareczki Andrea r. őrnagy (szerkesztő)	IV.	2023. január

TARTALOMJEGYZÉK

I.....	7
Általános rendészeti ismeretek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek működése.....	7
Rendvédelmi, rendészettörténeti ismeretek, a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv alapvető feladatai, azokat meghatározó szabályok, tevékenységi formák	7
Történeti visszatekintés	7
Magyarország rendőrségének szervezeti felépítése	9
A rendőrség szolgálati ágai, szolgálatai, szakszolgálatai	12
A rendvédelmi feladatokat ellátó szerv alapvető feladatai, azokat meghatározó szabályok, tevékenységi formák	14
A rendőri munkát érintő főbb jogszabályok:.....	17
A rendőrségi hierarchia, a hierarchiához kapcsolódó fogalmak	18
Elöljárók és alárendeltek, feljebbvalók és alacsonyabb rendfokozatúak egymáshoz való viszonya, a hierarchia jelentősége és szerepe a rendőri munkában.....	18
II.....	23
A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek belső igazgatása, működése.....	23
Az Országos Rendőr-főkapitányság vezetése, a területi szervek irányítása	23
A területi jogállású rendőrségi szervek vezetése, a helyi szervek irányítása	25
A 19 vármegyei és a BRFK önálló feladat- és hatáskörrel működő szervek	25
A helyi jogállású szervek vezetése.....	26
Ideiglenes szervezetek, törzsek vezetése.....	27
Szolgálati időrendszerek	30
A Rendőrség informatikai rendszerei, adatvédelmi szabályai	31
Együttműködés a társ-rendvédelmi feladatokat ellátó szervekkel, közigazgatási, ügyészségi és igazságszolgáltatási szervekkel, önkormányzatokkal, támogató civil szervezetekkel	40
Együttműködés a munkahelyi kapcsolatokban	40
Nemzetközi rendőrségi szervezetek, a Rendőrség nemzetközi együttműködése	41
Rendőrségi együttműködés	43
A Terrorelhárítási Központ	47

A Nemzeti Védelmi Szolgálat megalakulása	54
Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság	57
III.	60
Bűnügyi szakterület.....	60
Bűnügyi szolgálati ág	60
Történeti kitekintés.....	60
A bűnügyi szolgálati ág szervezeti elemei, ezek feladatai, elhelyezkedésük a Rendőrség szervezetében	61
A bűnügyi szolgálati ág részszakterületei, szakmai prioritásai.....	64
Gyűlölet-bűncselekmények, gyermek és ifjúságvédelem	76
Az illegális migráció elleni fellépés, embercsempészás, terrorizmus.....	78
A korrupció elleni és a gazdaságvédelmi szakterület.....	79
Történeti kitekintés.....	79
A gazdaságvédelmi szakterület	81
Korrupciós bűncselekmények	82
Bűnmegelőzési szakterület.....	89
A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia.....	91
A Rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége	91
A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok	94
A hozzátartozók közötti erőszak kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtása.....	94
Hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elrendelése	95
Áldozatvédelem.....	96
A rendőrség áldozatsegítő feladatai	96
Felderítői szakterület	98
Történeti kitekintés.....	98
A leplezett eszköz fogalma, az eszközök alkalmazásának feltételei és célja.....	99
A TIGY fogalma, alkalmazása és annak tiltása	100
Az engedélyhez nem kötött leplezett eszközök.....	101
Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök	102

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök.....	103
A leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetése	104
A titkos információgyűjtés eredményeinek felhasználhatósága	106
Az adatkérés keretében kérhető adatok	106
A feltételes adatkérésre jogosult szervek	108
Az adatgyűjtés	108
Az egyéb adatszerző tevékenység	109
Értékelő-elemző szakterület	109
Történeti kitekintés.....	109
IV.....	118
Rendészeti szakterület	118
Közrendvédelmi szakterület.....	118
A rendőri intézkedések során bekövetkező események parancsnoki vizsgálata.....	118
Közlekedésrendészeti szakterület.....	121
Forgalom- és ittasság ellenőrzés	121
A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 21. § (1) bekezdés h) pontjának megsértése okán foganatosított jármű visszatartása során az üzemben tartó adatainak megállapítására szolgáló okmányokról	125
Igazgatásrendészeti szakterület	129
Szabálysértés	129
Engedélyügyi eljárások	132
Ügyeleti szakterület.....	133
Az Országos Rendőr-főkapitányság Főügyelet, a tevékenység-irányítási központok (a továbbiakban: TIK) és a hívásfogadó központok (a továbbiakban: HIK) helye és szerepe a Rendőrség szervezetében.....	133
A TIK-ek alapfeladatai.....	135
Határrendészeti szakterület	136
Általános ismeretek a rendőrség központi szakirányító szervének idegenrendészeti feladatairól.....	136
Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Idegenrendészeti Osztály feladatai.....	139
Védelmi igazgatási szakterület.....	141

A személyi állomány értesítésének szabályai, a Robotzsaru Neo harcérték modul....	142
A különleges jogrendi feladatokra történő felkészülés	143
V.....	144
Szolgálati jog és etika: a hivatásos szolgálati jogviszony alapvető szabályai, jogok és kötelezettségek rendszere, valamint a hivatásos állomány tagjával szembeni magatartási és etikai szabályok	144
Hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének követelményei a Hszt. alapján.....	144
A hivatásos szolgálati jogviszony alapvető szabályai, jogok és kötelezettségek rendszere a Hszt. alapján	145
Az alapvető jogok korlátozása	146
A rendőrrel szembeni követelmények.....	149
A rendőr által betartandó etikai normák.....	153
A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe	154
A rendőri korrupció	158

I.

Általános rendészeti ismeretek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek működése

Rendvédelmi, rendészettörténeti ismeretek, a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv alapvető feladatai, azokat meghatározó szabályok, tevékenységi formák

Történeti visszatekintés¹

Az országos hatáskörű magyar rendőrség szervezetét érintően a rendészettudományról² szóló írásos anyaggal elsők között Karvasy Ágoston „A politicalai tudományok rendszeresen előadva”³ című 1845-ben írt művében találkozhatunk, amelyet követően néhány év múlva Szemere Bertalan belügyminiszter, Hajnik Pálra bízta az – 1848-49-es forradalom és szabadságharc miatt kísérleti fázisában megrekedt – országos rendőrség létrehozását.

1869-ben – még az első állami rendőrség megszervezését és felállítását megelőzően – adták ki a „Közbiztonság” (rendészet elméleti és tapasztalati ismereteket közlő heti szakközlöny) című⁴ az első rendészeti szaklapot⁵, amelyben már szerepelt a tudományos igényességgel felkészített személyünk és vagyonunk őre a rendőr, továbbá megfogalmazta az országos rendőrség felépítését és tagoltságát. A szerkesztő már a szaklap vezércikkében lényegesnek tartotta kiemelni, hogy: „*bármily rendszerre is alapítassék a rendőrség újjászervezése, ez csak akkor fog megfelelni hivatásának, ha a rendészeti közegek a rendészeti tudományban elméletileg is kiképeztetnek.*”⁶

1873-ban a Pest-Buda-Óbuda egyesítéséről szóló törvénnyel jön létre az állami rendőrség első megjelenési formájaként a Fővárosi Rendőrség, amelyet követően még nyolc évet kellett várni 1881. április 11-ig, amikor a parlament elfogadta az első állami rendőrség jogszabályi alapjait lefektető, a fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvénycikket. E törvény már pontosan

¹ Sallai János: Rendőr, rendőraltsízt, rendőr törzsaltízt képzés a m. kir. rendőrség államosítása után, és Sallai János: Rendőr tisztviselők képzése a m. kir. rendőrség államosítása (1920) után kéziratok alapján

² Karvasy Ágoston: A politicalai tudományok rendszeresen előadva. Győrött. kn.1845. 90. oldal

³ Ugyanott 164-165. oldal

⁴ 1869. augusztus 15. 1. oldal

⁵ Szöllősy Alfréd: Az első rendőri szaklap. A rend. 1927. február 19. 3. oldal

⁶ Közbiztonság, 1870. január 9. 2. sz. 1. oldal

rögzítette a rendőrség szervezetét és személyi állományának összetételét, ami a főkapitány által vezetett szervezet tisztekből, gyalog és lovas rendőrökből és szolgálkból áll.

Az 1881. évi XXI-es törvény végrehajtására vonatkozó „utasítás”⁷ mellékletében került rögzítésre, hogy a közönséggel érintkező rendőri állomány megválogatására, képzésére folyamatosan a legnagyobb figyelmet kellett fordítani, valamint az, hogy a próbaszolgálatosok közül is csak a legalkalmasabbakat lehet kinevezni, illetőleg, hogy a képzést a kinevezést követően is folytatni kell.

Az egységes állami rendőrség hét kerületi főkapitányság – Budapest, Debrecen, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Szombathely – megszervezésével jött létre. A rendelkezésre álló megfelelő létszám mellett azonban nem jelent meg a szükséges fegyverzet, de erőteljesen érvényesültek a trianoni szerződés korlátozó intézkedései, ugyanakkor a lassú fejlődésre nagy hatással voltak a korabeli pénzügyi nehézségek.

1932. január 1-jén létrejött a vidéki főkapitányság, amellyel egy időben megszűntek a kerületi főkapitányságok.

1944-ben a rendőrséget katonásították, ami azt jelentette, hogy személyi, szervezési, fegyverzet és felszerelés tekintetében a honvédelmi minisztérium alárendeltségébe került, létszámát 34.000 főben állapították meg, valamint belügyminiszteri rendelet nyomán már nőket is kinevezhettek a testületbe.

1956. december elejére létrejött az Országos Rendőr-főkapitányság, amelynek alárendeltségében működtek a fővárosi és megyei rendőr-főkapitányságok, helyi szervként a rendőrkapitányságok, így innentől kezdve az egységes rendőrség végezte az állambiztonsági, a bűnüldöző és a többi rendőri tevékenységet.⁸

⁷ 1884. évi 43.972 B.M. számú rendelet a fővárosi rendőrség számára kiadott Utasítás tárgyában

⁸ A http://midra.uni-miskolc.hu/JaDoX_Portlets/documents/document_14336_section_6611.pdf internetes oldal tartalma, letöltés ideje: 2016. október 10. Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Intézeti Tanszék, Szentesi Tibor: A rendőrség és az ügyészség kapcsolata a bűnügyek nyomozása során, szakdolgozat, 5-9. oldal.

Magyarország rendőrségének szervezeti felépítése

Jelenleg a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló **2010. évi XLIII. törvény határozza meg a rendvédelmi szerveket**, amelyek az alábbiak:

- **a rendőrség,**
- **a büntetés-végrehajtási szervezet,**
- **a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,**
- **a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.**

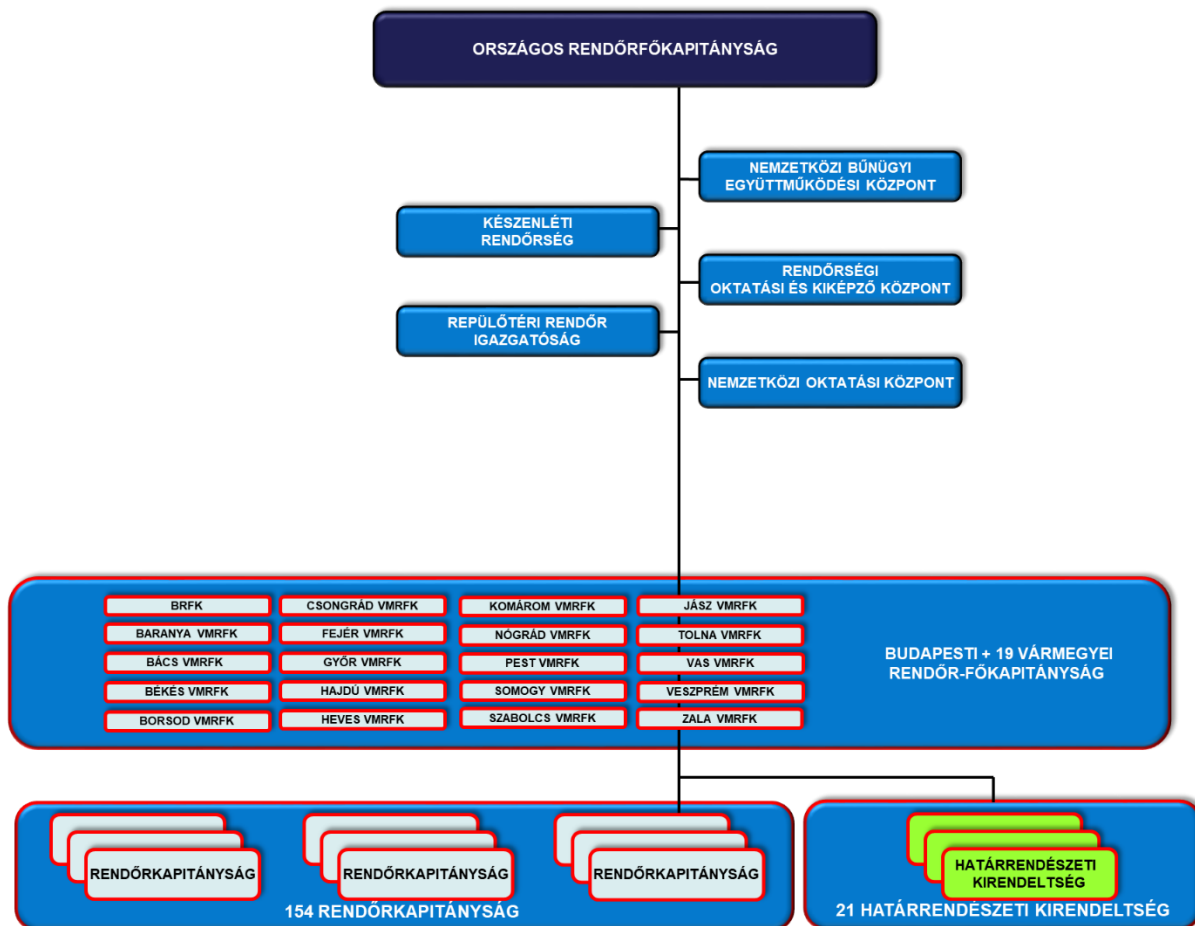
A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 4 § alapján **a rendőrséget az alábbi négy, egymással mellérendeltségi viszonyban álló szerv alkotja:**

- **általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv** (továbbiakban: Rendőrség),
- **belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv** (Nemzeti Védelmi Szolgálat, továbbiakban: NVSZ),
- **terrorizmust elhárító szerv** (Terrorelhárítási Központ, továbbiakban: TEK),
- **idegenrendészeti szerv** (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, továbbiakban: OIF).

A **Rendőrség** központi szerve, az **Országos Rendőr-főkapitányságra, 20** önálló feladat- és hatáskörrel működő **vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságra**, az illetékes rendőr-főkapitányság szervezeti egységeiként **154 városi (kerületi) rendőrkapitányságra** – **amelyből 3 vízirendészeti – és 21 határrendészeti kirendeltségre tagozódik.** A rendőrkapitányságok szervezetében feladat- és hatásköri önállósággal nem rendelkező rendőrőrsök működhetnek.

A Rendőrség 2023. január 01-ei állapotnak megfelelő szervezeti, irányítási jogköreinek felépítését az alábbi ábra⁹ mutatja be:

⁹ Az ábra a <https://my.police.hu/szervezeti-hirek/szervezeti-struktúra/rendőrség-szervezeti-felépítése-2020.01.01>. internetes oldal tartalma alapján készült, a letöltés ideje: 2023. január 18.

A Rendőrség egyes feladatok ellátására jogszabály alapján létrehozott – többségében az országos rendőrfőkapitány közvetlen irányításával működő – szervei:

1) **Készenléti Rendőrség** (a továbbiakban: KR):

- részt vesz a halaszthatatlan beavatkozást és csapaterőt igénylő, valamint jelentős szállítási és kíséresi feladatok, országos szintű fokozott ellenőrzések végrehajtásában,
- ellátja – a TEK hatáskörébe tartozók kivételével – a tűzszerészeti, valamint a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelmével kapcsolatos feladatokat,
- ellátja a belföldi állami futárszolgálat tevékenységét,
- segítséget nyújt a területi és a helyi szervek közterületi szolgálatának és biztosítási feladatainak ellátásához, továbbá
- nyomozó hatóságként jár el, valamint
- országos illetékességgel végzi a hatáskörébe utalt költségvetési, vagyongazdálkodási feladatokat.

2) Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (a továbbiakban: RRI):

- ellátja a nemzetközi és a belföldi polgári repülés jogellenes cselekmények elleni védelmével összefüggő rendészeti és ellenőrzési feladatokat,
- a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren határellenőrzési és más határrendészeti feladatokat végez,
- nyomozó, közigazgatási és szabálysértési hatósági jogköröket gyakorol.

3) Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (a továbbiakban: NEBEK):

- kapcsolatot tart, és együttműködik a külföldi, valamint a nemzetközi bűnüldözési szervezetekkel,
- szakirányítja a körözési tevékenységet.

4) Nemzetközi Oktatási Központ (a továbbiakban: NOK):

- felelős a rendészeti oktatást végző nemzetközi szervekkel kötött szerződésekből, megállapodásokból, jogszabályi kötelezettségekből eredő feladatok végrehajtásáért, továbbá
- továbbképzések megszervezéséért és lebonyolításáért aktuális igényeknek megfelelően két vagy többoldalú nemzetközi együttműködésben.

5) Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ (a továbbiakban: ROKK):

- országos illetékességgel végzi az oktatással, vizsgáztatással, képzéssel, szolgálati állatokkal, szabadidős és sport tevékenységgel, a hivatásos állomány alkalmasságával kapcsolatosan hatáskörébe utalt, valamint egyéb, jogszabályban és az alapító okiratban meghatározott feladatokatkat.

A korábbiakban idesorolható volt a **Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet**, amely ellátta a szakértői és a bűnügyi technikai feladatokat, **2017. január 01-től az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézetek-vel (ISZKI) összeolvadva**, a továbbiakban a **belügyminiszter szervezeti és az igazságügyi miniszter törvényességi felügyelete alatt működik Nemzeti Szakértői és Kutató Központ** elnevezéssel.

A rendőrség szolgálati ágai, szolgálatai, szakszolgálatai

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet szerint a Rendőrség feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra lebontva kell megszervezni.

A szolgálati ágak, amelyek az ágazati szakmai feladatokat hajtják végre:

- 1) **a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szolgálati ág (NVSZ),**
- 2) **a bűnügyi szolgálati ág** (általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkörben eljárva végzi a bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését, továbbá a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését),
- 3) **a határrendészeti szolgálati ág** (a határrendészet 2008. január 1-je óta a Rendőrség önálló szolgálati ága. A schengeni külső határokon határrendészeti kirendeltségek, illetve a horvát határszakaszon határterülettel rendelkező rendőrkapitányságok végzik a határrendészeti feladatokat. A kirendeltségek ellátják a határőrizettel, a határforgalom ellenőrzésével, az államhatár rendjével, valamint a külföldiek ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat, illetve végrehajtják a Rendőrség hatáskörébe tartozó egyes idegenrendészeti feladatokat)¹⁰,
- 4) **az igazgatásrendészeti szolgálati ág** (a közigazgatási és szabálysértési hatósági jogkörök gyakorlása),
- 5) **a közlekedésrendészeti szolgálati ág** (feladata a közlekedési hatósági és rendészeti feladatok ellátása),
- 6) **a közrendvédelmi szolgálati ág** (a közrend és közbiztonság fenntartásával összefüggő tevékenységének ellátása),
- 7) **a személy- és objektumvédelmi szolgálati ág** (a fontos/védett személyek életének, testi épségének, valamint a kijelölt létesítmények védelme),
- 8) **a terrorelhárítási szolgálati ág (TEK),**
- 9) **a kommunikációs szolgálati ág** (ellátja a Rendőrség kommunikációs feladatait)
- 10) **az idegenrendészeti és menekültügyi szolgálati ág (OIF).**

A szolgálatok, amelyek a szakmai feladat végrehajtásában működnek közre:

- 1) **az állami futárszolgálat** (levélirányítási, futárjárat, futárszolgálati feladatokat lát el),
- 2) **a bevetési szolgálat** (ellátja az előre nem tervezhető, halaszthatatlan beavatkozást és csapatertőt igénylő rendőrségi feladatokat),

¹⁰ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 215. oldal 2.1 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

- 3) **a bűnügyi technikai szolgálat** (a modern tudományok vívmányait felhasználva keresi-kutatja az elkövetőkre utaló látható és láthatatlan nyomokat és anyagmaradványokat)¹¹,
- 4) **a légirendészeti szolgálat** (feladata a polgári repülés rendészeti felügyelete),
- 5) **a rendőri csapaterő** (feladata a rendőri csapaterő alkalmazásával kapcsolatos tevékenység ellátása),
- 6) **a repülőtéri rendőri szolgálat** (gondoskodik a nemzetközi és belföldi polgári légi forgalmat lebonyolító repülőtereken a rendőrségi feladatok összehangolt ellátásáról),
- 7) **a tűzszerész szolgálat** (ellátja a hatáskörébe tartozó tűzszerészeti feladatokat),
- 8) **az ügyeleti szolgálat** (biztosítja a rendőri munka folyamatosságát az ügyeleteken),
- 9) **a védelmi igazgatási szolgálat** (ellátja az állam komplex védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenységet)¹²,
- 10) **a vízirendészeti szolgálat** (ellátja a víziközlekedés rendőrhatósági igazgatását),
- 11) **a légiközlekedés védelmi szolgálat** (ellátja a polgári légiközlekedés védelmének rendőrhatósági igazgatását),
- 12) **a tanúvédelmi szolgálat** (a rendőrségen belül a Védelmi Program ellátására létrehozott szervezeti egység).

A szakszolgálatok, amelyek az alapfeladatok ellátását segítik, a működési feltételeket biztosítják:

- **az ellenőrzési szakszolgálat** (végrehajtja a hatékony rendőrségi működés eredményeinek vizsgálatát),
- **a gazdasági szakszolgálat** (ellátja a rendőrségi szervezet pénzügyi, anyagi-technikai működésének biztosítását),
- **a hivatali szakszolgálat** (ellátja a hivatali teendőket),
- **a humánigazgatási szakszolgálat** (ellátja a humánigazgatással kapcsolatos valamennyi személyzeti, munkaügyi, fegyelmi, egészségügyi, adatkezelési stb. feladatokat).

¹¹ a <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/bunugyi-szakterulet/bunugyi-technika> internetes oldal tartalma, letöltve: 2016. október 9-én;

¹² Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 312. oldal 7.1 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.;

A rendvédelmi feladatokat ellátó szerv alapvető feladatai, azokat meghatározó szabályok, tevékenységi formák^{13 14}

A **Rendőrség a jogállam alapvető intézménye**, melyet az Alaptörvény is deklaráál azzal, hogy rögzíti fő feladatköreit, irányítását és depolitizáltságának, pártbefolyástól mentességének követelményét, valamint szervezetének és működésének – minősített többséggel elfogadott, széles körű konszenzust megtestesítő – sarkalatos törvényben történő szabályozását.

A Rendőrség alapvető feladata:

- 1) a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése,
- 2) a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme,
- 3) a terrorizmus elleni küzdelem,
- 4) az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása,
- 5) a törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés.

A **Rendőrség** Magyarország legnagyobb létszámú és legátfogóbb hatáskörrel rendelkező rendvédelmi szerve, amely az Alaptörvényben, az Rtv-ben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott alábbi **bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében:**

Rtv. 1. § (2)

- 1) általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárás törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését,
- 2) szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében,
- 3) ellátja a közbiztonságra veszélyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
- 4) közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el,
- 5) ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat,

¹³ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 18. oldal 1.3 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.;

¹⁴ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 20-23. oldal 2.1 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

- 6) gondoskodik a büntetőeljárással összefüggésben a jogszabályban meghatározott személyi kört érintő védelmi feladatok ellátásáról, továbbá a büntetőeljárásban részt vevők Védelmi Programjának végrehajtásáról,
 - 6.a) védi a jogszabályban meghatározott, Magyarország szempontjából különösen fontos személyek életét, testi épségét, őrzi a jogszabályban meghatározott létesítményeket és értékeket,
- 7) engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet,
 - 7.a) engedélyezi – nemzetközi megállapodás eltérő rendelkezése hiányában – a szolgálati lőfegyverek és lőszerrel szolgálati célból történő külföldre vitelét és az együttműködő, külföldi rendészeti feladatokat ellátó hatóságok szolgálati lőfegyvereinek és lőszereinek az országba történő behozatalát,
- 8) büntetés-végrehajtási feladatokat lát el,
- 9) különleges jogrend esetén ellátja a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, illetve hadiállapot idején közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
- 10) őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,
- 11) ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat - ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést -, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását,
- 12) irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
- 13) megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket,
- 14) elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést,

15) Magyarország területén

- felderíti a terrrorszervezeteket,
- megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el,
- megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék,

16) elvégzi a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat, valamint

17) részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett, vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban,

18) a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában,

19) ellátja a segélyhívó számok fogadásából eredő feladatokat,

20) ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,

21) biztosítja az (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendelet 35. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatásszinteknek megfelelő határellenőrzést,

22) ellátja a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényben meghatározott feladatokat.

Az Rtv. a rendőrségi feladatkör ellátásához kapcsolódva alapvető szintű, valamennyi tevékenységi területet általánosan érintő követelményeket fogalmaz meg, hangsúlyozva ezzel a rendőri tevékenység közszolgálati jellegét. Ezen **követelmények** az alábbiak:

- 1) **tiszteletben tartja** és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az emberek jogait,
- 2) **védelmet nyújt** az életet, testi épséget, vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekményekkel szemben,
- 3) **felvilágosítást és segítséget ad** a rászorulóknak,
- 4) **együttműködik** az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel (kiemelendő a polgárőrséggel, valamint az egyes rendészeti feladatot ellátókkal történő együttműködés), továbbá nemcsak a hazai, hanem a külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervekkel,

- 5) **támogatja** a helyi önkormányzatoknak és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét,
- 6) **pártbefolyástól mentesen jár el.**

Az Rtv. IV. fejezete alapján a Rendőrség működésének általános elvei és szabályai az alábbiak:

- 1) a rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége,
- 2) az intézkedési kötelezettség,
- 3) az arányosság követelménye,
- 4) a kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei,
- 5) az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai,
- 6) titoktartási kötelezettség,
- 7) fegyverviselési jog,
- 8) a rendőrség segítségnyújtási kötelezettsége,
- 9) közreműködő igénybevétele,
- 10) segítség és eszközök igénybevétele a rendőrségi feladatok ellátásához,
- 11) díjkitűzés.

A rendőri munkát érintő főbb jogszabályok:

- 1) **Magyarország Alaptörvénye,**
- 2) **a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény,** amely a rendőrség feladatait, tevékenységét, jogosultságokat, kötelezettségeket, rendőri intézkedéseket, kényszerítő eszközök alkalmazásának szabályait stb. határozza meg,
- 3) **a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet,** (a továbbiakban: Szolg. szab.) amely az Rtv-ben meghatározott szabályokra ad részletszabályozást,
- 4) **Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet,**
- 5) **a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény** (a továbbiakban: Hszt.) amely a hivatásos szolgálattal járó szabályokat határozza meg,
- 6) **a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény,** amely az egyes bűncselekményeket, elkövetési magatartásokat, alkalmazható szankciókat határozza meg,

- 7) a **büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény**, amely a bűncselekmények nyomozási tevékenységét, valamint a rendőrség, ügyészség, bíróság hatáskörét, feladatait stb. határozza meg,
- 8) a **szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény**, amely a szabálysértésekkel kapcsolatos eljárási feladatokat, szankciókat stb. határozza meg,
- 9) általános közigazgatási rendtartásról szóló **2016. évi CL. törvény**.

A rendőrségi hierarchia, a hierarchiához kapcsolódó fogalmak¹⁵

Elöljárók és alárendeltek, feljebbvalók és alacsonyabb rendfokozatúak egymáshoz való viszonya, a hierarchia jelentősége és szerepe a rendőri munkában

A rendőrség - más rendvédelmi szervekhez hasonlóan - csak akkor tud törvényi rendeltetésének eleget tenni, ha a cél eléréséhez szükséges, a szabályzatokban részletesen meghatározott szolgálati rend és fegyelem érvényesül, amelynek alapja a fegyveres szerveknél kiemelt jelentőséggel bíró hierarchia.¹⁶

A rendőrök a szolgálati hierarchiából adódóan elöljárók vagy alárendeltek lehetnek. Az elöljárónak jogában áll, hogy az alárendeltnek parancsot adjon, ezzel szemben pedig az alárendeltnek kötelessége, hogy a kapott parancsot végrehajtsa. Az elöljáró és az alárendelt közötti ilyen függő viszony a **függelém**.

A szolgálati rendből fakad, hogy a szolgálati felsőbbiséggel szemben engedelmességet kell tanúsítani, és a szolgálati tekintélyt tiszteletben kell tartani. Ennek betartása nélkül a fegyveres szervek nem lennének képesek alapvető feladataikat teljesíteni.

A szolgálati elöljáró, az alárendelt és a feljebbvaló (Szolg. szab. 2.§ 1.7.)

Az alárendelt az, aki valamely szolgálati elöljáróhoz szolgálati beosztás, külön parancs vagy utasítás alapján akár ideiglenes jelleggel is be van osztva, míg a **feljebbvaló** az, akinek

¹⁵ A Miskolci Rendészeti Szakközépiskola Közrendvédelmi ismeretek I. jegyzet I. évfolyam 2016. 11-16. oldal, Soltész Csaba r. őrnagy kiemelt főtanár

¹⁶ A hierarchia jelentése a fölé- és alárendeltségek rendszere, amiben az emberek vagy dolgok valamilyen szempont (pl. fontosság, képesség, pozíció) alapján vannak elrendezve, kategorizálva, forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hierarchia>, a letöltés ideje: 2017. február 15.

magasabb rendfokozata van, és az alacsonyabb rendfokozatúval nem áll szolgálati előjárói viszonyban.

A feljebbvalónak nincs parancsadási, utasítási joga, kivéve abban az esetben, amennyiben a Szolg. szab. 87. § (3) bekezdése alapján szolgálati előjárói viszonyba lép, ugyanakkor a függelem szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az alá- és fölérendeltség tartós beosztás alapján jött létre, vagy ideiglenesen áll fenn valamely konkrét utasítás alapján.

Az **előjárónak** parancsadási, utasítási joga van, melyet az alárendelt – az általános szabályok szerint – köteles végrehajtani.

Az alárendelt jelentési kötelezettsége

Az alárendelt szolgálati előjárójának szóban jelenti:

- 1) a szolgálati feladat, az utasítás végrehajtását, valamint az azt akadályozó körülményeket,
- 2) beosztásba való kinevezését, magasabb rendfokozatba történt előléptetését, kitüntetését,
- 3) megdicséresét, jutalmazását, ha ezt nem a közvetlen szolgálati előjáró jelenlétében közölték vagy nem tőle kapta,
- 4) ha más szolgálati előjárótól utasítást kapott, vagy az ellenőrizte tevékenységét,
- 5) szabadságról való bevonulását, vezénylésének lejárta, a vezénylés helyéről történő bevonulását,
- 6) fegyelmi fenytését, ha azt nem közvetlenül szolgálati előjárója szabta ki,
- 7) intézkedéseit, valamint
- 8) megbetegedését, felgyógyulását.

Az alárendelt szolgálati előjárójának írásban jelenti:

- a személyi és családi körülményeiben beállott, a Hszt. 1-es számú mellékletében meghatározott adatokkal kapcsolatos változásokat, valamint
- ha büncselekmény, szabálysértés vagy a helyszínen közigazgatási bírsággal sújtható szabályszegés miatt vele szemben intézkedés történt.

Ha más jogszabály jelentési kötelezettséget ír elő, a jelentést írásban kell megtenni.

A **szolgálati előjáró** a hivatásos állomány tagjával szemben a magasabb szolgálati beosztásánál fogva parancs, intézkedés kiadására vagy munkáltatói jogkör gyakorlására jogosult személy (szolgálati előjárónak vezető beosztású, kormánytisztviselőként, igazságügyi alkalmazottként vagy közalkalmazottként foglalkoztatott személy is minősülhet).

Az előjárók és feljebbvalók a szolgálati érintkezés alkalmával alárendeltjeiket, illetve az alacsonyabb rendfokozatúakat vezetéknévükön és rendfokozatukon, vagy csupán rendfokozatuk megnevezésével és az "úr", illetve nők esetében az "asszony" vagy a "kisasszony" szóval szólítják meg.

Az a rendőr, akit szolgálati előjárója vagy feljebbvalója megszólít, "**parancs**" szóval jelentkezik. Az alárendelt az előjárót, az alacsonyabb rendfokozatú a feljebbvalót a rendfokozatával és az "úr", illetve nők esetében az "asszony" vagy "kisasszony" szóval szólítja.

A távol lévő előjárót, feljebbvalót, illetve alárendeltet a vezetéknévvel és rendfokozatával kell mások előtt megnevezni. A távbeszélőn történő szolgálati érintkezés alkalmával a hívó fél bemutatkozása (nevének, rendfokozatának közlése) után az alacsonyabb rendfokozatú köteles jelentkezni, kivéve, ha a szolgálati előjáró-alárendelt viszonyból más következik.

A szolgálati út fogalma, jelentősége, betartásának szabályai (Szolg. szab. 90.§)

A szolgálati út a szolgálati érintkezésnek, az ügyek intézésének az a módja, amikor az ügy a közvetlen parancsnok és a közbeeső szolgálati előjárók útján jut el ahhoz a személyhez, akinek abban döntési, utasítási, parancsadási, intézkedési joga vagy kötelessége van.

Általános szabály, hogy **a szolgálati utat be kell tartani**, legyen szó jelentésről vagy kérelemről. Bizonyos esetekben azonban a szabályzat is lehetővé teszi, engedélyezi a szolgálati út mellőzését.

A felsőbb szintű rendőri szerv, valamint a szolgálati előjáró a szolgálati út betartását mellőzheti, ha a szolgálati út betartása miatt a szolgálati érdek sérelmet szenvedne. Az alárendelt a szolgálati út mellőzésével kapott utasítást jelenti közvetlen szolgálati előjárójának. A rendőr az utasítás tudomásulvételét „**Értettem!**” szóval jelenti. Indokolt esetben a szolgálati előjáró köteles meggyőződni arról, hogy az alárendelt pontosan megértette az utasítást. A távbeszélőn adott utasítás jogosultságáról kétség esetén visszahívással kell meggyőződni.

Ha az utasítás végrehajtását elháríthatatlan akadály lehetetlenné teszi, ezt a körülményt az utasítást adó szolgálati előjáró felé haladéktalanul jelenteni kell. Ha a rendőr kapcsolata megszakad a szolgálati előjárójával, utasítás hiányában köteles a jogszabályok és más rendelkezések előírásai szerint önállóan eljárni.

Az utasítást az alárendelt ellentmondás nélkül, kellő időben és a legjobb tudása szerint – az Rtv. 11–12. §-ában foglaltakra figyelemmel – hajtja végre. Ha a parancs teljesítését másik szolgálati előljáró parancsa akadályozná, az alárendelt az előzőleg kapott utasítást köteles jelenteni. Ha a szolgálati előljáró ennek ellenére utasítást ad parancsa végrehajtására, azt teljesíteni kell. Az utóbbi utasítás teljesítését követően az első utasítás végrehajtását meg kell kezdeni, valamint folytatni kell.

Az első utasítás teljesítésének elmulasztásáért, késedelmes teljesítéséért az új utasítást adó szolgálati előljáró felelős. Az, aki az újabb parancsot adta, értesíti erről az előző utasítást adó szolgálati előljárót. Az utasítás végrehajtását mindkét szolgálati előljárónak jelenteni kell. A fontosabb utasításokat a szolgálati előljáró írásban adja ki, és gondoskodik az érintett beosztottak előtt történő kihirdetésükről.

A hivatásos állomány tagja szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani az előljáró parancsát, a felettes rendelkezését, **kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.**

A fent leírt kivétellel a hivatásos állomány tagja a jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtását nem tagadhatja meg. Ha azonban annak jogellenessége felismerhető számára, arra haladéktalanul köteles az előljáró figyelmét felhívni. Ha az előljáró a parancsát, a felettes a rendelkezését ennek ellenére fenntartja, azt kérelemre írásba kell foglalnia. A jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtásáért kizárólag az azt kiadó felel.

Az egyedi utasítás adásának és végrehajtásának rendje, parancs fogalma:

- a szolgálati tevékenység irányításának meghatározó eszköze,
- meghatározott tevékenység vagy feladat végrehajtására vonatkozó egyedi utasítás,
- az arra jogosult által kiadott és tartalmilag a szolgálati feladatok ellátásával kapcsolatos tevékenységre irányuló rendelkezés értendő, amely tehát szolgálati parancsnak minősül.

A rendőr köteles a parancsot maradéktalanul végrehajtani és az előljárói utasításokat betartani. A parancsot lehet szóban, írásban, jelekkel és akár jelzésekkel kiadni. A parancsot az előljáró csak szolgálati úton adhatja ki.

Ha az alárendelt nem a közvetlen előljárójától kap parancsot, akkor azt végre kell hajtania, de jelentenie kell a közvetlen parancsnokának.

Ha a rendőr a parancs végrehajtása közben olyan újabb parancsot kap, amely akadályozza az előző végrehajtásában, akkor jelenteni kell a másik parancsot adó előljárónak, ha pedig ennek ellenére ragaszkodik a kiadott utasításához, a rendőrnek az utóbbi parancsot kell végrehajtania. Nem tekinthető parancsnak a rendőri előljárónak az alárendelthez intézett közvetlen hangú (baráti) figyelmeztetése. A parancs kiadására csak az előljáró jogosult, és a parancsot kizárólag alárendeltjének adhatja.

Utasítás, a különböző jogszabályokban és szabályzatokban lefektetett és a katonákra általánosan kötelező előírások betartására vonatkozó rendelkezés. Az utasításokat a szolgálati út betartásával kell kiadni, ugyanígy kell előterjeszteni a kérelmeket is.

A parancsal szembeni követelmény, hogy az világos, egyértelmű, rövid, határozott, érthető és végrehajtható legyen.

Ha az alárendelt a részére jogszerűen kiadott, illetve bűncselekményt meg nem valósító parancsot nem teljesíti, vétséget követ el.

Parancs iránti engedetlenség: „Aki a parancsot nem teljesíti, vétség miatt elzárással büntetendő.”

II.

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek belső igazgatása, működése

Az Országos Rendőr-főkapitányság vezetése, a területi szervek irányítása¹⁷

Az Rtv. alkalmazásában megkülönböztetünk közvetlen és közvetett vezetést. Az országos rendőrfőkapitány közvetlenül vezeti a központi szervet, míg közvetetten a területi és helyi szerveket. Vezetési jogkörét azonban kizárólag az irányító szervek irányító aktusainak megfelelően, azok keretein belül gyakorolhatja. Az irányítók felelősek a Rendőrség eredményes működéséért, a vezetők pedig az általuk vezetett szervezeti egységekért, a beosztottakért, intézkedéseik jogszerűségéért és szakszerűségéért.

A Rendőrséget a miniszterelnök által – a miniszter előterjesztése és az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottságának a jelölt alkalmasságával kapcsolatos állásfoglalása alapján – kinevezett országos rendőrfőkapitány vezeti és képviseli, egyben gyakorolja a központi államigazgatási szervek vezetőit megillető irányítási és felügyeleti jogköröket.

A **Rendőrség** országos hatáskörrel és illetékességgel rendelkező **központi szerve az ORFK, Budapest székhellyel.**

A Rendőrség szervezeti felépítését, hatásköri, illetékességi szabályait megállapító főbb normák:

- **20/2015. (IX. 10.) ORFK utasítás** az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról (a továbbiakban: ORFK SzMSz),
- **329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet** a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről,
- **67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet**, a Rendőrség szervei illetékességi területének megállapításáról.

¹⁷ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 23-27. oldal 2.2-2.4 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

Az országos rendőrfőkapitány vezetői feladatai különösen:

- 1) szervezi a miniszteri irányítás során meghatározott feladatok végrehajtását,
- 2) évente értékeli a Rendőrség tevékenységét, stratégiai terveinek megvalósítását,
- 3) javaslatot tesz a Rendőrség működését, feladatkörét érintő jogszabály, közjogi szervezetszabályozó eszköz megalkotására, módosítására, hatályon kívül helyezésére,
- 4) utasítást adhat ki a Rendőrség szervei számára,
- 5) együttműködik más minisztériumokkal és a társszervekkel,
- 6) a Rendőrség és más szervek közötti együttműködési megállapodást köthet,
- 7) javaslatot tesz a miniszter kinevezési és felmentési jogkörébe tartozó vezetőkre (az országos rendőrfőkapitány helyetteseire, a rendőr-főkapitányságok (továbbiakban: RFK), valamint a külön jogszabályban meghatározott rendőri szervek vezetőire),
- 8) közvetlenül vezeti az ORFK-t,
- 9) a miniszter jóváhagyását követően kiadja az ORFK SzMSz-ét,
- 10) gyakorolja a hatáskörébe utalt személyügyi és munkáltatói jogokat az ORFK állományába tartozó személyek felett,
- 11) irányítja a rendőr-főkapitányságok és a közvetlen alárendeltségébe tartozó más rendőri szervek vezetőinek tevékenységét,
- 12) gyakorolja – a kinevezés és a felmentés kivételével – az RFK-k vezetői és az általa irányított más rendőri szervek vezetői felett a munkáltatói jogokat,
- 13) kinevezi és felmenti az RFK-k és a közvetlen alárendeltségébe tartozó más rendőri szervek vezetőinek helyetteseit,
- 14) jóváhagyja az RFK-k és az általa irányított más rendőri szervek SzMSz-ét.

Az országos rendőrfőkapitány a részére jogszabályban megállapított jogkörök gyakorlását átruházhatja, ezt azonban az ORFK SzMSz-ben kell rögzíteni, akárcsak helyettesítésének rendjét.

Az országos rendőrfőkapitány helyettesei:

- 1) **bűnügyi,**
- 2) **rendészeti,**
- 3) **gazdasági,**
- 4) **műveleti, aki egyúttal a Készenléti Rendőrség parancsnoka,**
- 5) **személyügyi.**

A helyettesek a Rendőrség teljes személyi állományának szolgálati előjárói. Az országos rendőrfőkapitányt távolléte, akadályoztatása esetén a meghatározott sorrend szerint helyettesítik.

Az országos rendőrfőkapitánynak a Rendőrség szervei felett gyakorolt irányítási tevékenysége végrehajtása során az ORFK szervezeti elemei – feladat- és hatáskörüknek megfelelően – szakmai irányítást látnak el az RFK-k tevékenysége felett.

A szakirányítás célja a szakma szabályai egységes értelmezésének és alkalmazásának biztosítása.

Feladatkörében eljárva a szakirányító szervezeti elem jogosult:

- általánosan vagy egyedi ügyekben a törvényesség és a szakmai szempontok (szakszerűség, célszerűség, eredményesség, hatékonyság) megtartását ellenőrizni,
- az irányított szerv vezetőit szakmai tevékenységük körében beszámoltatni, jelentéstételre kötelezni, tőlük iratokat, adatokat kérni,
- szakmai kérdésekben normatív rendelkezés kiadását kezdeményezni vagy egyedi utasítást adni, az egységes jogalkalmazást módszertani útmutatók elkészítésével elősegíteni,
- az irányítása alatt álló szerv döntéseit (a jogszabályokban meghatározott korlátok között) felülvizsgálni.

A vezetés, az irányítás és a szakirányítás főbb eszközei:

- a normatív rendelkezések (utasítás, intézkedés), amelyek kiadásának szabályait belső norma tartalmazza,
- az egyedi rendelkezések (parancs, határozat), amelyek tartalmi és formai követelményeit, valamint a kiadására jogosultak körét jogszabály határozza meg.

A területi jogállású rendőrségi szervek vezetése, a helyi szervek irányítása

A 19 vármegyei és a BRFK önálló feladat- és hatáskörrel működő szervek

Szervezeti struktúrájuk az ORFK-éhoz hasonló és alapvetően egységes, így biztosított a hierarchikus felépítésből adódó szervezeti összhang a különböző szintek között. Az RFK-k működési rendjét a saját SzMSz-ük határozza meg.

Az RFK, illetve a rendőrkapitányságok (továbbiakban: RK) szervezetében – jogszabály alapján – rendőrőrs hozható létre. Az RFK alapító okirata határozza meg az RFK-hoz vagy az RK-hoz tartozó rendőrőrsöket, amelyek feladat- és hatásköri önállósággal nem rendelkező szervezeti egységek.

Az RFK-t a rendőrfőkapitány vezeti és képviseli. Kinevezéséhez előzetesen ki kell kérni a megyei (fővárosi) önkormányzat képviselő-testületének véleményét. A képviselő-testület felkérésére évente a rendőrfőkapitány beszámol a közbiztonság helyzetéről.

Az adott vármegye, illetve a főváros illetékességi területén működő RK-k és határrendészeti kirendeltségek (továbbiakban: HRK) szakirányítását az RFK ügycs szerinti szervezeti elemek gyakorolják. Jogosultságaik és eszközeik az országos szakirányítókéval azonosak, de természetesen partikuláris hatályúak.

A helyi jogállású szervek vezetése

Helyi szinten a közbiztonság fenntartását 154 városi (kerületi) RK – ebből 3 vízrendészeti – működése biztosítja. Ezek az illetékes RFK szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel rendelkeznek. Tartozhatnak hozzájuk rendőrőrsök is, de hatásköri önállóság nélkül.

A schengeni külső határszakaszon a HRK-k megtartották szervezeti önállóságukat, a területileg illetékes RFK szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel, külön jogszabályban meghatározott határterületen végzik a hatáskörükbe utalt feladatokat (határőrizet, határforgalom ellenőrzése, az államhatár rendjének fenntartása). Jelenleg 5 vármegyében (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg) 21 HRK működik.

A helyi rendőri szervet annak vezetője vezeti és képviseli. Helyi rendőri szerv létesítéséhez és megszüntetéséhez, továbbá vezetőjének kinevezéséhez előzetesen ki kell kérni az érintett települési (fővárosi kerületi) önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi önkormányzat közgyűlésének a véleményét. A rendőrkapitány évente köteles beszámolni az illetékes önkormányzatnak a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról. A települési önkormányzat szerződést köthet a közigazgatási illetékességi területén működő RK vagy HRK vezetőjével tevékenységük összehangolása, a helyi közbiztonságot érintő feladatok ellátása, rendőri szerv létesítésének, bővítésének és

fejlesztésének elősegítése érdekében. Rendőrségi kötelezettségvállalás esetén a rendőrfőkapitány előzetes egyetértése szükséges.

A területi és a helyi szintű rendőri vezetők az illetékességi területükön működő önkormányzatokkal – annak megbízatásának időtartamára – a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére és ellenőrzésére bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságot hozhatnak létre, amelynek munkájába bevonhatják a közbiztonság fenntartásában érintett állami szerveket és civil szervezeteket.

Ideiglenes szervezetek, törzsek vezetése¹⁸

Ideiglenes szervezeteknek nevezzük azokat a szervezeti elemeket, amelyeket egy-egy feladat ellátására, nem az állandó működés jellegével hoznak létre. A rendőrségen belül ilyen feladatok ellátására leggyakrabban az ideiglenes rendőri csapaterőt vonják össze, amelynek tevékenységét a törzs irányítja.

A Rendőrség szolgálati munkájában **kiemelt jelentőségük van az összetett rendőri műveletek vezetésének**, amelyek előkészítése és végrehajtása a rendőri szervek vezetői és beosztott állományától magas fokú szakmai ismereteket, hozzáértést és tervszerűséget igényel. Az ORFK-n, az RFK-kon és a központi alárendeltségben lévő más területi rendőri szerveknél létre kell hozni a csapaterő vezetésének szerveit, ki kell jelölni állományát, és ki kell dolgozni részletes munkarendjét. A csapaterő vezetése a parancsnokoknak és a törzseknek olyan tevékenysége, amely a rendőri kötelek magas fokú alkalmazási képességének fenntartására, továbbá a szolgálati feladatok sikeres végrehajtása érdekében tevékenységük összehangolására irányul.

A törzs

Jogszályi és közjogi szervezetszabályozói háttér

- Az Rtv. 58. §, amely meghatározza a **csapaterő** alkalmazásának lehetőségeit.
- A 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének csapatszolgálati szabályzata kiadásáról, ami meghatározza a csapatszolgálat fogalmát, tartalmi elemeit, a különböző műveletek sajátosságait és a törzsek feladatait. Ezen kívül mintaokmányokat és csapatjelkulcsot tartalmaz a műveletek térképi megjelenítéséhez.

¹⁸ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 27-29. oldal 2.5 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

- Az Országos és a vármegyei (fővárosi) Törzs felállításáról, szervezeti felépítéséről, jelentőrendszerének működtetéséről szóló 43/2013. (XI. 8.) ORFK utasítás.
- **A csapatszolgálati századok** állományára, az alegységekkel, törzsekkel szemben támasztott követelményekre, az állomány felkészítésének és továbbképzésének rendjére, tematikájára vonatkozó 4/1998. (VII. 31.) ORFK közbiztonsági főigazgató – ORFK személyügyi szolgálatvezető együttes intézkedése.

A törzs az ORFK-n és az RFK-kon a rendőri műveletek vezetésének alapvető szerve. Ideiglenesen működtetett szervezeti elem, amely közvetlenül részt vesz az alárendeltek feladatainak megtervezésében, a végrehajtás szervezésében és irányításában.

Működtethető:

- 1) demonstrációk,
- 2) tömegrendezvények,
- 3) állami és nemzeti ünnepek,
- 4) védett delegációk biztosítása,
- 5) sportesemények,
- 6) rendkívüli időjárási helyzet,
- 7) árvíz, belvíz,
- 8) rendkívüli állapot,
- 9) szükségállapot,
- 10) megelőző védelmi helyzet,
- 11) váratlan támadás,
- 12) veszélyhelyzet,
- 13) terrorcselekmény esetén.

Az VMRFK-kon a törzs vezetője a közrendvédelmi osztályvezető, a BRFK-n a közrendvédelmi főosztályvezető. Az országos törzs vezetője teljes feltöltöttség esetén az ORFK Közrendvédelmi Főosztályának vezetője.

Az **Országos Törzs** vezetője feladatkörében eljárva utasításadási jogkörrel rendelkezik a Készenléti Rendőrség, a megyei (fővárosi) RFK-k és az RRI teljes személyi állománya irányába. Az egyes személyeknek kiadott utasításokról, feladat-meghatározásokról a vármegyei törzsek, ügyeletek vezetőit tájékoztatni kell. Az alárendelt törzsek, ügyeletek a kapott utasításokat jelentik a területi szervek vezetőinek.

A törzsben a munka fő szervezője a törzs vezetője. Közvetlenül a rendőr-főkapitánynak vagy az általa a csapaterő vezetésére intézkedésben kijelölt parancsnoknak van alárendelve, szolgálati előjárója a törzsbe beosztott személyi állománynak.

A törzs vezetője felelős:

- a törzsre háruló valamennyi feladat végrehajtásáért,
- a kiadott intézkedések okmányokban történő rögzítéséért és továbbításáért,
- a vezetés folyamatosságának fenntartásáért, a híradás megszervezéséért,
- a vezetési pont működési feltételeinek megteremtéséért és fenntartásáért.

A vezetés hatékonysága érdekében **a törzs szervezetén belül a következő csoportokat kell létrehozni:**

- 1) közbiztonsági csoport,
- 2) bűnügyi csoport,
- 3) híradó és informatikai csoport,
- 4) anyagi–technikai–egészségügyi csoport,
- 5) összekötő-futár csoport,
- 6) személy- és létesítménybiztosítási csoport.

A csoportok vezetői felelősek saját csoportjuk feladatainak maradéktalan végrehajtásáért. A közbiztonsági csoport vezetője a törzs vezetőjének helyettese.

A törzs tevékenysége során kiemelt jelentőségű, hogy a rendőri művelettel kapcsolatos információk teljes mértékben rendelkezésre álljanak, azok áttekinthetőek legyenek, és mindig az aktuális helyzethez igazodjanak. **A dokumentációs tevékenységet,** az információk gyűjtését, összegzését és jelentésekkel kapcsolatos kötelezettségek teljesítését és az eseménynapló vezetését támogatja a Robotzsaru NOVA TIR Törzsmodul. A rendszer alkalmas erő, eszköz adatszolgáltatásra, útlezárások pontos rögzítésére, kitelepítések esetén a kitelepítettek számának és az elhelyezésükkel kapcsolatos adatoknak a nyilvántartására, adott események tekintetében rendőri intézkedések jelentésére, valamint a kiadott utasítások, rendelkezésre álló adatok naplózására.

Szolgálati időrendszerek

A Rendőrség hivatásos állományú tagjainak szolgálatteljesítési idejéről, valamint a szolgálati időrendszerekről szóló 10/2015. (VII. 6.) ORFK utasítás alapján a rendőrség állománya az alábbi szolgálati időrendszer egyikében teljesíti szolgálati feladatait.

Hivatali

Hivatali szolgálati időrendszerben azok teljesíthetnek szolgálatot, akiknek a munkaköre csak a nappali időszak meghatározott részében kívánja meg a szolgálat ellátását.

A szolgálatteljesítési napok naptári hetenként hétfőtől péntekig tartanak. A heti szolgálatteljesítési idő 40 óra, melyet hétfőtől csütörtökig 7.30 órától 16.00 óráig vagy 8.00 órától 16.30 óráig, pénteki munkanapon 7.30 órától 13.30 óráig vagy 8.00 órától 14.00 óráig terjedő időben kell teljesíteni.

Rugalmas

Szolgálatteljesítési nap lehet naptári hetenként vasárnap kivételével a hét bármely 6 napja. A szolgálatteljesítési időt havi, legfeljebb kettő havi időkeretben kell meghatározni, amelynek meg kell egyeznie az adott időszak munkanapjai számának és a napi 8 órás munkaidőnek a szorzatával. A napi szolgálatteljesítési idő nem lehet 5 óránál rövidebb és 12 óránál hosszabb. A heti pihenőnapokat úgy kell kiadni, hogy négy naptári hetenként két alkalommal a vasárnaphoz szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

Vezényléses

A vezényléses szolgálati időrendszert azoknál a beosztásoknál lehet alkalmazni, amelyeknél a feladat ellátása adott időszakban eltérő létszámú állományt igényel.

A szolgálatteljesítési időt havi, legfeljebb kettő havi keretben kell meghatározni, amelynek meg kell egyeznie az adott hónap munkanapjai számának és a napi 8 órás munkaidőnek a szorzatával. A napi szolgálatteljesítési idő legalább 4, legfeljebb 12 óra lehet. A vezényléses szolgálati időrendszerben a napi szolgálat teljesíthető két részre osztva is.

I. számú váltásos

Az I. számú váltásos szolgálati időrendszert azokban a folyamatos munkavégzést igénylő beosztásokban lehet alkalmazni, ahol a munkaterhelés viszonylag állandó, egyenletes. A váltás működtetéséhez legalább 6 fő szükséges.

Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként 12 óra szolgálat 24 óra szabadidő, 12 óra szolgálat 48 óra szabadidő, vagy váltásonként 12 óra szolgálat 48 óra szabadidő. A heti pihenőnapoknak négy naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

II. számú váltásos

II. számú váltásos szolgálati időrendszer (Hszt. 134. § (1) bekezdés) részben vagy egészben készenléti jellegű (például ügyeleti-, őr) szolgálatokban alkalmazható akkor, ha - halaszthatatlan intézkedést igénylő esetet kivéve - az állomány tagja legalább 4 órát alvással tölthet. A váltás működtetéséhez legalább 6 fő szükséges.

A II. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként folyamatos 24 óra szolgálat 72 óra szabadidő.

Kombinált

A kombinált szolgálati időrendszer a váltásos, vezényléses, továbbá a hivatali szolgálati időrendszer kombinációjának függvényében alakul. A kombinált szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani. A szolgálati időrendszer váltását a szolgálatos napot követő szabadidő letelte után lehet végrehajtani.

A Rendőrség informatikai rendszerei, adatvédelmi szabályai¹⁹

A rendészeti szervek vezetői, dolgozói informatikai ismereti bővítésének indokai

- az informatikai alapismeretek napjainkban már az általános műveltség részét képezik,
- az informatikai eszközök, alkalmazások és ezen működését biztosító hálózatok egyre inkább a bűnelkövetés eszközeivé válnak, ezekkel a bűnelkövetési magatartásokkal csak olyan rendőri vezetők és munkatársak szállhatnak szembe a siker reményében, akik tisztában vannak az informatikai eszközök és alkalmazások használatával,
- az informatikai platformok (alkalmazások és eszközök) egyre inkább nem elkövető eszköz, hanem bűnügyi helyszín és adattár,
- az érvényes szabályzók szerint már minden ügyiratnak, vagy elektronikusan kell keletkeznie, vagy a feladat végrehajtás során, szükséges a dematerializált rendszerekbe

¹⁹ A <http://bmkszf.hu/tart/index/237/TANANYAG> internetes oldal tartalma, A Fegyveres szervek műszaki-technikai-informatikai igazgatása, Rendészeti Alap és Szakvizsgabizottság 2014. A letöltés időpontja 2016. október 11.

történi felvétele és informatikai szolgáltatások használata. Ezért kellő informatikai ismeret, felkészültség nélkül ma már szinte semmilyen munka nem végezhető.

A rendészeti szervek informatikai rendszerének elvi és gyakorlati felépítése

A rendészeti szervek informatikai tevékenységét az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Informatikai Főosztálya irányítja. A Robotzsaru rendszerfejlesztését a BM önálló szervezeti egysége az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Informatikai Főosztályával együttműködésben végzi. A pénzügyi lehetőségek maximális kihasználása érdekében a kritikus eszköz és szoftver beszerzések központilag történnek. Ezekben a kérdésekben az ORFK a BM informatikai stratégiája alapján jár el.

Az infrastruktúra kiépítése is központi feladat. A területi (vármegyei) szerveknél külön híradó és informatikai szervezetek működnek a saját gazdasági igazgatóságok felügyeletével. A kapitányságokon, az állománytábláknak megfelelően, egy-két fő informatikus, rendszergazda dolgozik.

A rendészeti szervek informatikai rendszerének szabályait az Informatikai Biztonsági Szabályzatról szóló 18/2018. (V.31.) ORFK utasítás, illetve az ebből levezetett, a helyi sajátosságokat figyelembe vevő informatikai szabályzatok írják le.

A belső háló

A számítógépes hálózat zárt, saját vezetékes hálózat (INTRANET=az internetes technológiát felhasználó, zárt magánhálózat), amelyen a külső hozzáférés elvileg kizárt. Országos szinten, a vármegyei szervezetek között optikai kábelen biztosítja a gyors adattovábbítást. Mind a helyi, mind pedig az országos hálózatra az a jellemző, hogy szerverkliens alapú (kiszolgáló-munkaállomás, illetve felhasználó). Ez annyit jelent, hogy minden szervezetnek saját szerver (kiszolgáló) gépe van (nagyobb szervezeteknél több is), amely(ek) a munkatársak részére különféle szolgáltatásokat nyújt(anak).

A hálózat egységes szoftvere Novell alapú (Netware/Open Enterprise Server). Ezen hálózati operációs rendszerek hosszú évek óta megbízhatóan segítik a helyi és hálózati munkavégzést. A jogosultsági rendszere címtár alapú, szabványos (Edirectory, LDAP) és igen megbízható. Csak az képes a hálózatban dolgozni, akit a felhasználók közé felvettek.

A hálózaton külön-külön minden egyes felhasználó jogai szabályozhatók. Az elérési és hozzáférési jogosultságok révén beállítható, hogy a felhasználó milyen programokat ér el a hálózaton, milyen könyvtárakat láthat, mely programokban van létrehozási, módosítási, törlési jogosultsága. Tehát egy nagyon összetett, megbízható operációs rendszer.

A rendészeti szervek a munkaállomásokon egységesen a WINDOWS-t használják az asztali gépek operációs rendszereként (Windows 10), irodai szoftver csomagként elsődlegesen a Microsoft Office irodacsomagot, amely a tapasztalatok szerint hatékonyan segíti a munkavégzést.

A Microsoft Office leggyakrabban használt elemei az MS WORD (szövegszerkesztő program), az MS EXCEL (táblázatkezelő program), az MS ACCES (adatbázis-kezelő program) és az MS POWERPOINT (prezentációkészítő program).

Levelező rendszerként az MS Office Outlook program használatos, a felhasználók mindegyike Exchange fiókkal rendelkezik. A levelezés mellett országos szinten a felhasználók egy kisebb csoportjának Microsoft Lync (Skype vállalati verzió) alapú hang és kép hívás kezdeményezésére is módja van.

A „gyári” szoftvereken túl az egyes szakterületek speciális célszoftverekkel is dolgozhatnak. Egységesen elrendelt, az iratkezelést és ügyintézést, a bűnügyi munkát és a közrendvédelmi, valamint szabálysértési és technikai munkát, a parancsnoki tevékenységet és statisztikai kötelezettségeket támogató programok a Robotzsaru Neo, Netzsaru, NOVA Doku és a NOVA Vezetői Modul.

A Robotzsaru Neo felépítését tekintve egy kliens-szerver üzemmódú alkalmazás elsődlegesen az ügykezelésre szolgál és egyre inkább integrációs platformja a speciális szakterületi munkának, továbbá a más rendszerekkel történő adatcserének. A következő generáció a NOVA TIR, TIK rendszer, amely sokkal erősebben épít a webes technológiákra, illetve az országos ESR/112 tevékenység irányítás alapvető platformja lesz.

A Netzsaru már kezdetektől fogva Webes, Java alapú alkalmazás. Fő feladata a sokrétű statisztikai, kapcsolat keresési, illetve adatbányászati lehetőségek biztosítása.

Fontos tudni, hogy a Robotzsaru Neo rendszer támogatja az offline-működést, amely azt jelenti, hogy csak bizonyos időközönként igényel hálózati kapcsolatot. A program hálózattól függetlenül is működtethető, az első alkalommal, amikor hálózatra kapcsoljuk a munkaállomást, az automatikusan elvégzi a szinkronizálást. Az önállóan (pl.: notebook-on) végzett munkát a szerverre továbbítja, az időközben a szervezetnél végzett munkákat az önálló munkaállomásra másolja.

A Robotzsaruban automatizált a telepítés és a verziófrissítés. Így nem kell folyamatosan figyelni (mint a korábbi változatoknál) a megjelenő frissítéseket, mert a rendszer a mindenkori legfrissebb programverziót automatikusan telepíti.

A Robotzsaruban keletkezett iratokat a rendszer három szinten tárolja:

- **Országos szinten** a Netzsaru a releváns adatokra és gyors keresésekre optimalizált. A relatív időszinkronizálást, felhasználó adatnyilvántartást és beléptetést is a szerver végzi.
- **Régiós szinten** az irattárat, fényképek tárolását végzi (és az itt tárolt adatok jogosultság függő kiadását), az automatikus verziókövetést is ez a szint végzi.
- **Helyi szinten** egyrészt a munkaállomásokon, másrészt a helyi szerveren tárolja a keletkezett iratokat, adatokat; ezen a szinten mindig a Robotzsaru Neo program legfrissebb verziója fut, saját irat mintatárral, szótárakkal.

A Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer egységes és kötelező használatáról, jogosultsági rendjéről, az adatvédelem, valamint a rendszerfejlesztés előírásairól a 18/2011. (IX. 23.) ORFK utasítás rendelkezik, amelynek alapvető ismerete elengedhetetlen valamennyi rendfokozati kategóriába tartozó rendőr részére.

A Netzsaru (Országos gyűjtő) rendszer megfelelő szintű használata elősegíti a nyomozási munka hatékonyságát és ezáltal növeli a felderítési eredményességet is. A Netzsaruban tárolt releváns adatokhoz mindenki hozzáférhet, akinek hozzáférési joga van a Robotzsaruhoz.

A vezetők a megfelelő lekérdezések futtatása révén összehasonlító statisztikákat is láthatnak, amelyek segítségével a saját állományuk eredményességét összevethetik a többiekével.

Az igazgatásrendészeti területen dolgozó kollégák munkáját segíti az országosan és egységesen működő Szabálysértési, Fegyvernyilvántartó, Magánnyomozói és vagyonőri program.

A rádióforgalmazás irányítására, kezelésére minden szervezetnél a TETRA rádiók diszpécser programja (DWS C, DWS M, DWS C+M) és a hozzá biztosított külön munkaállomás áll rendelkezésre. A diszpécserállomásokon futtatható a pro-mobil alkalmazás is, amely a GPS jeladóval rendelkező TETRA rádiók adatai alapján, térképen mutatja ki az egyes egységek, alegységek mozgását, tartózkodási helyét (programozástól és installált jeladóktól függően a sebesség, átlagfogyasztás, megkülönböztető jelzések használata stb. is megjeleníthető). A híradás folyamatosága és költségtakarékossági okból a rendőrségi ügyeleteken a DWS munkaállomások mellett, illetve helyett mobil rádiók vannak telepítve.

Az átlagos felhasználástól eltérő, de rendszerben lévő szoftverek még:

- a fantomkép készítő program (kevés helyen használják, grafikusai vénát igényel),
- különféle anyagi nyilvántartások (SQL Forrás és egyedi rendszerek),
- gépjárművekkel elkövetett szabálysértéseket feldolgozó programok (helyszíni bírság program, buszsáv figyelőprogram).

Elemző-értékelő munkatársak használják az **Analyst notebook rendszert**, ugyanakkor komoly segítséget jelent a **Tolmács-szakértői program**.

Minden arra jogot kapott munkatárs használhatja a **NISZ rendszereit**, valamint a **Hermon körözési rendszert**.

Végül, de nem utolsósorban meg kell említeni a **térfigyelő rendszereket**, amelyek ma már nagyon sok kapitányságon segítik a bűnmegelőző, felderítő munkát. Nagy hátrányuk, hogy nem egységesek, ahány beszállító, szolgáltató, annyi megoldás. Nincs egységes platform, így ezek jelenleg nem kapcsolhatók össze, nem képeznek rendszert.

Jelentős lépés, hogy a Kormány 1312/2011. határozata alapján Európai Unió támogatással elindult **ESR-112 projektben** az egységes segélyhívó rendszer kritikus szolgáltatásain túl a feladatellátás hatékonyságát javító elemként egy kisebb keretösszegeből a meglévő térfigyelő rendszerek részleges integrációja, szabványos platformon történő egyesítése történik meg. Az integrált kamerák képei a Robotzsaru NOVA TIR rendszerből is elérhetőek lesznek.

A védelem

Az eddigiek alapján belátható, hogy ilyen nagy kiterjedésű, összetett és sokprogramos, sok felhasználós informatikai rendszer alapkérdése a biztonság. Bár zárt a rendőrségi hálózat, de ez

a zártság csak addig igaz, amíg a világhálóra nem lépünk. Az internetes kapcsolat felvételekor mintegy 64.000 port (kapu) nyílik meg a számítógépen, melyen keresztül a gép és a rendszer támadható.

A rendészeti szervek az ORFK-n keresztül kapják az internet hozzáférést. Az ORFK-n nagy kapacitású tűzfal áll rendelkezésre (a TŰZFAL = cél eszköz, vagy szerverre telepített program az internet és intranet közötti forgalom szabályozására), amelynek elsődleges feladata a határvédelem, vagyis a rosszindulatú, illetéktelen hozzáférések kiszűrése és az adatszivárgás megakadályozása.

Internetes adatkapcsolattal rendelkező eszközök (mobil telefon, laptop, tablet stb.) biztonsági rést képezhetnek, ezért a belső vezetékes intranet hálózaton történő használatuk, számítógéppel történő összekapcsolásuk csak a publikus vezeték nélküli kapcsolat tiltásával lehetséges (eszközök PC-re történő adat letöltésekor, szinkronizálásakor a PC adatkapcsolatának tiltása, megszüntetése szükséges).

Ugyanakkor ez a többlépcsős védelem semmit nem ér, ha a rendszerbe ellenőrizetlen kijárat, adat kapcsolat kerül. A mobil internet és vezeték nélküli átvitelre képes eszközök nemcsak az intranet hálózatra vagy abban működő géphez kapcsolva jelentenek veszélyt, hanem a terepi munka során figyelmetlenül használva, netán otthagyva is illetéktelen adathozzáférésre adnak lehetőséget. (Az adatok jelentős része nem csak a hálózaton, de az adott eszközön is tárolásra kerül.)

A rendészeti rendszerek távoli elérést biztosító VPN, APN eszközök telefonok, laptopok, tabletek esetében különösen fontos a jelszavak és megerősített bejelentkezést biztosító eszközök (token, RSA kulcs) körültekintő használata.

Egyre növekvő mértékben kerülnek használatba saját, illetve „idegen” tulajdonú bérelt vagy adományozott eszközök. Amennyiben szolgálati érdekből indokolt külső eszköz csatlakoztatása, azt csak az informatikai szakterület engedélyével lehet használni. (Rendőrség esetében a 9/2010. (OT 5.) ORFK utasítás és a szervezetre vonatkozó informatikai, biztonsági szabályzatok alapján.)

A rendszerek biztonsági szempontból legaggályosabb eleme maga a felhasználó. Alapvető fontosságú, hogy a rendszerben minden felhasználó a munkájához szükséges programokat, eszközöket érje el. A felhasználók jogosultságait a területi szervek informatikai biztonsági szabályzata írja le, betartásáért, betartatásáért az egyszemélyi felelős minden szervezetenél a vezető.

Az elsődlegesen használt NOVELL program jogosultsági rendszere igen összetett. A szervezeti egységeknél minden felhasználóra más-más előírás érvényesíthető. A hálózati belépés jelszavának kötelező váltási időpontjától, a jelszavak előírt minimális hosszától, a már egyszer felhasznált jelszavak tiltásáig minden megszabható. Az egyes felhasználóknál szabályozni lehet (kell is!), hogy a szerv hálózatából mely programokat, mely dokumentumokat érhetik el. Beállítható ezen belül, hogy az elért könyvtárban, dokumentumban, programban mit végezhet a felhasználó (csak olvashat, módosíthat, új dokumentumot hozhat létre stb.). Például beállítható, hogy a napi jelentéseket mely felhasználók olvashatják, ugyanakkor letiltható, hogy bármelyikük a jelentés egészét vagy bármely részét kinyomtassa.

El kell érni, hogy minden kolléga értse meg, a jelszava olyan, mint a bankkártyájának a PIN kódja. Ahogy azt sem adja meg bárkinek, ezt sem szabad kiadnia. Nincs olyan szolgálati feladat, amely ezt indokoltá tenné. Hamis az olyan érvelés, hogy a szabadságon lévő kollega ügyét határidő miatt be kéne fejezni, adja meg a jelszavát. A Robotzsaru programban külön menüpont van arra, hogy a tartósan távollévő hogyan adhat jogot határozott időre, korlátozott feltételek mellett egy vagy több kollégájának az ügyei továbbvitelére.

A rendészeti szervek által használt rendszerek (a Robotzsaru is) fejlett naplózással ellátottak. A kritikus adatbázisokból történt adatlekérések, hozzáférések visszakereshetők. Biztosítani kell, hogy illetéktelenek az adatokhoz ne juthassanak hozzá. Ügyfelet nem szabad egyedül hagyni az irodákban, a mobiltelefonjára külön figyelmet kell fordítani, hisz hangfelvételt, filmfelvételt, nagy felbontású digitális képet készíthet vele. A számítógépeken a képernyőkímélőt jelszóval kell ellátni, hogy ezzel is csökkentsük az illetéktelen hozzáférés lehetőségét.

Mindenkinek, aki valaha számítógépen dolgozott, rémálma, hogy adatai elvesznek. Sajnos a probléma valós és adatainknál fontosabb nincs. A technika pótolható, az ember lecserélhető, de az elveszett adat nem, vagy csak részben állítható elő újból. Ezért **az informatikai biztonság alapkérdése az adatmentés.**

Az adatok mentésére mindenütt (az adatok fontosságától függő) rendszeres mentéseket kell végezni. Alapelv, hogy a mentések nem tárolhatók azon a gépen, amelyikről készültek, és a fontosabb mentésekről másolatot is kell készíteni, amely nem tárolható az eredeti mentéssel egy helyen (azonos irodában, azonos épületben). A biztonságot növeli, ha a mentés több példányban és más technológiájú eszközre történik.

Az Rtv-ben és a vonatkozó számos jogszabályban (pl: az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvényben) meghatározott adatvédelem célja biztosítani a rendőrségi szervezet tevékenysége során a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjogon alapuló információs önrendelkezési jog érvényesülését, továbbá a Rendőrség által kezelt személyes adatok jogosulatlan felhasználásának megakadályozását. E mellett alapjogszabályként kell tekinteni az európai parlament és a Tanács 2016. 04. 27-ei 2016/679. számú rendeletét (Magyarországon 2018-tól hatályos) az úgynevezett GDPR-t.

A Rendőrség elektronikus információs rendszerei

A Rendőrség által használt központi és a területi szervek saját használatában lévő elektronikus információs rendszerek folyamatosan bővülő száma jelenleg meghaladja a 80-at, amelyekből a leggyakrabban használtak az alábbiak:

- 1) ESR-112, Tevékenységirányító (TIR) és Hívásfogadó (HIR) Rendszer,
- 2) RobotZsaru NEO Integrált Ügyviteli, Ügyfeldolgozó és Iratkezelő Rendszer (RZSNEO) és a RZSNEO-NETZSARU,
- 3) az Internetes és Intranetes tartalomszolgáltatás,
- 4) az Egységes Digitális Rádiórendszer (EDR),
- 5) a Személyügyi Nyilvántartó program (új SZENYOR),
- 6) gépjárművekkal elkövetett szabálysértéseket feldolgozó programok (helyszíni bírság program, objektív felelősség alá tartozó jogsértéseket feldolgozó program (KAFIR, OFRA, TP UHR),
- 7) Nemzeti Komplex Okmánynyilvántartó Rendszer (NEKOR),
- 8) Eredeti és Hamis Okmányok Egységes Európai Képtárolási Rendszer, annak intranetes változata (FADO, iFADO),
- 9) Schengeni Információs Rendszer (SIS) nemzetközi körözési adatbázis,
- 10) HERMON, új Körözési információs rendszer,
- 11) HERR határrendészeti informatikai rendszer,

- 12) PRADO, nyílt internetes felület, az eredeti személyazonosító és egyéb biztonsági okmányokról, stb.
- 13) VÉDA gyorsajtást felügyelő rendszer.

Együttműködés a társ-rendvédelmi feladatokat ellátó szervekkel, közigazgatási, ügyészségi és igazságszolgáltatási szervekkel, önkormányzatokkal, támogató civil szervezetekkel

Együttműködés a munkahelyi kapcsolatokban²⁰

A szolgálati feladatok végrehajtása során minden esetben törekedni kell az együttműködésre, a problémák közös megoldására, egymás, illetve a szolgálat érdekeinek figyelembevételére, a konfliktusok elkerülésére, valamint a szükséges segítségnyújtás megadására.

Az egymás közötti hivatalos és nem hivatalos érintkezést tiszteleten, megbecsüléssel, a kollegialitáson, illetve a bajtársiasságon alapuló magatartás kell, hogy jellemezze. A vezetés célja a közös eredmények elérése és a csoportmunka hatékonyabbá tétele. Kerülni kell a felesleges rivalizálást az állomány tagjai, illetve a szervezeti egységek között, előnyösebb a kölcsönös összefogás és a segítségnyújtás.

A munkaügyi kapcsolatok terén – ahol az érdekegyeztetés, érdekvédelem a mindennapok része – kisebb vagy nagyobb mértékben szükségszerűen jelen vannak a véleményeltérések, érdekkülönbségek, ebből következően a konfliktusos helyzetek is. A munkaügyi konfliktusok megoldásánál a vezetők szintén vezérlő elve kell, hogy legyen az együttműködés. A munkáltató és a munkavállalók között az eseti érdekellentétek mellett számos kérdésben érdekazonosság van, hisz a szervezet stabil működése, a jó munkahelyi közérzet és még számos tényező olyan közös érték, amely az érdekellentétekből fakadó konfliktusoknál az együttműködésre ösztönözhetik a feleket.

²⁰ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 42. oldal 3.4 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.;

Nemzetközi rendőrségi szervezetek, a Rendőrség nemzetközi együttműködése²¹

A nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezetek:

- 1) az **Európai Rendőrségi Hivatal** (Europol),
- 2) a **Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete** (Interpol),
- 3) a **Schengeni Információs Rendszer** (SIS) központja,
- 4) az **Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség** (FRONTEX), valamint,
- 5) a bűnüldöző szervek együttműködését szabályozó egyéb, többoldalú **nemzetközi szerződésen alapuló regionális bűnüldözési szervezetek központjai**.

A velük együttműködő magyar szervek – a rájuk vonatkozó törvény alapján – nyomozó hatósági jogkörrel rendelkeznek, valamint külön törvény, illetőleg az Európai Unió jogi aktusa alapján a **Schengeni Információs Rendszerben** figyelmeztető jelzés elhelyezése céljából adattovábbításra kötelezettek, illetőleg kiegészítő információt szolgáltató szervek.

A magyar együttműködő szervek a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezettel és nemzeti egységeivel a Rendőrség szervezetébe tartozó **Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ** (a továbbiakban: NEBEK) útján továbbíthatnak adatot, információt, illetőleg kezdeményezhetnek adat-, illetve információigénylést vagy egyéb intézkedést. Ugyancsak a NEBEK útján kell eljárni az Európai Unió jogi aktusával létrehozott információs rendszerhez betekintés céljából történő hozzáférés során, valamint a két- és többoldalú nemzetközi szerződésben részes állammal folytatott együttműködés során, ha más jogszabály eltérően nem rendelkezik.

A Magyarország és a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezetek között megvalósuló együttműködésről és információcseréről az **1999. évi LIV. törvény**, a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről a **2002. évi LIV. törvény** rendelkezik.

Az **Europol** olyan **kormányközi, koordinációs szervezet**, amelynek feladata a tagországok rendőrségei közötti információcsere, az információk elemzése, valamint az együttműködés

²¹ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 16-18. oldal 1.2 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.;

keretében a szervezett bűnözés elleni fellépés és megelőzés. Hatáskörébe tartozik a terrorizmus, a kábítószer-kereskedelem, az illegális bevándorlás, a tiltott radioaktív és nukleáris anyagok csempészése, a lopott autók csempészése, a pénzmosás és az euró hamisítása elleni fellépés. Mivel nem rendelkezik önálló végrehajtási kompetenciákkal, ezért a tagállamok nemzeti rendőri szolgálatai nélkül nem járhat el, nem tartóztathat le gyanúsítottakat, illetve nem avatkozhat be, noha eszköztárára ezt lehetővé tenné. Az Europol felállításáról az Európai Tanács 1995. július 26-án határozott. A hágai székhellyel létrehozott szervezet 1999. július 1-jén kezdte meg működését.

Az **Interpol** azzal a céllal hozták létre, hogy segítse a nemzeti rendőrségek munkáját az országokon átívelő bűnözés visszaszorítása érdekében. A szervezet lehetővé teszi a lehető legszélesebb kölcsönös segítségnyújtást a bűnüldöző szervek között. Biztosítja a rendőrségek közötti biztonságos kommunikációt, lehetővé teszi a globális, a regionális és a nemzeti bűnüldözési adatok és információk cseréjét. Működési támogatást biztosít egyes prioritással rendelkező bűnüldözési területeken. Támogatja a bűnüldözési infrastruktúra folyamatos fejlesztését, a rendőrségi kapacitások bővítését a megelőzésben és a bűnözés elleni küzdelemben, valamint a rendőri állomány tudásszintjének és készségeinek emelését a bűnüldözésben és a nemzetközi rend fenntartásában. Az Interpolnak saját nyomozati jogköre nincs, a tagállamok rendőrségeinek munkáját adatszolgáltatással és nyilvántartással segíti.

A **Schengeni Információs Rendszer (SIS)** Európa legnagyobb informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével. A SIS tagállamonként egy-egy nemzeti rendszerből (N.SIS), valamint egy központi rendszerből (C.SIS) áll, amelybe a tagállamok eltűnt és keresett személyekkel, elveszett vagy ellopott tulajdonnal, valamint beutazási tilalmakkal kapcsolatos adatokat, úgynevezett figyelmeztető jelzéseket visznek be. Mindegyik nemzeti rendszer online kapcsolatban van a központi rendszerrel egy biztonságos kommunikációs hálózaton keresztül. A SIS jelenleg több mint 42 millió figyelmeztető jelzést (körozést) tartalmaz, amelyek száma havonta körülbelül 3%-kal nő. A rendszerhez azonnali és közvetlen hozzáféréssel rendelkezik helyi szinten minden rendőr, valamint az információkat a törvényes rend védelmével és a bűnüldözéssel kapcsolatos feladatai elvégzéséhez igénylő egyéb bűnüldöző hatóság és tisztviselő.

A FRONTEX

- 1) a tagállamok közötti operatív szintű együttműködést koordinálja a külső határok kezelésének területén,
- 2) támogatást nyújt a tagállamok részére a nemzeti határőrök kiképzésében, illetve a közös képzési szabványok kialakításában,
- 3) kockázatelemzést végez,
- 4) figyelemmel kíséri a külső határok ellenőrzésének és felügyeletének területére irányuló kutatás fejlődését,
- 5) segíti a tagállamokat a külső határokon felmerülő magas technikai és operatív támogatást igénylő helyzetekben,
- 6) biztosítja a tagállamok számára a szükséges támogatást a közös visszatérítési műveletek során.

Az Unió határellenőrzésre szakosodott szerveként szoros kapcsolatot tart fenn a külső határok biztonságáért felelős tagállamokkal és uniós szervekkel. Ezenkívül foglalkozik a vámügyi együttműködéssel, illetve a növény- és állategészségügyi együttműködéssel annak érdekében, hogy elősegítse a teljes kapcsolati rendszer megteremtését. Megnöveli a határok biztonságosságát azáltal, hogy a külső határok kezelésére vonatkozó közösségi intézkedések végrehajtásában biztosítja a tagállamok tevékenységének koordinációját.

Rendőrségi együttműködés

Az Rtv. 2. § a., pont alapján a Rendőrség:

- együttműködik az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel,
- segítséget nyújt - jogszabályban meghatározott esetben - az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához,
- támogatja a helyi önkormányzatoknak és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét.

A rendőrség külön törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján együttműködik a külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervekkel, fellép a nemzetközi bűnözés ellen. Nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján - rendészeti feladatai ellátása során - magyar rendőr külföldön, rendőrségi vagy határrendészeti

feladatokat ellátó külföldi szerv tagja Magyarország területén törvényben, illetve nemzetközi szerződésben meghatározott rendőrségi jogosítványokat gyakorolhat.

A rendőrség határrendészeti, bűnüldözési és bűnmegelőzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatokkal együttműködve külföldön felderítő tevékenységet végezhet, amely során információkat gyűjt az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények, valamint a terrorizmussal összefüggő cselekmények felderítése és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében.

Az Rtv. III. fejezete alapján:

8. § (1) A rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség és a más helyi rendőri szerv létesítéséhez és megszüntetéséhez előzetesen ki kell kérni az érintett települési, Budapesten a fővárosi kerületi önkormányzat képviselő-testületének, illetve a fővárosi önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi önkormányzat közgyűlésének a véleményét.

(2) A rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség és a más helyi rendőri szerv vezetőjének kinevezését megelőzően a kinevezési jogkör gyakorlója kikéri az illetékességi területen működő települési - Budapesten a fővárosi kerületi - önkormányzatok képviselő-testületének, illetve a fővárosi önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi önkormányzat közgyűlésének a véleményét. Rendőrfőkapitány esetében a vármegyei (fővárosi) önkormányzat képviselő-testületének véleményét kell kérni. A szükségessé váló felmentésről az illetékes önkormányzatokat - az érintettel történő közléssel egyidejűleg - tájékoztatni kell.

(3) Ha a települési önkormányzatok többsége, illetve a vármegyei (fővárosi) önkormányzat a kinevezéssel szemben foglal állást, és a kinevezési jogkör gyakorlója nem állít újabb jelöltet, döntése szakmai indokairól az érintett önkormányzatokat állásfoglalásban tájékoztatja.

(4) A rendőrkapitány vagy kijelölt helyettese évente beszámol a rendőrkapitányság illetékességi területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról. A vármegyei (fővárosi) önkormányzat felkérésére évente a rendőrfőkapitány vagy kijelölt helyettese számol be.

(5) Ha a beszámolót a települési önkormányzatok többsége, illetőleg a vármegyei (fővárosi) önkormányzat nem fogadja el, három hónapon belül újabb beszámolót kell tartani. Ismételt elutasítás esetén a települési önkormányzatok többsége a vármegyei (fővárosi)

rendőrfőkapitányhoz, a vármegyei (fővárosi) önkormányzat közgyűlése az országos rendőrfőkapitányhoz fordulhat. A vármegyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, illetőleg az országos rendőrfőkapitány köteles az önkormányzatok által meghatározott kérdésekre is kiterjedő átfogó vizsgálatot tartani, ennek keretében a rendőri vezető felelősségét, illetőleg alkalmasságát megvizsgálni. A vizsgálat eredményéről az önkormányzatokat tájékoztatni kell. A vármegyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, az országos rendőrfőkapitány köteles a közbiztonsági feladatok ellátása érdekében a vizsgálat szerint szükséges szolgálatszervezési, szervezeti, személyi és belső irányítási intézkedéseket megtenni.

(6) Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a (4) bekezdésben foglaltakon kívül is tájékoztatja az önkormányzatot, ha a lakosság széles körét érintő rendőri intézkedést tervez végrehajtani, feltéve, hogy ezzel nem veszélyezteti az intézkedés eredményességét.

(7) A (4) bekezdésben foglaltakon kívül a határrend és határőrizet helyzetéről, valamint a határforgalom alakulásáról:

- a) a határterülettel érintett területi önkormányzatok és vármegyei jogú városok közgyűlését a rendőrfőkapitány vagy kijelölt helyettese évente,
- b) az illetékességi területén lévő települési önkormányzat képviselő-testületét a rendőrfőkapitány, a határrendészeti kirendeltség vezetője vagy kijelölt helyettese felkérésre tájékoztatja.

(8) A rendőrfőkapitány a fővárosi és vármegyei kormányhivatal vezetőjét, a fővárosi és vármegyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala vezetőjét, a területi önkormányzat közgyűlésének elnökét (főpolgármestert), a területi katasztrófavédelmi szerv vezetőjét, az Alkotmányvédelmi Hivatal területi szervének vezetőjét; a rendőrfőkapitány vagy a határrendészeti kirendeltség vezetője a települési önkormányzat polgármesterét tájékoztatja:

- a) a lakosságot a szomszédos állam területéről fenyegető veszélyről,
- b) a tömegesen menekülő, illetve ideiglenes menedéket kérő személyek várható érkezéséről,
- c) az ország területére betört fegyveres csoportról, a lakosság védelme érdekében tett és javasolt intézkedésekről, a fegyveres csoport felszámolásáról,
- d) a határterületen az e törvény alapján bevezetett minden korlátozásról, ha annak előzetes bejelentésére a késedelem veszélye miatt nem volt lehetőség,
- e) a környezet szennyezéséről, illetve annak veszélyéről vagy a természeti értékek és területek károsításáról.

(9) A rendőrfőkapitány haladéktalanul tájékoztatja:

- a) a (8) bekezdés a), c) és d) pontjában foglaltakról a Honvéd Vezérkar főnökét,
- b) a (8) bekezdés a), b) és d) pontjában foglaltakról a vámhatóságot,

- c) a (8) bekezdés b) pontjában foglaltakról a menekültügyi hatóságot,
- d) a (8) bekezdés e) pontjában foglaltakról a környezetvédelmi hatóságot, a természetvédelmi hatóságot és a vízügyi hatóságot.

(10) A (4), (8) és (9) bekezdésben említett szervek vezetői a rendőrség illetékes szervei részére tájékoztatást adnak a feladatkörükben tudomásukra jutott - a rendőrség tevékenységét érintő - tényekről és körülményekről.

9. § (1) A települési önkormányzat szerződést köthet a közigazgatási illetékességi területén működő RK vagy HRK vezetőjével - rendőrségi kötelezettségvállalás esetén a rendőrfőkapitány előzetes egyetértésével - különösen a helyi közbiztonságot érintő feladatok ellátása, a rendőrség és az önkormányzati szervek tevékenységének összehangolása, valamint az illetékességi területén működő rendőri szerv létesítésének, bővítésének és fejlesztésének elősegítése érdekében. A szerződés megkötésétől a rendőrség elzárkózhat, ha az jogszabályt sért, vagy ellentétes a felettes rendőri szerv vezetőjének rendelkezésével, illetve, ha annak pénzügyi, anyagi fedezete nem biztosított vagy tartalma szakmailag megalapozatlan.

10. § (1) A rendőrkapitány, a vármegyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és az illetékességi területen működő önkormányzatok, a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére és ellenőrzésére - a közbiztonság fenntartásában érintett állami és egyesületek bevonásával - bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságot hozhatnak létre.

A Rendőrség és az ügyészségi szervek közötti együttműködésről szóló főbb normák:

- a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény.

A Rendőrség központi és területi szervei számos rendvédelmi, rendészeti és egyéb szervvel, szervezettel kötöttek és kötnek jelenleg is együttműködési megállapodásokat az alaprendeltetésével kapcsolatos szolgálati tevékenység ellátására, a kialakult kölcsönös együttműködésre, a meglévő közös feladatellátás további erősítésére, az együttműködés új területeinek kialakítására, amelyekre aktuális példák:

- a Rendőrség, az Országos Polgárőr Szövetség és a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége között kötött együttműködési megállapodás (2014. február 15.),
- az ORFK és az Országos Polgárőr Szövetség között kötött együttműködési megállapodás (2016. június 18.),

- az ORFK és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsoksága között kötött együttműködési megállapodás (2016. június 22.).

A Rendőrség eredményes, napi szintű, törvényi felhatalmazás alapján megkötött együttműködési megállapodások alapján munkakapcsolatban áll például:

- 1) a Magyar Honvédséggel és a rendvédelmi szervekkel,
- 2) a Közterület Felügyelettel,
- 3) a Nemzeti Adó és Vámhivatallal,
- 4) az NFM Infokommunikációért és Fogyasztóvédelemért Felelős Államtitkársággal,
- 5) a munkaügyi és munkavédelmi felügyelőségekkel,
- 6) a Vadászkamarákkal,
- 7) a MÁV Magyar Államvasutak Zrt-vel,
- 8) a Magyar Postával,
- 9) az Országos Polgárőr Szövetséggel,
- 10) a Magyar Helsinki Bizottsággal,
- 11) az Idegenforgalmi Munkaadók Szövetségével,
- 12) a Roma Parlamenttel, az Országos Cigány Önkormányzattal,
- 13) a Hajléktalan Szolgálatok Tagjainak Országos Egyesületével, stb.

A Terrorelhárítási Központ

A Terrorelhárítási Központ (a továbbiakban: TEK) – mint a terrorizmust elhárító szerv – az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv és az idegenrendészeti szerv mellett, a rendőrséget alkotó egyik alapvető szervezeti egység, amely 2010. szeptember 1-jével alakult meg.

A TEK feladatait és hatáskörét a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bekezdés 6., 6a. és 15. pontja, a 7/E. § (1) bekezdés, továbbá a 63. § (6) és (7) bekezdés, működését, szervezeti felépítését és feladatellátásának részletszabályait a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) állapítja meg.

A Korm. rendelet a TEK-et országos illetékességű, a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szervként határozza meg, amelyet a főigazgató vezet.

A TEK főbb feladatkörei a **felderítési, személyvédelmi és műveleti** feladatkör.

A TEK Magyarország területén

- felderíti a terrrorszervezeteket,
- megelőzi, felderíti és elhárítja a magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit, és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el,
- megszerzi, elemezi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a feladata ellátásához szükséges, a külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információkat,
- megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.

A TEK ellátja a miniszterelnök, a külpolitikáért felelős miniszter és a legfőbb ügyész állandó védelmét, valamint a rendészetért felelős miniszter által ideiglenesen, eseti jelleggel a hatáskörébe utalt egyéb személyvédelmi feladatokat.

A TEK végrehajtja

- a kizárólagos hatáskörébe tartozó bűncselekmények (pl.: terrorcselekmény, emberrablás, jármű hatalomba kerítése) megszakítását, és az elkövetők elfogását, valamint
- egyes veszélyes személyek felkérésre történő elfogását.

Közreműködik a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentésében, hazatérésük biztosításában, az evakuálás végrehajtásában.

Ellátja – a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntésében meghatározott időtartamra – a kijelölt magyar külképviseletek és azok diplomáciai személyzete, valamint a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatait, amely tevékenységekben, a Kormány döntése alapján meghatározott időtartamra – a hatályos nemzetközi normák betartásával – a Magyar Honvédség közreműködhet.

Ellátja a felderítési, felszámolási és személyvédelmi feladatkörében felmerülő vegyi, biológiai vagy nukleáris veszélyek felderítésére és elhárítására irányuló tevékenységet, illetve annak koordinálását, ennek keretében végzi különösen az objektumok, járművek, útvonalak és műveleti helyszínek vegyi, biológiai vagy nukleáris veszélyek felderítésére és elhárítására irányuló átvizsgálását.

A TEK további feladatai (a teljesség igénye nélkül) a feladatkörében felmerülő tüzszerészeti feladatok ellátása, rendezvények biztosításához kapcsolódó feladatok előkészítése és végrehajtása, a kormányügyeleti rendszer működtetése, valamint együttműködés a személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatok ellátása érdekében hazai és külföldi szervekkel, szervezetekkel.

A TEK nyomozóhatósági jogkört nem gyakorol. A jogszabályban meghatározott feladatai ellátása érdekében titokban információt gyűjthet. Fontos elhatárolni a TEK kettős jogosultságát a titkos információgyűjtés vonatkozásában. A TEK egyfelől az igazságügyért felelős miniszter engedélyével **nemzetbiztonsági célú** titkos információgyűjtő tevékenységet folytathat a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott módon. A TEK másfelől **bűnfelderítési célú** titkos információgyűjtést végezhet az Rtv. VII. fejezetében szabályozott módon.

A bűnfelderítési célú (más néven megelőzési/bűnüldözési célú) titkos információgyűjtés az új, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) hatálybalépésével gyökeresen megváltozott és két alkalmazási területet ölel fel.

Az Rtv. VII. fejezetében szabályozott titkos információgyűjtést a 64. § *a)* pontja alapján a bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából lehet folytatni. Ennek részletszabályait a belügyminiszter B7/2018. (V.7.) számú utasítása tartalmazza (megelőzési célú titkos információgyűjtés).

Az Rtv. 7/E. § (5) bekezdés *a)* pontja alapján a TEK előkészítő eljárást folytathat, a hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén, melynek célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e (megállapítás, kizárás). Ennek során ügyészi, bírói engedélyhez nem kötött, valamint ügyészi vagy bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket alkalmazhat. Az előkészítő eljárást a Be. 339-347. § szabályozza (bűnüldözési célú titkos információgyűjtés).

A TEK székhelye Budapest. Személyi állománya jelenleg vezényelt hivatásos állományúakból, rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból és munkavállalókból áll.

A TEK 2018. július 1-jei jelentős strukturális átalakítása létszámbővítéssel és új szervezeti elemek létrejöttével járt. A főigazgató munkáját három (általános, szakmai és adminisztratív) főigazgató-helyettes segíti, titkárságának koordinációs feladatait pedig az igazgatósági jogállású Főigazgatói Kabinet látja el. A TEK további 10 igazgatóságra, valamint két önálló szervezeti elemre, a Társadalmi Kapcsolatok Osztályára és az Ellenőrzési Osztályra tagozódik.

A szakmai feladatokat a Felderítési, a Műveleti, a Személyvédelmi, valamint az Ügyeleti- és Objektumvédelmi Igazgatóság végzi. A TEK funkcionális szervezeti elemei a Nemzetközi, a Gazdasági, a Logisztikai, a HR, az Egészségügyi, valamint a Jogi és Adminisztratív Igazgatóság.

A **Főigazgatói Kabinet** a főigazgató közvetlen alárendeltségében működő szervezeti elemként koordinációs és titkársági feladatokat lát el. Közreműködik a szervezeti elemek tevékenységének összehangolásában, koordinációs feladatokat lát el a főigazgató, a főigazgató-helyettes és a szervezeti elemek között.

A **Felderítési Igazgatóság** főosztályainak főbb feladatai a magyarországi kötődésű, az Európában és azon kívül működő, illetőleg a vallási alapon szerveződött nemzetközi terrorszervezetek felderítése és tevékenységének felszámolása, valamint annak megakadályozása, hogy a magánszemélyek, csoportok, vagy szervezetek a terrorszervezet működését anyagi források biztosításával, vagy más módon elősegítsék. További fontos feladat a felderítési tevékenységet támogató operatív és stratégiai elemzések elkészítése, terrorvonatkozású biztonsági ellenőrzések végrehajtása, valamint a „magányos elkövetők”-kel kapcsolatos felderítési feladatkör, illetve a szélsőjobboldali ideológiájú szervezeteket és személyeket érintő elhárítási feladatok ellátása. Az igazgatóság a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren, továbbá vidéken, Győrben, Miskolcon, Pécsen, Nyíregyházán, Szegeden és Pakson működtet irodát.

A **Műveleti Igazgatóság** műveleti, speciális egészségügyi és tárgyalói, továbbá terrorveszélyeztetettségi és terrorfenyegetettségi szempontú megelőző védelmi feladatokat lát el:

- 1) műveleti feladatkörében eljárva kizárólagos hatáskörben végrehajtja a terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése, emberrablás, valamint az azokkal összefüggésben elkövetett más bűncselekmények megszakítását és az elkövetők elfogását,
- 2) a rendvédelmi szervek részére kizárólagos hatáskörrel, míg a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint az ügyészség tekintetében felkérésre végzi a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyek elfogását és előállítását, amennyiben a rendelkezésre álló információk alapján az elkövetésre fegyveresen kerül sor,
- 3) a nyomozó hatóságok, az ügyészség, továbbá a rendvédelmi szervek felkérésére végrehajtja az előző pontba nem sorolható, személy elleni erőszakos bűncselekmények megszakítását, az elkövetők elfogását, a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható fegyveres vagy felfegyverkezett személyek előállítását,
- 4) közbiztonsági és egészségügyi vonatkozású feladatainak ellátása során fogatosítja az ön- vagy közveszélyes állapotban lévő személyekkel szembeni biztonsági intézkedéseket,
- 5) végzi a műveleti feladatok kapcsán felmerülő tárgyalási feladatokat,
- 6) ellátja a személyvédelmi feladatokhoz kapcsolódó egészségügyi biztosítás támogatását,
- 7) végrehajtja a létfontosságú rendszerek és létesítmények (terrorveszélyeztetett), illetve az ún. puha célpontok megelőző védelmi jellegű műveleti feladatait, továbbá
- 8) részt vesz a szakmai protokollok és együttműködési megállapodások kidolgozásában, véleményezésében, továbbá megelőző védelmi tevékenysége körében biztonság tudatosítási (awareness), illetve a felkéréseknek megfelelő szakmai előadásokat szervez és tart.

Műveleti egységei Budapesten, a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren, valamint vidéken, Miskolcon, Győrben, Pakson, Debrecenben, Békéscsabán, Pécsen és Szombathelyen működnek.

A **Személyvédelmi Igazgatóság** megszervezi és végrehajtja a miniszterelnök, a külpolitikáért felelős miniszter és a legfőbb ügyész állandó védelmét. Feladata kiterjed a védett személy életének, testi épségének megóvására, munkahelye, lakása vagy egyéb tartózkodási helye őrszemélyzettel, illetve technikai eszközzel biztosított védelmére. Végzi a védett személyek programhelyeinek feltérképezését és a biztosítás előkészítését, valamint a részvételükkel zajló rendezvények helyszínbiztosítását. Feladata továbbá – a rendészetért felelős miniszter által eseti jelleggel hatáskörébe utalt személy és rendezvénybiztosítás során – az ideiglenesen védett személyek személyvédelmének megszervezése, annak ellátása, illetve a programhelyszínek

biztosítása. Végrehajtja továbbá az élelmiszerbiztonsági, sugár-, biológiai, kémiai biztosítási (CBRN) területen jelentkező feladatokat.

Az **Ügyeleti és Objektumvédelmi Igazgatóság** ellátja a TEK ügyelet és a BM ügyelet feladatait, valamint a kormányügyeleti rendszer működtetését. Végzi a BM hivatali szerveinek és a Terrorellenes Koordinációs Bizottság állandó tagjainak értesítésével, tájékoztatásával kapcsolatos feladatokat. Ellátja a TEK központi, valamint egyéb kijelölt objektumának őrzését és védelmét, végzi a TEK őrzött objektumaiba érkező személyek és gépjárművek be- illetve kiléptetését, valamint a belépő személyek biztonságtechnikai átvizsgálását. Végzi a TEK szolgálatos gépjárműveinek telephelyi tárolásával összefüggő, és az egyes szállítási feladatokat.

A **Nemzetközi Igazgatóság** együttműködik és kapcsolatot tart a TEK tevékenységével összefüggő feladatokat ellátó külföldi társszervekkel, valamint a külföldi és nemzetközi rendvédelmi szervekkel. Koordinálja a nemzetközi rendezvények előkészítését és végrehajtását, ellátja a TEK-hez érkező külföldi delegációk látogatása, továbbá a kiutazások alkalmával a szervezési és protokolláris feladatokat.

A **Gazdasági Igazgatóság** irányítja többek között a TEK költségvetés-tervezési, előirányzat-felhasználási és módosítási, beruházási, létszám-gazdálkodási, készpénzkezelési, könyvvézetési, beszámolási és adatszolgáltatási tevékenységét, továbbá irányítja az ehhez szükséges nyilvántartási rendszerek működtetését. Kidolgozza a TEK gazdálkodásának koncepcióját, a tárgyidőszakra vonatkozó gazdálkodási terveit, elkészíti a szakmai döntésekhez szükséges gazdasági számításokat és értékeléseket.

A **Logisztikai Igazgatóság** a rendelkezésre álló költségvetési keret alapján tervezi és biztosítja a TEK alaptevékenységének végrehajtásához szükséges anyagi, technikai és informatikai működési feltételeket, gondoskodik a szükséges eszközök, berendezések beszerzéséről, célszerű, gazdaságos üzemeltetésükről, a javítási, karbantartási, raktározási-tárolási feladatok ellátásáról, az anyag- és eszközgazdálkodás előírásainak érvényesüléséről, továbbá a használatból történő kivonásról. Ellátja a ruházati szakterület működtetésével, a fegyverzeti-technikai szakanyag gazdálkodással, valamint a szolgálati gépjárművekkel kapcsolatos feladatokat.

A **HR Igazgatóság** ellátja a TEK munkaügyi, személyzeti, kártérítési, fegyelmi, méltatlansági, szervezési, oktatási, humánerőforrás-gazdálkodási, szociális és kegyeleti feladatait, segíti a főigazgató személyügyi igazgatással kapcsolatos feladatainak végrehajtását. Elkészíti a TEK állománytáblázatát, kezeli, és naprakész állapotban tartja az állomány tagjainak személyi anyagát, és az ehhez kapcsolódó nyilvántartásokat.

Az **Egészségügyi Igazgatóság** egészségügyi, pszichológiai, és munka-higiénés tevékenységet, valamint a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő által finanszírozott és a TEK által finanszírozott járóbeteg-szakellátást, továbbá közegészségügyi-járványügyi tevékenységet végez. Végzi a TEK személyi állományára vonatkozó egészségi és pszichikai alkalmassági vizsgálatokat.

A **Jogi és Adminisztratív Igazgatóság** ellátja a TEK jogi képviseletét peres és nem peres ügyekben a bíróságok és más hatóságok előtt, teljes körű jogi támogatást nyújt a TEK feladatellátásához. Közreműködik a TEK szervezeti elemei tevékenységének összehangolásában, működteti a TEK ügykezelését, végzi az elektronikus ügyintézési rendszer működtetésével összefüggő feladatait, ellátja az elektronikus, személyi és adminisztratív biztonsággal, valamint a rejtjeltevékenységgel kapcsolatos feladatokat. Végzi a TEK adatvédelemmel összefüggő feladatait. Koordinációs feladatainak ellátása során végzi a BM-ből érkező jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök tervezeteinek véleményeztetését, illetve a TEK vonatkozásában a válaszátiratok elkészítését, továbbá ellátja a TEK belső normáinak készítésével, közzétételével és nyilvántartásával kapcsolatos feladatokat.

A **Társadalmi Kapcsolatok Osztálya** szervezi és összehangolja a TEK sajtótevékenységét, ellátja a TEK sajtóképviselőt, valamint végzi a TEK kommunikációs tevékenységét.

Az **Ellenőrzési Osztály** végzi a TEK belső ellenőrzési és szakmai ellenőrzési feladatait, továbbá az igazgatóságok által – az ellenőrzési jelentések alapján – elkészített intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követését, szükség szerint utóellenőrzését.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat megalakulása

A BM Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatára bázisán egy új szervezet létrehozására kapott feladatot 2010. évben dr. Bolcsik Zoltán r. vezérőrnagy úr. Miniszteri biztostként készítette elő az új szervezet létrehozását, mely során megteremtődött a törvényi felhatalmazás, megalkotásra kerültek a működéshez szükséges belső normák, és megteremtődtek az infrastrukturális feltételek.

A 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet (a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról) teremtette jogi keret alapján 2011. január 01-én megalakult a Nemzeti Védelmi Szolgálat (a továbbiakban: NVSZ).

Dr. Bolcsik Zoltán r. vezérőrnagy került kinevezésre az NVSZ élére. A megalakulást követően a főigazgató a védett állománynak és a szolgálat személyi állományának adresszált levélben foglalta össze az NVSZ létrejöttének okait, filozófiáját és céljait.

A levélben megfogalmazott okok, melyek az NVSZ létrehozását indokolták, természetesen nem változtak. A megfogalmazott célok és az akkor kihirdetett filozófia alapjaiban változatlanok, amelyek természetesen formálódtak, finomodtak, sok esetben kiszélesedtek és árnyaltabbá váltak. A szervezet megismerését, működésének alapjainak bemutatását e levél részleteinek ismertetésével célszerű megtenni.

– részletek a levélből –

„...2011. január 1-jei hatállyal – összhangban az új kormányzat átfogó államigazgatási reformjával – módosult a rendőrség szervezete. A cél, a jól átlátható, átfedésektől mentes, gazdaságosan működő szervezet létrehozása volt, amely szolgálja a hatékony, párhuzamoságok nélküli rendszer megvalósulását, elősegíti a kormányprogram célkitűzéseinek elérését.

A rendőrség fogalmába 2011-től beletartozik az általános rendőri feladatokat ellátó szerv mellett a két új pillér: a terrorizmust elhárító szerv és a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv.

A jogelőd az 1995-ben létrehozott Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatára volt, mely 15 éven keresztül látta el hozzávetőlegesen 250 fős állományával a rábízott feladatokat. Az elhárítási területek a rendőrség, a korábbi határőrség, a Vám- és Pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a katasztrófavédelem, illetve az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság egységei voltak. A védett állomány létszáma 65.000 fő körül mozgott.

A közszolgálati korrupció azonban nem szorítkozik kizárólag e területekre, az a közigazgatás, az állami szerepvállalás szinte minden területén megjelenhet. Szükségszerű lépésként bővíteni kellett a védett területeket a feladatellátás tisztaságának vizsgálata szempontjából. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, amely 2019-től Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal is olyan állami funkciókat látnak el, melyek az ország működése, az állampolgárok közérzete, megítélése szempontjából kiemelt jelentőségűek. A visszaélések ellen ezeken a területeken is a lehető leghatározottabban fel kell lépni. A védett állomány létszáma a Nemzeti Védelmi Szolgálat létrehozásával 92.000 fő fölé emelkedett.

A korrupció nem csak Magyarországon probléma. A világon mindenhol nehéz feladat ez, különösen azért, mert a bűncselekmények felderítését nagymértékben megnehezíti az igen magas látencia és a magas fokú konspiráció.

Európában a korrupció megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre irányuló hatóságok, szervezetek közötti együttműködés javítása érdekében hozták létre az EACN-t (European Anti-corruption Contactpoint Network), az Európai Korrupcióellenes Kapcsolattartói Hálózatot.

A Hálózat szakértői folyamatosan figyelemmel kísérik és értékelik a korrupció megelőzésével, az ellene folytatott küzdelemmel összefüggő tevékenységet nemzetközi szinten. A szervezet a ténymegállapításokon túl konkrét javaslatokkal is él. Célja a hatóságok és a szervezetek közötti együttműködés a tapasztalatok és a hatékony intézkedésekre vonatkozó információcsere érdekében.

Európában, illetve a világon eltérő a korrupcióellenes ügynökségek és szervek nemzeti felépítése, de a célkitűzés – egy a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló Európa kialakítása – közös.

A Magyar Kormány is felismerte, hogy a szervezett bűnözés az egységesülő Európa egyik legnagyobb tehertétele. Az országok közti eltérő szabályozásokat kihasználva a bűnözés átnyúlik az országhatárokon. A határok feloldása, amely természetesen üdvözlendő, ránk fokozott terhet ró. A szervezett bűnözés és a korrupció ellen történő hatékony fellépés, a jogszabályi eszközök összehangolása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az emberek biztonságban

érezhessék magukat. Ennek része az is, hogy az őket védő rendfenntartó szervek állománya olyan példát mutasson, mely követhető, tisztelhető.

Tudjuk mind, hogy amikor egy korrump, a birtokában lévő eszközökkel visszaélő dolgozóról szólnak a híradások, azzal mindig többen foglalkozik a közvélemény, a sajtó. Ezzel szemben sok-sok alkalom, híradás kell ahhoz, hogy egy pozitív példa, egy, a hivatásukat lelkiismeretesen végző kollégáinkról szóló eset egyáltalán eljusson az érzékelés olyan szintjére, mely képes a véleményformálásra.

Ahogy a jogalkotás meghatározza a közbiztonságra különösen veszélyes eszköz fogalmát, úgy ezzel párhuzamosan elmondhatjuk, hogy a védett szervek társadalmi szerepvállalása és az ország jogbiztonságának szempontjából különösen veszélyes jelenségek a hivatali, szolgálati és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények vagy azok kísérlete. E bűncselekmények sértettje az ország minden állampolgára, de különösen azok a kollégáink, akik munkájukat hivatásnak, feladataikat igazi szolgálatnak tekintik....”

„...A Nemzeti Védelmi Szolgálat létrehozásával biztosított a szervezett, egységes fellépés. A szervezeti felépítés úgy került kialakításra, hogy lefedje a rendészeti munka, és az azzal összefüggő államigazgatási területek teljes palettáját. Tülmutat az informális együttműködésen, rendszeres szakmai fórumokon, tapasztalatcseréken. A kormányrendelet biztosítja a jogi alapot ahhoz, hogy a büntetőeljárás, a kifogástalan életvitel ellenőrzés, a megbízhatósági vizsgálat segítségével ügyészi felügyelet mellett visszaállíthassuk a rend őreivel szembeni bizalmat.

Ez a kiterjesztett cselekvési lehetőség hozzájárulhat ahhoz, hogy az államigazgatás tisztulási folyamata beindulhasson.

A kifogástalan életvitel ellenőrzés lehetővé teszi, hogy csak az lehessen hivatásos állomány tagja, aki valóban arra érdemes.

A megbízhatósági vizsgálat folyamatos kontrollt jelenthet a szervezeteknél a jogállamiság követelményeit szolgálva. Vizsgálja a feladatellátás során tanúsított magatartást, az intézkedési és munkaköri kötelezettség teljesülését. Preventív módon ellenőrzi a valóságban is előforduló, vagy feltételezhető élethelyzeteket. Megteremti a lehetőséget annak kimutatására, hogy ki vált méltatlanná a közszolgálatára. Ez a feladat, mely sok országban létezik, jelenti számunkra a legnagyobb kihívást.

Az állományunk kiválasztási folyamatát, szakmai előéletét figyelembe véve meggyőződésem, hogy rendelkezünk olyan jártassággal, mely a gyakorlati tevékenység során szerzett észrevételekkel gazdagodva biztosítja az objektív, elfogulatlan, egységes feltételrendszeren alapuló működést...”

„...Hangsúlyozni kívánom – és ezt a jogszabály szövege is tükrözi –, hogy a Nemzeti Védelmi Szolgálat a védett szervezeteket oltalmazza. Ezt sem az NVSZ állományának, sem pedig a védett szervezeteknek nem szabad szem elől téveszteniük. Ez minden nap, minden részfeladat ellátása során hangsúlyt kell, hogy kapjon.

A szervezet azért jött létre, hogy tevékenységének következtében

- 1) csökkenjen a bűnalkalmak száma,*
- 2) növekedjen a valószínűsége annak, hogy a bűnelkövetőt megbüntetik,*
- 3) csökkenjen az áldozattá válás kockázata,*
- 4) csökkenjen azoknak a környezeti tényezőknek a hatása, melyek következményeképpen valaki a korrupció hálójába kerülhet,*
- 5) meg kell tisztítani a közszférát – tartozzon az bármely minisztérium irányítása alá - a korrupct, megbízhatatlan személyektől.*

A Nemzeti Védelmi Szolgálat létrehozása tükrözi az ország vezetésének törekvését és elkötelezettségét a rendészeti terület, a biztonság, és az ezért tevékenykedő emberek iránt. Ezt a bizalmat nekünk meg kell szolgálnunk a munkánkkal, a cél iránti elkötelezettségünkkel. Hasonló erőfeszítést várok el mindannyiunktól, folyamatosan. Közösen kell javítanunk a közszféra társadalmi megítélését, vissza kell szerezni a tekintélyét az állami szolgálatnak...”

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

Jogforrás:

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság létrehozásáról az idegenrendészeti szerv kijelöléséről és hatásköréről szóló 126/2019. (V.30.) Korm. rendelet (Korm.r.) rendelkezik. Ennek alapján a szervezeti működésre, valamint a hatáskörbe tartozó feladatokra az alábbi legfontosabb tudnivalók vonatkoznak.

Szervezet:

- Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv (Korm.r. 1.§).
- A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal elnevezése 2019. július 1. napján Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságra változik, amely szervezet így a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) hatálya alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervként, a

Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hatálya alá tartozó rendőrséggént működik tovább (Korm.r. 6.§).

- A Kormány az Rtv.-ben meghatározott idegenrendészeti szervként az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságot jelöli ki (Korm.r. 2. §).
- Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság központi szervre és igazgatóságokra tagozódik az alábbiak szerint (Korm.r. 3. §, illetve Korm.r. 1. melléklet alapján).

Igazgatóság megnevezése	Illetékesség
Budapesti és Pest Vármegyei Regionális Igazgatóság Székhely: Budapest	Budapest, Pest vármegye
Észak-alföldi Regionális Igazgatóság Székhely: Debrecen	Hajdú-Bihar vármegye, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye
Dél-alföldi Regionális Igazgatóság Székhely: Szeged	Csongrád-Csanád vármegye, Bács-Kiskun vármegye, Békés vármegye
Észak-magyarországi Regionális Igazgatóság Székhely: Miskolc	Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye, Heves vármegye, Nógrád vármegye
Dél-dunántúli Regionális Igazgatóság Székhely: Pécs	Baranya vármegye, Somogy vármegye, Tolna vármegye
Közép-dunántúli Regionális Igazgatóság Székhely: Székesfehérvár	Fejér vármegye, Veszprém vármegye, Komárom-Esztergom vármegye
Nyugat-dunántúli Regionális Igazgatóság Székhely: Győr	Győr-Moson-Sopron vármegye, Vas vármegye, Zala vármegye

- Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból, valamint munkavállalókból állhat (Rtv. 4/A. § (6) bek.).

Hatáskör:

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat. (Korm.r. 4.§)

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság tehát Magyarországon az általános idegenrendészeti és menekültügyi hatóság. Ennek értelmében legfontosabb (Rtv. 7/H. § szerinti) feladatai keretében

- ellátja a jogszabályban hatáskörébe utalt idegenrendészeti hatósági feladatokat,
- ellátja a jogszabályban hatáskörébe utalt menekültügyi hatósági feladatokat,

- ellátja a jogszabályban hatáskörébe utalt vízumhatósági, valamint útlevélhatósági feladatokat,
- végrehajtja a feladat- és hatáskörébe utalt nemzetközi szerződésekből adódó feladatokat.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság nyomozó hatósági jogkört nem gyakorol.

Összegezve:

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, mint rendőrség (idegenrendészeti szerv) a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal jogutód szervezeteként 2019. július 1-jétől működik. Szervezete egy központi szervre, valamint hét – egyenként több megyét magába foglaló illetékességi területen eljáró – regionális igazgatóságra tagolódik.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság hatáskörébe tartozik az Rtv-ben, valamint az egyes jogszabályokban meghatározott idegenrendészeti, menekültügyi, vízumhatósági, valamint útlevélhatósági, valamint nemzetközi szerződésekből eredő feladatok ellátása és végrehajtása, de nyomozó hatósági jogkört nem gyakorol.

III.

Bűnügyi szakterület

Bűnügyi szolgálati ág²²

A Rendőrség bűnügyi szolgálati ágának – az Alaptörvényben, valamint az Rtv.-ben meghatározott bűnmegelőzési, illetve bűnüldözési feladatkörén belül rögzített – alapvető feladata, hogy járjon el az általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkörben, végezze a bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését, továbbá a bűncselekményből származó vagyont visszaszerzését.

Történeti kitekintés

A bűnügyi szakterületet a hazai több mint 100 éves hagyományokra visszatekintő rendészettudomány szempontjából, a mai felfogásunkhoz leginkább közelítően Magyary Zoltán adja meg, mikor az igazságügyi rendészet feladatául a büntettek kiderítésében és üldözésében való közreműködést jelöli meg. A nyomozás célja azoknak az adatoknak a kipuhatolása és megállapítása, amelyek a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékoztatására szükségesek²³.

A Pest, Buda és Óbuda egyesítéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvénycikk is már arról rendelkezett, hogy állami rendőrséget kell létrehozni a fővárosban, amely végül az 1881. évi XXI. törvénycikkben meghatározottak szerinti szervezeti formában öltött testet. Tisza Kálmán miniszterelnök és belügyminiszter engedélyezi a Budapest Fő- és Székesvárosi Magyar Királyi Állami Rendőrség „kebelén belül” – 1886. január elsejétől, ideiglenes jelleggel – a detektív intézmény létrehozását. 1886. április 17-én báró Splényi detektívfelügyelővé történt kinevezésével új lendületet kapott az egységes szervezetű, önálló detektív osztály létrehozásának folyamata. Sorban erősítették meg beosztásukban a detektíveket, megszületett az első szabályzat-tervezet, amely összefoglalta a feladatokat, a függelmi viszonyokat, a jogokat, illetve köteleességeket, és hamarosan létrejött a Főkapitányi Hivatal

²² Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve IV. rész 193-215. oldal, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

²³ Sallai János: A magyar rendészettudomány története 63. oldal, NKE Budapest 2015.

segédintézményeként a civil- vagy áruhában figyelő, megelőző, felfedező tevékenységet folytató rendőrökből álló Detektív Osztály, azaz ahogy 1890-től nevezték, a Detektívtestület.

A XXI. század jelen szakaszában a magyar rendőrség egyik komoly feladata a szervezet tekintélyének, a számtalan kihívással és áldozattal járó hivatás – a rendőri munka – becsületének és az állampolgárok bizalmának helyreállítása²⁴. E kiemelkedő hivatásbéli feladat a magas szintű szakmai ismeretek megszerzése, alkalmazása.

A bűnügyi szolgálat 5 főbb részsakterületre bontható, így az általános nyílt bűnügyi szakismeretekre, a korrupció elleni és gazdaságvédelemi szakismeretekre, a bűnmegelőzési szakismeretekre, a felderítői szakismeretekre és az értékelő-elemző szakismeretekre. A bűnügyi szolgálati ág szakmai ismeretei a fentiekben jelölt fontosabb részsakterületre ugyan szétbonthatók, de a szolgálati ágban szolgálatot teljesítők rendfokozatai szerinti bontás nem lehetséges, mivel az eljárási szabályok nem tesznek és tehetnek kivételeket a jogalkalmazó számára.

A bűnügyi szolgálati ág szervezeti elemei, ezek feladatai, elhelyezkedésük a Rendőrség szervezetében

A helyi szervek (RK-k) bűnügyi tevékenysége

A helyi szintű szervek közül bűnügyi tevékenységet az RK-kon²⁵ folytatnak. A rendőrkapitányságok a helyi nyomozó hatóságok. Az RK-kon – a bűnügyi szolgálati feladatok körében – büntetőeljárásban a nyomozó hatóság feladatait látják el, illetve titkos információgyűjtő tevékenységet végezhetnek, körözési eljárás lefolytatására, továbbá bűnmegelőzési és áldozatsegítői tevékenység folytatására jogosultak, valamint a bűnözés okainak, körülményeinek feltárására vonatkozó értékelő feladatokat látnak el. Az RK-kon folytatják mindazon bűncselekmények miatti nyomozásokat (az ügyek túlnyomó többségét), amelyekről jogszabály nem rendelkezik úgy, hogy azokat másik, meghatározott nyomozó hatóság folytassa le. A bűnügyi szolgálati ág szervezeti elemei az RK-kon a bűnügyi és vizsgálati osztályok illetve alosztályok, esetlegesen csoportok.

²⁴ Dr. Szomor Sándor: Jubileumi emlékalbum a 125 éve alakult budapesti Detektívtestület tiszteletére előszó Budapest, 2011, Országos Rendőr-főkapitányság

²⁵ 129 városi rendőrkapitányság, 22 budapesti kerületi rendőrkapitányság, valamint 3 vízrendészeti rendőrkapitányság

A területi szintű szervek bűnügyi feladatai

A Rendőrség területi szintű szervei:

- a vármegyei (fővárosi) RFK,
- a KR,
- az RRI,
- a NEBEK.

A területi jogállású szervek egyrésztől csoportosíthatók a részükre meghatározott feladatok alapján vármegyei (fővárosi) RFK-ra, illetve az általános rendőri szerv, a Rendőrség egyes feladatai ellátására létrehozott speciális szerveire (a felsorolt többi szervre).

Másfajta megközelítésben meg lehet közöttük határozni a területi nyomozó hatóságokat, ide ugyanis a vármegyei (fővárosi) RFK, a KR és az RRI sorolható.

Vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság

Az RFK – a hatáskörébe tartozó ügyekben²⁶ – bűnügyi tevékenysége keretében, hasonlóan, mint az alárendeltségében működő helyi szervek,

- 1) nyomozó hatósági jogkört gyakorol,
- 2) titkos információgyűjtő tevékenységet végez,
- 3) bűnmegelőzési és áldozatsegítő feladatokat gyakorol,
- 4) az igazságszolgáltatást segítő Védelmi Programjáról szóló törvény szerint a hatáskörébe utalt feladatokat végez,
- 5) Körözési tevékenységet végez, továbbá
- 6) az alárendeltségébe tartozó szervek (RK, HRK) valamennyi eljárásával kapcsolatos szakirányító feladatokat, bűnmegelőzési, bűnüldözési adatszolgáltatást lát el, valamint
- 7) a nemzetközi rendőri együttműködés rá háruló feladatait látja el.

Készenléti Rendőrség

A KR széles feladat- és hatáskörrel rendelkező, országos illetékességű, önálló, közvetlenül az országos rendőrfőkapitány irányítása alatt álló szerv, melynek bűnügyi vonatkozású feladatai:

- a büntetőeljárásban résztvevők, az igazságszolgáltatást segítő **Védelmi Programjáról szóló törvény** szerinti feladatok teljesítése,

²⁶ lásd a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendeletet

- a hatáskörébe utalt²⁷ bűncselekmények tekintetében ellátja a **nyomozó hatósági feladatokat**, ennek keretében feladataival összefüggésben titkos információgyűjtő tevékenységet végez, együttműködik – a vonatkozó törvény rendelkezései szerint – más országok hatóságaival a bűncselekményekből származó jövedelmek és más **vagyon felkutatása** és azonosítása érdekében végrehajtandó feladatokban,
- **vagyon-visszaszerzési hatósági feladatokat lát el**, ennek keretében titkos információgyűjtést végez,
- feladataival összefüggésben **körözési tevékenységet végez**.

2017. január 1-től Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (a továbbiakban: NSZKK) néven igazságügyi szakértői intézményt alapított a kormány. Az NSZKK az Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek (ISZKI) és a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet (BSZKI) összeolvadásával jött létre.

Repülőtéri Rendőr Igazgatóság

Az RRI – melynek elsődlegesen határellenőrzési és más határrendészeti feladatai vannak – a bűnügyi szolgálati ághoz tartozó feladatait (nyomozással és körözési eljárással kapcsolatos feladatok) a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren teljesíti. Az RRI hatáskörébe tartozó bűncselekményeket a már hivatkozott rendelet tartalmazza.

Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ

A NEBEK bűnügyi szolgálati ághoz kapcsolódó feladatai három, jól elkülöníthető részre oszthatók:

- nemzetközi kapcsolattartás és együttműködés külföldi, valamint nemzetközi bűnüldözési szervekkel,
- a Rendőrség titkos információgyűjtést folytató szervei számára támogató tevékenység folytatása (eszközök biztosítása, módszerek szakszerű alkalmazása, speciális működési kiadások biztosítása stb.),
- körözési eljárásokkal kapcsolatos feladatok (szakirányítás, nyilvántartás, adattovábbítás, a rendszer üzemzavara esetén jelzéskezelés) végrehajtása.

²⁷ lásd a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendeletet

A központi bűnügyi szervek feladatai

A Rendőrség központi szerve az ORFK:

- 1) bűnmegelőzési, bűnüldözési feladatkörében jogosult nyomozás, valamint titkos információgyűjtés folytatására,
- 2) feladata továbbá, hogy a területi és a helyi nyomozó hatóságok ezirányú feladatainak tevékenységét szakirányítsa, illetve ellenőrizze,
- 3) bűnügyi értékelő-elemző tevékenységet végezzen, bűnügyi statisztikai feladatokat lásson el,
- 4) határozza meg az egyes nyomozó hatóságok közötti munkamegosztás és együttműködés kereteit,
- 5) gondoskodjon a bűnügyi adatkezelési rendszerek folyamatos működéséről, továbbá,
- 6) kezelje a Rendőrség birtokába kerülő kábítószeres, pszichotrop anyagok és egyes kábítószer-prekursorok nyilvántartását, azok elkobzása esetén eljárjon.

ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály

Az ORFK Bűnügyi Főosztály szakmai irányítást, felügyeleti jellegű ellenőrzést, titkos információgyűjtést, bűnmegelőzési tevékenységet ellátó, országos illetékességű szervezeti elem, az ORFK, mint központi nyomozó hatóság nyomozó szerve.

ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály

Az ORFK Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály szakmai irányítást gyakorló, a bűnüldözési adatkezelések fejlesztésében és működtetésében szervező, irányító feladatokat ellátó, stratégiai és operatív bűnelemzést, valamint bűnüldözési adatok kezelését, szolgáltatását végző, főosztály jogállású szervezeti elem.

A bűnügyi szolgálati ág részsakterületei, szakmai prioritásai

Az általános bűnügyi szakterület szakmai prioritásai

A legszélesebb feladatkörrel rendelkező szakmai területet felügyelő szervezeti egységekre jellemző, általánosságban a területi és helyi bűnügyi/vizsgálati osztályok feladatrendszeréértendő alatta. E szakterület főbb prioritásai az életvédelem és rablás, gépjárműbűnözés, vagyonvédelem, kábítószerbűnözés, gyűlölet-bűncselekmények, gyermek- és ifjúságvédelem, illegális migráció elleni fellépés.

Az életvédelem és rablás

Az életvédelemi szakterület feladata, az élet és testi épség elleni bűncselekmények körébe eső nyomozások lefolytatása, az elkövetők azonosítása, elfogása. A kiemelten kezelt bűncselekmények közül a legfontosabb az emberölés alap és minősített esetei, a testi sértések alap és minősített esetei. Ugyancsak kiemelkedő szerep jut a rendkívüli halálokkal kapcsolatos vizsgálatoknak, melyek némelyike lehet látens emberölés is.

Az emberölés az új Büntető Törvénykönyvben (2012. évi C. törvény) a XV. fejezetben – az emberiség elleni és háborús bűncselekmények után – az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények között került meghatározásra, ezzel is hangsúlyozva kiemelt jelentőségét az emberi élet sérthetlenségének.

A halál bekövetkezte a klinikai halálon (szívműködés és spontán légzés leállása) túl a biológiai halál beálltát jelenti, amely a központi idegrendszer leállítását, és a sejtrendszer lebomlásának kezdetét jelenti. Az emberölés olyan szélsőségesen agresszív cselekedet, amire nehéz racionális magyarázatot találni, és amire az esetek túlnyomó többségében nem találunk mentséget. Az élethez való jog Alaptörvényben meghatározott alapjog, amelynek védelme az állam kötelessége. A bűncselekmény megvalósulhat gondatlan és szándékos elkövetési magatartással, a jogalkotói akarattal az emberölés előkészületi szakaszban is büntetendő.

A bűncselekmény megállapítását követően az elsődleges nyomozási cselekmények bevezetése²⁸ – tanúk kihallgatása, szükséges adatgyűjtések, helyszíni szemle végrehajtása, helyszín szűkebb és tágabb környezetben kamerakutatása, mobilszolgáltatók megkeresése, stb. – követi.

Az emberölés miatt indult nyomozások jellemzően alapeseti emberölések, amelyek több mint 65 %-ában hozzátartozó, kisebb arányban alkalmi ismerőse, szexuális partnere az elkövető, ritkán pedig vagyon elleni bűncselekmény leplezése kapcsán követik el. (Az elmúlt években leszámolásos emberölés elkövetésére nem került sor.) Főbb elkövetési módszer a testi erővel, vagy szúró- vágó eszközzel elkövetett bűncselekmények.

A büntethetőséget kizáró okokat a magyar jogban a Btk. 15. szakasza sorolja fel, melyek:

- 1) a gyermekkor,

²⁸ a forrónyomos tevékenység egységes végrehajtásáról szóló 22/2017. (VI.22.) ORFK utasítás alapján

- 2) a kóros elmeállapot,
- 3) a kényszer és a fenyegetés,
- 4) a tévedés,
- 5) a jogos védelem,
- 6) a végszükség,
- 7) a jogszabály engedélye és
- 8) a törvényben meghatározott egyéb ok.

Az emberölés esetében is valamennyi büntethetőséget kizáró ok fennálltát vizsgálni kell.

Az elrendelt nyomozások során, az ügyek nagy számában már az elsődleges nyomozati cselekmények eredményeként ismertté válik az elkövető, mert jellemzően a bűncselekmény elkövetője és az áldozata között hozzátartozói, baráti, ismerősi kapcsolat áll fenn. Ezekben az ügyekben időigényes a szakértői vélemények beszerzése, a tárgyi bizonyítási eszközök szakértői vizsgálata, és az elkövető szándékának (törvényi tényállás) bizonyítása. Ennek pontos tényeken alapuló megállapítása nemcsak a vádemelés érdekében szükséges, hanem az ilyen bűncselekmények iránti nagy társadalmi érdeklődés miatt is. Amennyiben az elsődleges nyomozási cselekmények eredményeként nem kerül beazonosításra az elkövető, úgy hosszadalmas nyomozati munkára kell felkészülni, mert általánosságban elmondható, hogy a cselekményeknek szemtanúi nincsenek. Éppen ezért kiemelt jelentőséggel bír az elhalálozást megelőző, közvetlen időszak rekonstruálása, az elhunyt kapcsolati rendszerének feltérképezése, munkahely, baráti kör, esetleges szexuális kapcsolatrendszer, napi rutin, útvonal, korábbi anyagi helyzet, annak változása. Szükséges továbbá más nyomozó szervekkel történő folyamatos információcsere, együttműködés. A fenti nehézségek leküzdésére gyakran a nyílt eljárás nem kínál lehetőséget, ezért megoldási lehetőséget csak a titkos információgyűjtésben találunk.

A rendkívüli halállal²⁹ kapcsolatos eljárás során az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (hatályba lépés: 2018. január 1.) rendelkezéseit kell alkalmazni a

²⁹ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény

A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet

A Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet

A rendkívüli halál esetén követendő rendőri eljárásról szóló 24/2014. (VII.11.) ORFK utasítás

halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X.4.) Kormányrendelet II. fejezetben szabályozott eltérésekkel. A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást a halál rendkívüli jellegére utaló körülmény esetén hivatalból kell lefolytatni.

Legjellemzőbb helyszínei: balesetek helyszíne, vasútvonalak, építkezések, lakások, ahhoz tartozó egyéb helyiségek, kórházakban ismertté vált rendkívüli halálok esete (itt felmerülhet bűncselekmény elkövetésének a gyanúja: foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés), tavak, folyóvizek.

Előzetes vizsgálat: ha a rendkívüli halál törvényi feltételeinek fennállása nem egyértelmű, a hatóság előzetes vizsgálatot tart. Az előzetes vizsgálat során a hatóság szemlét tart, valamint – ha az elhunyt személyazonossága ismert – beszerzi az elhunyt ismert vagy ismertté váló háziorvosától és kezelőorvosától az elhunyt egészségügyi adatait. Az előzetes vizsgálatot a hatóság értesítésétől számított 24 órán belül kell lezárni.

Ha a halál rendkívüli jellege egyértelmű, a hatóság előzetes vizsgálat nélkül **elrendeli a helyszíni- és halottszemlét.**

A **rablást**³⁰, mint bűncselekményt az új Büntető Törvénykönyvben (2012. évi C. törvény) kiemelten a vagyon elleni bűncselekmények közül, külön fejezetben, a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények között definiálja. Az új fejezetbe helyezéssel kinyilvánította, hogy a rablás kiemelten kezelendő vagyon elleni bűncselekmény, mert a vagyoni értéken túl, közvetlenül személy ellen irányuló bűncselekmény is. A bűncselekmény megvalósulása megköveteli az idegen dolog megszerzése érdekében megvalósuló erőszakot vagy közvetlen (azonnal beváltandó, minősített) fenyegetést tartalmazó elkövetői magatartást.

A rablás megvalósulásának főbb jellemzői:

- 1) Kiskorú vagy fiatal felnőtt által kiskorú sérelmére közterületen vagy tömegközlekedési eszközön elkövetett rablás. Túlnyomó részt hétköznapi iskolába menet, jövet vagy

³⁰ Rablás miatt indított nyomozásokban elsődleges jogforrásnak tekinthető a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény. Ajánlott megismerni a Kúria 19/2013. számú büntető elvi határozatát „Rablás valósul meg, ha az elkövető a fülbevalót a sértett füléből kitépve tulajdonítja el”.

hétvégén szórakozóhelyek környezetében. (Jellemző eltulajdonítási tárgy: készpénz, mobiltelefon, szórakoztató elektronikai eszköz).

- 2) Idős emberek sérelmére közterületen vagy lakóházak lépcsőházaiban, udvarain, folyosóin elkövetett rablás, ami rendszerint táska vagy ékszer (nyaklánc, fülbevaló, gyűrű) megszerzésére irányul.
- 3) Idősek sérelmére magánlakásban elkövetett rablás, amely többnyire nappali időszakban történik, a lakásba az elkövetők megtévesztő módszerek alkalmazásával jutnak be (önkormányzati dolgozónak, közműszolgáltató munkatársának, házaló kereskedőnek, szomszéd rokonának stb. adva ki magukat).
- 4) Magánlakásban az éjszakai órákban elkövetett rablás (általában fizikai erőszak – betörés – alkalmazásával jutnak be az elkövetők, és szinte minden esetben súlyos fizikai bántalmazással és/vagy kötözéssel járhatnak együtt az ilyen cselekmények).
- 5) Tehetős üzletemberek, vállalkozók sérelmére magánlakásban az éjszakai órákban elkövetett támadások.
- 6) Pénzintézetek (bank, takarékszövetkezet) sérelmére elkövetett fegyveres támadások.
- 7) Pénzszállító cégek gépjárművei, munkatársai sérelmére elkövetett fegyveres támadások (JNT, Trezex, Group4, Magyar Posta).
- 8) Kereskedelmi helyek (bolt, patika, játékterem, zálogház, üzemanyagkút stb.), speciális helyszín a Nemzeti Dohánybolt sérelmére fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett rablások.
- 9) Üzleti vállalkozások telephelyei, irodái sérelmére elkövetett támadások (jellemzően készpénzes fizetés osztáskor, vagy nagyobb egyéb készpénzforgalom – pl. futár cégek telepei – kapcsán).

A rablás bűntettek miatt ismeretlen tettessel szemben indított nyomozások során gyakran szembesülünk a bizonyítás nehézségeivel. A helyszíneken sokszor az elkövetőn kívül csak a sértett van jelen, más külső tanúja nincs a támadásnak. A sértett a támadás (erőszak, vagy élelete testi épsége elleni súlyos fenyegetés) következtében fellépő sokk, rettegés, pánik folytán az elkövetőt megfigyelni nem tudja, nem meri, így nagyon gyakran érdemi személyleírást sem tud adni támadójáról. Más esetekben a támadó arcát (símaszk, sál, napszemüveg, stb.) eltakarja, illetve a támadás hátulról éri a sértettet, így ezen okoknál fogva szintén nem áll rendelkezésre pontos személyleírás, illetve a sértett a támadóját, a későbbiekben nem ismeri fel. Közterületi rablásoknál jellemzően nyomrögzítésre nem kerülhet sor, hisz az elkövető semmihez nem ér hozzá, az aszfaltos burkolatról pedig sem lábbeli-, sem szagnyom nem rögzíthető ezekben az

esetekben. Némileg jobb csak a helyzet a kereskedelmi helyek, pénzintézetek sérelmére elkövetett támadásoknál, mivel itt általában több szemtanú van, akik jobban megfigyelhetik az elkövetőt (ruházat, testalkat, magasság, esetleg egyedi jellegzetességet, mint egy bicegő járás, stb.), valamint ezen helyek padlózatáról nagyobb eséllyel rögzíthető az elkövető lábbeli nyoma. Az elkövető ezeken a helyszíneken óhatatlanul érinti a bejárati ajtót, pultot, kasszát, ami újabb nyomrögzítésre (pl. DNS) nyújt lehetőséget. A magánlakásban elkövetett támadásoknál az elkövetők általában hosszabb időt, akár órákat is eltöltenek a helyszínen és bár mindent megtesznek a lebukás elkerülése érdekében (símaszk, kesztyű, váltó ruha, egyszer használatos szerszámok, stb.) általában ezeken a helyeken van legnagyobb esélye a nyomrögzítésnek, amelyek általában lábbelinyomok, szövetnyomok, ujjnyomok, DNS, szagnyom, mikroanyag maradványok. Általában az idős sértettek semmiféle személyleírást nem tudnak adni a támadókról, sokszor még azt sem tudják meghatározni, hogy hány elkövetővel állunk szemben. A fenti nehézségek leküzdésére gyakran a nyílt eljárás nem kínál lehetőséget, megoldási lehetőséget csak a titkos információgyűjtésben találunk.

A gépjárműbűnözés

A gépjárműbűnözés³¹ elleni fellépés célja a gépjárművekkel kapcsolatos bűnözés visszaszorítása és eredményesebb felderítése, a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekményre vonatkozó feljelentést követő rendőri intézkedések egységes gyakorlatának kialakítása, továbbá a gépjárműkörözések adatáramlásának felgyorsítása. A járművekkel kapcsolatos bűncselekményeket nem csak helyi szinten kell vizsgálni, mivel erre a kategóriára a határokon átnyúló jelleg jellemző. Magyarország az utóbbi években cél- és tranzitországnak is tekinthető.

A 90-es években és az ezredfordulót követően főként zártörés, kihúzás módszerével nyitották a járműveket, mára az elektronikus jelfogó és kulcs-dekóder használata terjedt el. Az interneten keresztül főként bolgár, líbiai és kínai oldalakról rendelhető meg jármű „lopó” elektronika (*jelfogók, jelblokkolók, indításgátló hatástalanítók, és GPS blokkolók*). Korábban a 17 karakteres alvázszám utolsó 6 karakterét hamisították (mely az adott jármű sorozatszama) feltöltéssel vagy átütéssel, kipontozással, addig napjainkban a teljes 17 karaktert kicsiszolják, majd újra gravírozzák és fényezik, vagy kivágják, és új sorozatot hegesztenek be.

⁴ 36/2014. (X. 22.) ORFK utasítás a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekményeket követő rendőri intézkedésekről

A hatóságok előtt ismert módszer az ikresítés, amikor egy külföldön futó legális jármű azonosítóira hamisítják a bűncselekményből származó jármű azonosítóit, míg a klónozásnál egy legális forgalomból kivont (víz-tűz kár, totálkár stb.) gépkocsi azonosítói kerülnek beépítésre. A járműveket hamis dokumentumok felhasználásával forgalomba helyezik, mintha azokat most importálták volna.

A megváltoztatott alvázszámú járművek egyben történő értékesítésén túl megfigyelhető, hogy folyamatosan emelkedik a bűncselekményből származó járművek alkatrészként történő illegális kereskedelme, interneten keresztül értékesítése. A bontásos módszernél az elkövetők a kis- és középkategóriájú járműveket eltulajdonítják, majd pár utcával vagy egy kerülettel arrébb „pihentetik”. Ezt követően a bontóban eltávolítják az alkatrészekről az azonosítókat, melyeket értékesítenek. Vannak esetek, amikor „jammert” (GSM blokkoló) alkalmaznak és az elkövetést követően az eltulajdonított járművet azonnal szétbontják.

Napjainkban még mindig jellemző a járműlopásnak álcázott csalás. Szervezett, elsősorban román nemzetiségű bűnbandák az unión belül főként olasz, német, osztrák kölcsönzőkből, lecsúszott egzisztenciájú egyénekkal járműveket béreltetnek, majd azokat Magyarországra csempészik. Ezek egy részét új azonosítókkal és hamis külföldi okmányokkal forgalomba helyezik, másik részét Ukrajnába, Romániába, Szerbiába viszik. A kölcsönző és a nyomozó hatóság felé bejelentik a jármű ellopását.

Vagyon elleni bűncselekmények

A lopás, mint jelenség már a legkorábbi büntetőjogi szabályozásban (Mezopotámia) is szankcionált a társadalmilag és törvényileg is elítélt cselekmény volt. A bűncselekmény büntetésének szabályai a teljes európai történelmet végig kísérik, az őskortól a modern korig. Hazánkban is az egyik legrégebben – már az Árpád-házi királyok törvényeiben is – büntetett cselekmény. Magyarország demokratikus fejlődése magával hozta a vagyoni javak elosztásának természetes egyenlőtlenségét, egyes társadalmi rétegek gazdagodtak, mások szegényedtek, ezért az elkövetők/elkövetői körök meglátták a lehetőséget a gyorsan elkövethető, különösebb szakértelmet nem igénylő, de többnyire kiemelkedő hasznot hozó bűncselekménytípusban.

A lopások tehát a múltban is meglévő, jelen társadalmunkban is kiemelkedő mértékű és mennyiségű jogsértések, annak ellenére, hogy 2012 évben jelentős mértékben megváltozott a kormányzati büntetőpolitika.

Az összes ismertté vált deliktum **mintegy 60-70 %-át évek óta a vagyon elleni bűncselekmények teszik ki.** Ezek azok a jogsértések, amelyek az állampolgárok szubjektív biztonságérzetét leginkább befolyásolják. A betöréses lopások struktúrájában mind előfordulásuk, mind az állampolgárok megítélése szempontjából előkelő helyet foglalnak el a lakásbetörések. A **betörések elkövetési tárgya** a korábban általánosan jellemző készpénz, ékszer, híradástechnikai, műszaki és élvezeti cikkek, művészeti alkotások (régiségek, műtárgyak), a mezőgazdaságban használatos különböző vegyszerek (permetezőszerek, műtrágya, stb.), a mezőgazdaságban termesztett növények (gabonafélék, szálás és szemes takarmány), tenyésztett állatok (liba, szarvasmarha, juh, baromfi), valamint az élelmiszerek mellett kiegészült az állam és a gazdálkodó szervek, hitelintézetek által kibocsátott értékpapírokkal, készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel. Az idős, egyedül élő személyek és lakásaik változatlanul a bűnözők potenciális célpontjait képezik. Közülük is legveszélyeztetettebbek az ún. zsákfalvakban, külterületeken és tanyavilágban élők. A bűnügyi statisztikai adatok szerint a bűncselekmények elkövetését elősegítő okok közül messze legelső helyen szerepel az óvatosság hiánya, utána következik a szükséges vagyonevédelem elmulasztása és a környezet közömbössége, illetve a víkendházak, tanyák esetében jelentős szerepe van a terület infrastruktúrájának – lakónépeség mennyisége, közvilágítás stb. – is. Tekintettel arra, hogy a betöréses lopások alakulása az állampolgárok szubjektív biztonságérzetét jelentősen befolyásolja, e területre továbbra is fokozott figyelmet kell fordítani.

Kiemelkedő fontosságú az elsődleges helyszíni intézkedések vezetői kontrolljának és a személyes jelenlét gyakorlata. Felderítési szempontból rendkívüli jelentőséggel bírnak a helyszíni szemlék, és azok minősége, a nyomkutatások minősége és a rögzített nyomok hasznosulása. Ugyancsak fontos a bűncselekmény elkövetésének helyszínén és annak környezetében a lehető legrövidebb időn belül adatgyűjtések, tanúkutatások végrehajtása, a beszerezhető bizonyítékok (kamerarendszerek, híváslisták, bv. intézetből szabadultak nyilvántartása stb.) begyűjtése, kiértékelése. Ugyancsak **fontos a helyi kapcsolatrendszerrel rendelkező rendőri állomány (pl. KMB) bevonása a forrónyomos intézkedések során.**

Kihasználható együttműködési és információszerzési pozíciókat rejt magában a polgárőrségekkel, a szerv működési területén tevékenykedő **biztonsági, vagyonvédelmi szolgálatokkal történő együttműködés**, az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyekkel (2012. évi CXX. tv.) történő folyamatos együttműködés.

Ugyancsak található **kihasználatlan információs bázisok az iskola rendőre programban és az iskolai bűnmegelőzési tanácsadói programban**. E két elsődlegesen bűnmegelőzési tevékenység keretében elvárásként kell támasztani az abban részt vevő állomány részére, hogy a preventív tevékenység keretei között a részükre érkező információkat, adatokat jelentés formájában rögzítsék. Az így megszerzhető adatokat értékelni kell, illetve egyes eljárásokban szükségszerűen fel is kell használni.

Az elvárt teljesítmény eléréséhez fel kell mérni a legális és illegális értékesítésben résztvevő személyeket, gazdasági társaságokat, útvonalakat. Az orgazdaság bűncselekményét elkövető személyeket szoros ellenőrzés alá kell vonni operatív pozíciók kiépítésével, és haladéktalanul fel kell dolgozni. A „falu rossza” programot ki kell egészíteni a feltérképezett a betöréses lopásokat elkövetők, az orgazdák és hálózataik vonatkozásában. Nyílt eszközökkel (igazoltatás, szabálysértési eljárások kezdeményezése, más bűncselekmény miatt eljárások indítása stb.) folyamatos kontrollt kell gyakorolni az elkövetői körök felett.

A nyomozások során aktívan kell használni a rendészeti szervek és más hatóságok kezelésében lévő adatbázisokat, így a sebességmérő berendezések által rögzített adatokat, a szabálysértési, közigazgatási, szabálysértési előkészítő eljárások adatbázisait, útdíj fizetési rendszerek, útforgalmi, közlekedésbiztonsági képi berendezések stb. adatait.

Jelentős a szerepe a helyi, területi szervek közötti folyamatos koordinációs tevékenységnek, valamint a központi bűnügyi szakirányítás által lefolytatott országos koordinációs tevékenységnek.

A kábítószerbűnözés

Jelenleg Európában a kábítószerekkel kapcsolatban különösen dinamikus időszak zajlik. Új, egyre veszélyesebb szerek megjelenését, a különböző típusú anyagok nagyfokú, sőt, egyes területeken növekvő mértékű térhódítását tapasztaljuk. Kihívás továbbá a jórészt a globalizációval és az új technológiával összefüggő interneten keresztüli forgalmazás, amely jól példázza, hogy miként történhet gyors változás ezen a területen, kihívások elé állítva a

rendészeti szerveket a kábítószer nyomon követése terén. Az Europol adatai szerint az online értékesítés aránya a tiltott kábítószer piacának egészéhez képest viszonylag csekély, de növekvő tendenciát mutat. A Darknet szerepe egyre jelentősebb a klasszikus kábítószer piacán, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy az új pszichoaktív anyagok és a gyógyszerekkel való visszaélés esetén ugyanilyen fontos lehet a közösségi média és a nyílt internet.

Európába a kábítószer vagy belföldi előállítással, vagy a világ más régióiból történő csempészetten kerül be. Dél-Amerika, Nyugat-Ázsia és Észak-Afrika az Európába érkező kábítószer fontos forrásterületei, Kína pedig az új pszichoaktív szerek forrásországa. Ezenkívül a kábítószer és prekursorok³² egy részét Európán keresztül más kontinensekre szállítják tovább. A kannabisz és a szintetikus kábítószer szempontjából egyes európai országok (Hollandia, Csehország) jelentős előállítónak számítanak. A kokain és heroin előállítása továbbra is a latin-amerikai, illetve az ázsiai országokban összpontosul. A világszerte összesített adatok alapján az előállítás mindkét anyag esetében fokozódik. A heroin esetében – a kábítószer viszonylag nagy tisztasága ellenére – az utcai használat általában véve továbbra is stagnál, hazánkban szinte teljes egészében megszűnt. Új fejlemény, hogy több európai országban (Hollandia, Spanyolország) is felfedeztek és felszámoltak olyan laboratóriumokat, ahol morfint heroinná alakítottak át. Európában a kokain esetében továbbra is megfigyelhető a másodlagos feldolgozás és „hordozóanyagokból” való kivonás, csakúgy, mint a kábítószer nagy mennyiségben, konténerekbe rejtve történő behozatala.

Pszichoaktív szerek/dizájner drogok/új pszichoaktív anyagok/ÚPA

Jelenleg több mint 800 új, Európában azonosított új pszichoaktív anyagot kísér figyelemmel. Ezekre az anyagokra nem vonatkoznak a nemzetközi kábítószer-ellenőrzések, és az anyagok széles köre tartozik ide, mind a szintetikus kannabinoidok („herbál”), mind pedig a szintetikus katinonok („kristály”). A legtöbb esetben ezeket az anyagokat használják kábítószerhelyettesítő szerként. Az anyagokat sok esetben kínai vegyipari és gyógyszercegek állítják elő, és innen szállítják Európába, ahol termékké alakítják, csomagolják és értékesítik.

Magyarországon az új pszichoaktív szerek (dizájner drog) érzékelhetően átalakították az elkövetői kört, valamint a kínálati piacot, de módosították a vásárlók igényeit is. Az új pszichoaktív anyagokra vonatkozó jogi szabályozási csomag 2012-ben lépett hatályba, amely mind a büntetőjogi, mind a háttérszabályozás tekintetében (anyagok listára vétele, dizájner

³² prekursoron olyan anyagot értünk, amelyből kábítószer lehet előállítani, vagy amely szükséges a kábítószer előállításához

drogokat tartalmazó lista) lehetőséget teremtett a rendészeti fellépésre. Ezek jelenleg jellemzően az elszegényedő vagy szegénységben élő fogyasztók kábítószerre.

Az új pszichoaktív anyagok forgalmazásával foglalkozó bűnözői csoportok szinte mindig Kínából, kismértékben Indiából rendelik meg az alapanyagot és azt, vagy az értékesítés helyére, vagy a határhoz közeli szlovákiai vagy esetleg lengyel településekre kérték, ahonnan beszállítják az országba. Ezeknél a szereknél nagyon elterjedt módszer a csomagküldő szolgálatok alkalmazásával történő terjesztés. Az említett szerhez köthető kereskedelmet folytató csoportok főleg rokoni alapokon szerveződnek, egymás tevékenységét segítve, kiegészítve. A helyi bűnözést azáltal generálják, hogy a szer ellenértekeként a készpénz mellett bármilyen értékkel bíró dolgot elfogadnak, amelyek jellemzően vagyon elleni bűncselekményekből származnak.

A fogyasztók többnyire nincsenek tisztában azzal, hogy mit fogyasztanak, jellemzően csak „kristály” (szintetikus katinonok) és „herbál” (szintetikus kannabinoidok) fantáziánéven ismerik a fogyasztás céljából megvásárolt szereket.

Jogi szabályozás

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 2013. július 1-én lépett hatályba. A Btk. elismerve a kábítószerre és új pszichoaktív anyagokra (a továbbiakban: ÚPA) elkövethető bűncselekmények különös súlyosságát és társadalomra veszélyességét, külön, „Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények” című XVII. Fejezetben gyűjti össze ezeket. A Btk. hat tényállásban rendelkezik a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekről: kábítószer-kereskedelem, kábítószer birtoklása, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés.

A kábítószer-kereskedelem (176-177. §) tényállása a kábítószer kínálását, átadását, forgalomba hozatalát, illetve az azzal való kereskedést, valamint az ezekhez az elkövetési magatartásokhoz történő anyagi eszköz szolgáltatását szankcionálja. A kábítószer birtoklását (178-180. §) megvalósító elkövetői magatartások magukban foglalják a termesztést, előállítását, megszerzést, tartást, az ország területére behozatalát, onnan kivitelét, illetve az ország területén való átszállítást. A kóros szenvedélykeltés tényállásának (181. §) jelentősége, hogy az elkövetés tárgyai azok a pszichoaktív hatás kifejtésére alkalmas anyagok, amelyek nincsenek listán. A bűncselekmény

magvalósulásának a feltételei, hogy az elkövető 18. életévét betöltött személy, és akit az anyagok használatára rábír (sértett) 18. év alatti legyen. A kábítószer készítésének elősegítése (182. §), illetve a kábítószer prekuzorral visszaélés (183. §) olyan vegyi anyagok megszerzését, birtoklását, illetve ezen anyagokból kábítószer előállítását rendeli büntetni, amelyekből kábítószer lehet előállítani, vagy az előállításához szükséges.

A Btk. önállóan nevesíti a kábítószerfogyasztást, és a büntetőeljárású útról való elterelés eseteit, illetve feltételeit is szabályozza (180. §) a magyar büntetőjogi dogmatika rendszerének megfelelően, ún. büntethetőséget megszüntető okokként.

A bűncselekmény tárgyaként szereplő kábítószerre a Btk. négy mennyiségi mutatót határoz meg, amelyek a kábítószer tiszta hatóanyagtartamára vonatkoznak. A csekély mennyiségű kábítószerre történő elkövetés privilegizált esetként jelenik meg az alapeseti szabályozáshoz képest. A minősítő körülményként megjelenő jelentős mennyiséget a törvény a csekély mennyiség felső határának hússzorosában állapította meg, míg a különösen jelentős mennyiséget a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosában.

A Btk.-ban szereplő bűncselekményekhez rendelt büntetési tételt a bűncselekmény elkövetésének több körülménye is befolyásolhatja, beleértve a kábítószer mennyiségét, azonban a kábítószer típusa sem a jogszabály, sem a bírói gyakorlat szerint nem befolyásolja a büntetés mértékét.

Az új pszichoaktív anyagok rohamos terjedése a hazai döntéshozókat is arra készítette, hogy egy új monitorozási, kockázatértékelési rendszert dolgozzanak ki.

Az új pszichoaktív anyaggal (ÚPA) visszaélés elnevezésű bűncselekmény 2012-ben került be az akkor hatályos Büntető Törvénykönyvbe, és azóta többször módosították a törvényi tényállását. A csekély mennyiség „büntetlen” birtokban tartása esetén szükség volt valamilyen szankció kilátásba helyezésére, mert az akkori szabályozás visszatartó ereje nem volt megfelelő. Ezért került bevezetésre 2016. január 1-jétől a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 153/B. pontjában foglalt szabályozás.

A kábítószerrel elkövetett visszaélésekkel szemben az ÚPA esetében a megszerzés és a tartás a korábbi tényállások alapján nem volt bűncselekmény.

Az új pszichoaktív anyagokra vonatkozó – 2014. január 1-je óta hatályos – módosítás eredményeként az ÚPA esetében az elkövetési magatartások azonosak a kábítószerrel elkövetett cselekmények esetében szabályozottakkal, azonban – az arányosság szem előtt tartásával – a büntetési tételek alacsonyabb szinten lettek meghatározva. 2021. január 1-jétől kezdődően a – kábítószerre hasonlóan – az új pszichoaktív anyagok esetében is bevezetésre került a csekély mennyiség mellett a jelentős és különösen jelentős mennyiség.

2023. január 1-je óta a büntetőjogilag kábítószernek minősülő anyagok és az új pszichoaktív anyagok egy listán vannak kihirdetve, az ellenőrzött anyagokról szóló 78/2022 (XII. 28.) BM rendelet mellékletein, így ez a jogszabály határozza meg, hogy mit kell hazánkban ellenőrzött anyagoknak tekinteni, vagyis azt, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 176-178. és 184. §-ai alapján mit kell büntetni.

Gyűlölet-bűncselekmények, gyermek és ifjúságvédelem

Gyűlölet-bűncselekmények

A hazai álláspontok, valamint a nemzetközi gyakorlat tapasztalatai arra ösztönözték az ORFK Bűnügyi Főigazgatóságot, hogy 2012-től önálló szakvonal keretében kezelje a **gyűlölet-bűncselekményeket**. A specializálódás első lépéseként mára megyei szinten is létrejöttek a szakvonal végpontjai. A szakmai ismeretek fejlesztése, célirányos konzultációk (közös esetértékelések, magyarországi szélsőségek tevékenységének megismerése, együttműködési lehetőségek társszervekkel stb.) az egyéni képességfejlesztés mellett a felderítő és nyomozati munka színvonalának emelését is szolgálja.

A Rendőrség a társadalmi szerepvállalás részeként szakmai – rendőr-civil egyeztető – fórum kialakításában vesz részt. A kezdeményezés konstruktivitása magában foglalja az álláspontok kölcsönös megismerését és szükség esetén ütköztetését. A párbeszédre, partnerségre és nyitottságra épülő kommunikáció során az eddigi eredmények, a tervezett intézkedések, valamint szakmai szempontrendszer bemutatása, elfogadtatására is lehetőség nyílik e fórumon.

A civil jogvédő szervezetekkel kialakított párbeszéd a Rendőrség korábbiakat meghaladó elismertségét eredményezte egy rendkívül konfliktusos területen. A médiában is teret nyerő „üzengetés” helyett párbeszéd alapú együttműködés alakult ki.

A gyűlölet-bűncselekmények kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtásáról szóló 30/2019. (VII. 18.) ORFK utasítás 2019. augusztus 1-jén lépett hatályba. Az Utasítás meghatározza a gyűlölet-bűncselekmény fogalmát, rögzíti az ezen bűncselekmények felismerését segítő indikátorokat. Részletesen rendelkezik az elsődleges helyszíni rendőri intézkedésekről, valamint az ehhez kapcsolódó és ezt segítő szolgálatparancsnoki feladatokról. A büntetőeljárások során elvégzendő feladatokról és a szakszerű eljárási cselekmények vonatkozásában is tartalmaz rendelkezéseket.

Gyermek- és ifjúságvédelem

A kiskorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények, valamint a gyermekkorúak és fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények gyanúja miatt indult büntetőeljárások szakmai feladataival foglalkozik. A szakvonal célja a gyermekek mindenek felett álló érdekét tiszteletben tartó, azt központba helyező eljárási cselekmények törvényes és szakszerű foganatosítása a büntetőeljárás és más vonatkozó jogszabályok betartásával, betartatásával. A gyermeki jogok védelme kiemelt hangsúlyt kap az ENSZ, az Európai Unió, a civil jogvédő szervezetek munkájában is, akik állandó monitorozás alatt tartják a rendőrséget is.

Kiemelt figyelmet kap a büntetőeljárás törvény rendelkezésének betartása az érintett ügyekben, valamint a szakvonal részt vesz a pályakezdő tisztek, és az alosztályvezetők képzésén, illetve a területi szerveknél folyamatosak az oktatások.

Minél fiatalabb életkorban fordul elő a bűnelkövetés, annál nagyobb az esély a bűnismétlésre, a bűnözői életmód kialakulására, valamint a gyermekkorban elszenvedett bántalmazás, a bűncselekmény sértettjévé válás fokozza a jövőbeni ismételt áldozattá válás esélyét. A gyermekkori tapasztalatok meghatározók a felnőttkori életre, mivel ekkor alapozódik meg az igazságszolgáltatási rendszerbe vetett bizalom. A gyermekáldozatokat – és a gyermekkorú elkövetőket is – különösen sérülékeny és kiemelten védendő csoportként kell kezelni, akik számára feltétel nélkül és széles körű segítséget és támogatást kell nyújtani. A gyermekbarát igazságszolgáltatási rendszer középpontjában maga a gyermek áll, a gyermek érdekei.

A gyermekbarát igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alapvető elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrál, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot. Az említett alapvető elvek: részvétel, a gyermek legfőbb érdekei, méltóság, védelem a diszkriminációval szemben és a jogállamiság. Minden esetben kerülni kell az indokolatlan késedelmet, természetesen a jogállamiság tiszteletben tartása mellett, de ügyelve arra, hogy – a gyermek speciális szükségleteit szem előtt tartva – a lehető legrövidebb idő alatt lezáruljanak azok az eljárások, melyekben kiskorú érdekelt szerepelnek.

A gyermekvédelmi jelzőrendszert a gyermekvédelmi törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó intézmények és személyek alkotják. A jelzőrendszer tagjait alkotó intézmények és személyek kötelesek jelezni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek- és ifjúságvédelem programok egységes végrehajtásáról szóló 16/2016. (VII. 21.) ORFK utasítás 2016. július 22-én lépett hatályba.

Az illegális migráció elleni fellépés, embercsempészás, terrorizmus

A tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő büntetőjogi és büntetőeljárásjogi szabályozás 2015. szeptember 15-től 3 új törvényi tényállást és speciális eljárási szabályokat fogalmazott meg. Az új tényállások büntetni rendelik **a határzár tiltott átlépését, a határzár megrongálását, valamint a határzárval kapcsolatos építési munka akadályozását.** A büntető és büntetőeljárásjogi szabályozás speciális illetékességet és hatáskört határozott meg.

Az illegális migrációval kapcsolatos bűnügyi helyzet folyamatos értékelése alapján, – figyelemmel a Magyar Közlöny 92. számában megjelent, a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról szóló 2016. évi XCIV. törvény rendelkezéseire – a migrációs útvonalak

eltolódása a délkeleti és délnyugati határokat is érintheti, ezért folyamatos rendészeti és bűnügyi jelenléttel biztosítható az illegális határátlépések megakadályozása.

Az illegális migrációval kapcsolatos törvényi szabályozás, valamint a folyamatos rendőri jelenlét az embercsempészás bűncselekményének jelentős csökkenését eredményezte. A terrorizmus elleni küzdelem részben érinti az illegális migráció elleni hatékony fellépés kérdéskörét, részben pedig önálló szakmai tevékenységként is folytatni kell e témakörben a bűnügyi feladatokat. A rendelkezésünkre álló, az illegális migrációval, valamint az embercsempészéssel kapcsolatban érkező adatok értékelése alapján hazánk veszélyeztetettsége jelenleg kismértékűnek mondható, elsődlegesen tranzit és nem célországként minősíthetjük Magyarországot.

A korrupció elleni és a gazdaságvédelemi szakterület

Történeti kitekintés

Az 1961. évi Btk.-ban – a politikai jellegű, államellenes bűncselekmények mellett – jelentős hangsúllyal jelentek meg a népgazdaság és a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények, melyhez a törvény súlyos büntetési tételeket határozott meg. A szocialista tulajdonjog-felfogásnak megfelelően ezen törvényben is megkülönböztették a személyi tulajdont és a társadalmi tulajdont károsító bűncselekményeket, utóbbiakhoz súlyosabb szankciókat rendelve.

A szocialista iparosítás következtében több termelő nagyvállalat jött létre. Ezen vállalatok egy része már az 1970-es évek elején jó minőségű, akkori definícióval „kurrens” árut állított elő, melyek nagy részét nyugati országokba és az Egyesült Államokba exportálták. Ezen árucikkkel való kereskedelem nemcsak a dolgozók körében jelentett csábítást lopás, sikkasztás bűncselekmények elkövetésére, hanem a vállalatok vezetői számára is lehetővé tette, hogy ezen áruk (vagy a belőlük származó anyagi haszon) felhasználásával más vállalatok vezetőit, valamint állami szervek, illetve az államigazgatási rendszerben dolgozó döntéshozókat „jutalmazzák”, részükre már szinte elvárt juttatásokat teljesítsenek.

Az 1980-as évek végétől a gazdasági szereplők bővülésével, a társaságok és magánvállalkozók önállósodásával, aktivizálódásával együtt új bűnözési formák is megjelentek. Ezáltal a gazdasági büntetőjognak a tervgazdálkodás, központi gazdaságirányítás védelmét előtérbe helyező szerepét is felváltotta a modern piacgazdaság védelmét előtérbe helyező funkció.

A rendszerváltozást megelőző és azt követő években a vagyon elleni és gazdasági bűncselekmények száma, valamint az ezen bűncselekményeket elkövető személyek száma dinamikus emelkedést mutat. Megjelentek a rendszerváltás időszakában jellemző bűncselekmények és elkövetési magatartások, amelyek részben felkészületlenül érték a nyomozó hatóságokat, továbbá hiányzott az ezen bűncselekmények felderítéséhez szükséges jogszabályi háttér – itt nem említve azt a jogalkotási anomáliát, hogy az új elkövetési módokkal operáló bűnözők szabályozatlan viszonyok közt folytathatták a tevékenységüket –, a jogalkotás az 1990-es évek elején csak késve reagált az új bűnelkövetési módokra megfelelő tényállások megalkotásával. Nehezítette a bűncselekmények felderítését az informatikai rendszerek és adatbázisok hiánya, egymástól független működése is.

A rendszerváltást követően az immár önállóan működő ORFK-n Bűnügyi Főigazgatóságot, ezen belül Gazdaságvédelmi Főosztályt hoztak létre. Az ORFK Szervezett Bűnözés Elleni Szolgálat, a Gazdaságvédelmi Főosztály és a Vizsgálati Főosztály összevonásával 1996. szeptember 1-jén megalakult a Központi Bűnüldözési Igazgatóság (KBI), melynek megalakítására elsődlegesen a kiemelt gazdasági bűncselekmények hatékony felderítése érdekében került sor. 1998-ban a KBI-t megszüntették és létrehozták a Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóságot (SZBEI). 1999-ben hozták létre az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Bűnügyi Igazgatóságát, majd annak megszüntetésével egy időben jött létre az ORFK Pénzügyi Nyomozó Igazgatóság. 2004. július 1-jén alakult meg az SZBEI és az ORFK Pénzügyi Nyomozó Igazgatóság összevonásával a Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI), melyen belül Gazdaságvédelmi Főosztályt hoztak létre. 2012. szeptember 1-jén az NNI a Készenléti Rendőrség szervezetébe integrálódott, melyen belül Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztály alakult.

Az MRFK-kon 1990-ben hozták létre az önálló gazdaságvédelmi osztályokat, amelyeket a Miniszterelnöki Hivatalban működő Gazdaságvédelmi Koordinációs Bizottság támogatásával jelentősen fejlesztettek. 1999-ben az APEH Bűnügyi Igazgatóságának léthozásával egy időben az MRFK-k önálló gazdaságvédelmi osztályai megszüntetésre kerültek. 2005. január 16-án alakult meg ismét valamennyi MRFK-n a gazdaságvédelmi osztály. 2008. január 1-jén az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztályon belül létrejött a Gazdaságvédelmi és Pénzmosás Elleni Osztály, melynek elnevezése 2012. szeptember 1-jével Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Osztályra változott.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) alapvetően új struktúra mentén szabályozza a gazdasági bűncselekményeket (új bűncselekményeket iktatott be, korábban egy tényállásban kezelt elkövetési magatartásokat külön tényállások keretében önállóan rendel büntetni). A tágabb értelemben vett gazdasági bűncselekmények körében kezelt főbb bűncselekmény-típusok (korrupciós, környezeti, számítógépes, vagyon elleni bűncselekmények) esetében szintén jelentős változás történt, azonban ezt elsősorban az egyszerűbb alkalmazhatóság, könnyebb áttekinthetőség indokolta.

A gazdasági bűncselekmények elkövetői között az elmúlt években egyaránt megjelentek a hazai és a nemzetközi szervezett bűnözői körök. A bűncselekmények felderítése és bizonyítása jelentős feladatot ró a nyomozó hatóságokra, amelyeknek az eredményes felderítéshez nélkülözhetetlen a titkos információgyűjtés erőinek és eszközeinek az igénybe vétele.

A gazdasági bűncselekmények nyomozása az általános nyomozó hatóságként eljáró Rendőrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint az ügyészség hatáskörébe tartozik. Az egyes hatóságok hatáskörébe tartozó bűncselekményeket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) határozza meg. A Be. 35. § alapján azonban az ügyészség eljáró nyomozó hatóságként a NAV-ot akkor is kijelölheti, ha annak a hatásköre a bűncselekmény nyomozására egyébként nem terjed ki. Az egyes szervek vezetői az ügyész jóváhagyásával közös nyomozó csoport létrehozásában is megállapodhatnak.

A gazdaságvédelmi szakterület

A Rendőrség gazdaságvédelmi tevékenységéről szóló 17/2018. (V. 31.) ORFK utasítás meghatározza a bűnügyi szolgálat gazdaságvédelmi szerveit³³. A szakterületen a klasszikusnak

³³ Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Osztály, amely központi szakmai irányító, és országos illetékességű nyomozó és titkos információgyűjtő szerv.

Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztály, amely külön jogszabályban meghatározott bűncselekmények tekintetében országos illetékességű területi nyomozó és titkos információgyűjtő szerv.

A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda alárendeltségében az alábbi, gazdaságvédelmi tevékenységet is végző szervezeti egységek működnek:

- Kiberbűnözés Elleni Főosztály
- Vagyon-visszaszerzési Hivatal (főosztály jogállású)

A megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok (a továbbiakban: rendőr-főkapitányságok) gazdaságvédelmi hatáskörrel rendelkező (fő-, al-)osztályai, amelyek területi szakmai irányító, nyomozó és titkos információgyűjtő szervek. A Budapesti Rendőr-főkapitányságon Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztály működik, melynek alárendeltségébe az alábbi szervezeti egységek tartoznak:

- Gazdaságvédelmi Osztály
- Pénzmosás Elleni Osztály
- Kiberbűnözés Elleni Osztály
- Korrupciós Bűnözés Elleni Osztály

Az ún. I. típusú megyei rendőr-főkapitányságokon gazdaságvédelmi osztályok, míg az ún. II. típusú megyei rendőr-főkapitányságokon (Heves, Komárom-Esztergom, Tolna, Vas és Zala megyékben) a bűnügyi osztály alárendeltségébe tartozó gazdaságvédelmi alosztályok működnek. A rendőrkapitányságok gazdaságvédelmi hatáskörrel rendelkező egységei helyi

tekinthető csalások, sikkasztások, hűtlen kezelések nyomozásán túl kiemelkedő szerep jut a korrupciós bűncselekmények, kibertérben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények, pénzhamisítás, uzsora-bűncselekmény, illetve az állatkínzással kapcsolatos jogsértések nyomozásának is.

Korrupciós bűncselekmények

A Btk. 2013. július 1-jén lépett hatályba, amely egy fejezetben (XXVII. Fejezet, Korrupciós bűncselekmények) szabályozza a régi Btk.-ban két önálló cím alatt szereplő közélet tisztasága elleni és nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket.

A törvény önálló alcímek alatt szabályozza az aktív vesztegetést „vesztegetés”, illetve a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezéssel.

A törvény következetes logika mentén határozza meg a védett jogtárgyon belüli specialitásra tekintettel (gazdasági szféra, hivatali szféra, hatósági eljárás) és a kiszabható szankció mértéke szerint az egyes tényállásokat.

A fejezet az alábbi bűncselekményeket sorolja a korrupciós cselekmények körébe:

- vesztegetés,
- vesztegetés elfogadása,
- hivatali vesztegetés,
- hivatali vesztegetés elfogadása,
- vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés feljelentésének elmulasztása,
- befolyás vásárlása,
- befolyással üzérkedés.

A korábbi szabályozáshoz képest a törvény lényeges változtatása, hogy a büntethetőséget megszüntető ok helyett „csak” a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére ad lehetőséget a vesztegetési cselekmények felderítésében a hatóságokkal érdemben együttműködő elkövetők vonatkozásában.

nyomozó és titkos információgyűjtő szervek. A rendőrkapitányságokon gazdaságvédelmi alosztályok, illetve csoportok hozhatók létre.

A Be. alapján a korrupciós bűncselekmények nyomozására mind a Rendőrség, mind az ügyészség rendelkezik hatáskörrel. E két szerv közötti hatáskör megosztásáról elsődlegesen a Be. 30. § rendelkezik.

A bűncselekmények társadalomra való kiemelt veszélyességét jelzi, hogy egyes hivatalos személyek vonatkozásában, illetve általuk elkövetett korrupciós cselekmények nyomozása a Be. 29. § d) és e) pontjai alapján kizárólagos ügyészségi nyomozási hatáskörbe tartozik. A Be. 29. § f) pontja alapján az ügyészség nyomozási hatásköre kiterjed a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményekre is.

A Rendőrség hatáskörébe tartozó korrupciós bűncselekmények nyomozását a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet alapján a vármegyei (fővárosi) nyomozó hatóságok, illetve a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda (KR NNI) folytatják.

Az orvos-beteg kapcsolatban a hálapénz adásának/elfogadásának jogszerűsége a jogtudományban sokáig vita tárgyát képezte. A kérdést a jogalkotó eldöntötte, a Btk. 2021. január 1-jei hatállyal módosult, és a 290. § (a „Vesztegetés” alcím) a következő bekezdéssel egészült ki:

„(6) Aki egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggésben egészségügyi dolgozónak, egészségügyben dolgozónak vagy ezekre tekintettel másnak az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint jogtalan előnyt ad vagy ígér, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A módosítás alapján a Btk. 291. §-a (a „Vesztegetés elfogadása” alcím) a következő értelmező rendelkezéssel egészült ki:

„(6) E § alkalmazásában az egészségügyi szolgáltatással összefüggésben jogtalan előnynek minősül az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerinti jogtalan előny.”

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 138/A. §-át, ami alapján egészségügyi dolgozó az egészségügyi szolgáltatás nyújtásáért pénzbeli, természetbeni ellenszolgáltatást vagy egyéb előnyt nem kérhet, nem fogadhat el.

Kivételként rögzíti a törvény, hogy az egészségügyi dolgozó a szolgáltatás nyújtását követően egy alkalommal elfogadhat a beteg vagy rá tekintettel más által ajándékként adott olyan tárgyat, amelynek értéke nem haladja meg a mindenkori minimálbér (2023-ban 232 000 Ft) havi összegének 5%-át (2023-ban 11 600 Ft).

A gazdaságvédelmi szakterület folyamatosan figyelemmel kíséri az orvosok és más egészségügyi dolgozók által egészségügyi ellátás nyújtásával kapcsolatban elkövetett korrupciós cselekmények miatt indult nyomozások alakulását. Az eljárások között a klasszikus „hálapénzes” ügyek mellett a legjellemzőbb elkövetési forma a Covid-19 járvánnyal kapcsolatos egészségügyi dokumentum (védettségi igazolvány, orvosi igazolás) jogosulatlan megszerzésére irányuló tevékenység, melynek során orvosok és asszisztensek abban nyújtanak segítséget jogtalan előnyért cserébe, hogy az őket megvesztegető személyek oltás felvétele nélkül is oltott személyként szerepelhessenek a nyilvántartásokban.

A befolyással üzérkedés esetében leggyakoribb módszer az önkormányzati, más hatósági (adó-, munkaügyi-, vagy fogyasztóvédelmi hatósági eljárás) ügyintézés elősegítésének ígérete. Jellemző még az önkormányzati lakás elintézésének ígérete is. Az elkövető tényleges hivatali kapcsolatokkal általában nem rendelkezik, azokra többnyire csak megtévesztésként hivatkozik. Az ilyen jellegű ügyekben indult nyomozások egyik fő feladata vizsgálni az ügyintéző és a rá hivatkozó elkövető tényleges kapcsolatának vizsgálatát.

Általánosságban elmondható, hogy a korrupciós bűncselekmények bizonyítása nehézségekkel jár. Jellemző a konspiratív végrehajtás, mivel a közreműködő felek egymásban sem bíznak, különös odafigyeléssel választják meg a helyszíneket, igyekeznek tanúk nélkül lebonyolítani az ügyletet, így tanúvallomások sem segítik a bizonyítást.

Eredményesség – akár leplezett eszközökre támaszkodva – elsősorban tettenérés esetén lehetséges. Ennek hiányában a jogsértések utólagos felderítése, bizonyítása során szinte csak személyi bizonyítékokra (a gyanúsítottak beismerő vallomásaira) lehet támaszkodni.

Kibertérben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények

Az e-kereskedelem, online ügyintézés illetve az ehhez kapcsolódó elektronikus fizetőeszközök egyre nagyobb teret hódítanak, melyet a pandémia idején az online vásárlások számának és arányának növekedése követett. Ez az arányeltolódás továbbra is folyamatos és feltartóztathatatlan.

A bűncselekményeket ma már egyre nagyobb arányban számítógép és internet felhasználásával követik el, ilyen módon a számítógép bizonyítási eszközök tárháza is lehet.

A kiber- vagy online tér az emberek többsége számára rövid ideje elérhető, nincsenek évtizedek óta ismert technikák, módszerek a használatára, az abból adódó kockázatok feltérképezésére és azok kiküszöbölésére.

A világhálón elkövethető jogsértésekkel szembeni egységes fellépés érdekében nemzetközi szinten kiemelt jelentőséggel bíró, a Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezmény (ún. Budapesti Egyezmény) elfogadására Budapesten került sor, mely a 2004. évi LXXIX. törvénnyel került kihirdetésre.

Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) megállapítása szerint a kiberbűnözés a bűncselekmények széles spektrumát öleli fel. Ezek közül a legjellemzőbbek az online indentitás lopások, számítógépes csalások, bankkártya-csalások, különböző termékek illegális kereskedelme, gyermekek szexuális kizsákmányolása, online felhasználói fiókokba történő illetéktelen belépések, információs rendszerek ellen irányuló kibertámadások.

A kiberbűncselekmények egységes meghatározása nehéz, nem mindegyik sorolható be egy meghatározott fogalmi kategóriába, és gyorsan alakulnak ki új módszerek.

A kibertérben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények meghatározása esetén figyelembe kell venni, hogy mely bűncselekmények tartoznak szűkebb értelemben a vagyon elleni bűncselekmények közé. Gyakorlatilag a Btk. XXXVI. fejezetéből két bűncselekmény, a csalás (Btk. 373. §) és az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás (Btk. 375. §) sorolható e körbe.

Tágabb értelmezés szerint ide sorolható továbbá a Btk. 423. §-ában meghatározott információs rendszer vagy adat megsértése, illetve a Btk. 424. §-ában szankcionált információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása is.

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó magatartások elsősorban vagyoni érdekeket sértő, csalásszerű magatartások, mindazonáltal ezeket a csalástól elkülönítetten indokolt szabályozni, hiszen hiányzik a klasszikus értelemben vett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A kárt az információs rendszer jogtalan befolyásolása okozza. A törvény ennek megfelelően a vagyon elleni bűncselekmények fejezetében önálló tényállásként szabályozza az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást.

A kibertérben jellemző elkövetési magatartások az internet útján elkövetett „klasszikus” csalások mellett az adatlopások (adathalászat), zsaroló vírusok használata (ransomware), illetve a social engineering típusú csalások.

Az online csalások körében 2021-ben új elkövetési forma jelent meg, miszerint a pénzüintézetek nevében kezdeményezett telefonhívásokkal (távoli elérhetőséget biztosító programok letöltésével vagy anélkül) ejtették tévedésbe az elkövetők a banki ügyfeleket, és okoztak részükre kárt, mely modus operandival 2022-ben is több sértettet tévedésbe ejtettek az anonimitás mögött rejtőző elkövetők.

2022-ben szintén a pénzüintézetek ügyfeleit érintően jelent meg új elkövetési magatartás különféle értékesítéssel foglalkozó weboldalakon (pl. Jófogás, Facebook Marketplace, Vinted) eladásra szánt termékek hirdetésére jelentkező személyek részéről. Az eladó részére a gyorsabb ügyintézés érdekében egy hamisított linket küldenek, mely az érintettet látszólag egy bankválasztó oldalra, ténylegesen azonban egy adathalász felületre navigálja. A megszerzett adatok birtokában az elkövetők utalásokat kezdeményeznek az eladó bankszámlájáról, vagy a megszerzett bankkártya adatokkal vásárlásokat hajtottak végre.

Pénzhamisítás

A pénzhamisítás visszaszorítása tárgyában Genfben, 1929. április 20-án aláírt és az 1933. évi XI. törvénycikkkel kihirdetett nemzetközi egyezmény, az egyezményhez tett nyilatkozat kihirdetéséhez kapcsolódó intézkedés végrehajtásáról, a nemzeti központi hivatal kijelöléséről szóló 2002/2007. (I. 18.) Korm. határozat, valamint az euró védelme érdekében alkotott közösségi normák alapján a pénzhamisítás elleni fellépés területén az ORFK szervezeti egységeként működő Nemzeti Központi Hivatal (NKH) felelős a pénzhamisítással kapcsolatos információk nemzeti szintű központosításáért, elemzés-értékelés útján történő feldolgozásáért, a nyomozások támogatásáért, valamint a nemzetközi bűnügyi együttműködésben való részvételért. Hazánkban 2008. január 1-jétől az NKH teljes feladatkörét az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Korruptió és Gazdasági Bűnözés Elleni Osztály látja el.

Az ORFK és a Magyar Nemzeti Bank (MNB) 2022. január 26-án együttműködési megállapodást írt alá, melynek értelmében az MNB térítésmentesen végzi a hamisgyanús – feltehetően hamis, vagy meghamisított – bankjegyek szakértői vizsgálatát, míg a III. fejezet 9. pont d) alpontja értelmében az ORFK évente egy alkalommal átfogó helyzetértékelést végez a

készpénzhamisítás magyarországi helyzetéről. E jelentés elkészítésén túl az ORFK feladatát képezi:

- a nyomozások pénzügyi támogatásával összefüggésben az Europol pénzügyi támogatása iránti igények koordinálása,
- a NEBEK-en keresztül érkező nemzetközi megkeresésekre előzménykutatás az adatbázisokban és tájékoztatás nyújtása,
- az MNB készpénzszakértőivel, illetőleg a kijelölt megyei koordinátorokkal történő rendszeres kapcsolattartás,
- a biztonsági papírok országhatárt átlépő kereskedelmének engedélyezése során szakhatósági állásfoglalás adása,
- országos szintű oktatási programok, továbbképzések szervezése pénzhamisítás témakörében, illetőleg részvétel nemzetközi konferenciákon,
- a pénzhamisítások előzményi előfordulásait tartalmazó adatbázis folyamatos elérhetőségének biztosítása és fejlesztése, illetve további ügyfeldolgozást támogató elemzések és segédanyagok Intraneten történő elérhetővé tétele.

Uzsora-bűncselekmény

Az uzsorakölcsönt igénybe vevő sértetti körrel általában elmondható, hogy rendszeres jövedelmet biztosító munkaviszonnyal nem rendelkeznek, alkalmi munkákból, szociális segélyekből és családi pótlékból tartják el családjukat. Jelentősebb értéket képviselő vagyontárgyak nincsenek a birtokukban, így pénzügyi szolgáltatókhoz kölcsön igénylése céljából nem folyamodhatnak, fedezetként nem tudnak felmutatni vagyoni biztosítékot, és a hitelbírálat díját sem tudják megfizetni.

A bűncselekmény elkövetésének bizonyítása során nehézséget okoz, hogy mind az uzsorázó, mind az azt igénybe vevő érdekelt a bűncselekmény körülményeinek elhallgatásában, ennek megfelelően rendkívül körültekintően kell a sértett és környezetének kihallgatását, valamint az adatgyűjtéseket elvégezni. A terhelt kihallgatását úgy kell időzíteni, hogy a lehető legtöbb tanúvallomás, okirati és/vagy egyéb tárgyi bizonyíték rendelkezésre álljon. A minősített esetként szankcionált üzletszerű elkövetés megállapíthatóságához a gyanúsított bűnügyi adatbázisokban történő ellenőrzése elengedhetetlen. Ellenőrizni kell a területileg illetékes földhivatalnál és a gépjármű-nyilvántartásban, a NAV-nál, elektronikus hírközlési távbeszélő szolgáltatóknál az elkövető(k) birtokában lévő tárgyakat, értékeket, telefonkészülékeket stb. Az ügymben keletkezett kár megtérülésének biztosítása érdekében a nagy értékű ingatlanokat,

gépjárműveket, ékszereket lehetőség szerint le kell foglalni, illetve zár alá vételt kell kezdeményezni.

Állatkínzás

Az állatkínzás elkövetőjével szemben a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét, a jogi kodifikációt ténylegesen a Fadd-Domboriban elkövetett brutális kutyakínzás váltotta ki. Az Országgyűlés 2004. március 8-i ülésnapján nagy többséggel elfogadta a törvényjavaslatot, amelynek értelmében 2004. április 24-től az állatkínzás bűncselekménynek minősül.

A Btk. 244. § (1) bekezdés szerinti állatkínzás bűncselekményt az követi el, aki

- gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, vagy
- gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi.

Az állatkínzás jogi tárgya az állatok életéhez és testi épségéhez fűződő társadalmi érdek. Az állat büntetőjogi értelemben vett értékét elsősorban az határozza meg, hogy érezni, örülni, szenvedni képes élőlény. Az állatkínzás elkövetési tárgya a gerinces vagy veszélyes állat, melyek körét az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (Ávtv.) határozza meg.

Az Ávtv. szerint állatkínzás az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása. Az állat károsítása az állat testi épségének, szervezetének, pszichikai állapotának vagy viselkedésének tartós, hátrányos megváltoztatása.

Az elkövetési magatartásként meghatározott indokolatlan bántalmazás nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot rögzíti, hiszen nem az állatban kiváltott fájdalomérzethez köti a szankciót, hanem az elkövető magatartásához. Ugyanakkor az „indokolatlan” kitétel jelzi azt, hogy az állat bántalmazása nem minden esetben bűncselekmény. Az állat fegyelmezése, nevelése, idomítása és ennek során a tenyérrel történő megütése, vagy a póráz erősebb visszahúzása okozhat

hámsérülést, véraláfutást, vagy más 8 napon belül gyógyuló kisebb sérülést, azonban az állat ilyen bántalmazása nem bűncselekmény, hiszen együtt jár az állattartással.

Az elkövetési magatartások esetében a törvény meghatározza az elkövetés módját is, vagyis a bűncselekmény akkor valósul meg, ha a bántalmazás, illetve a bánásmód alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Bűnmegelőzési szakterület

A bűnmegelőzés alapelvét elsősorban Cesare Beccariahoz köthetjük, akinek büntetőjogi főműve **Dei delitti e delle pene** címmel 1764-ben jelent meg (magyarul: A bűnökről és büntetésekről, 1834, majd 1999). A műben megfogalmazza, hogy „jobb megelőzni a bűntetteket, mint büntetni azokat. Ez a fő célja minden jó törvényhozásnak...” „Meg akarjátok előzni a bűntetteket? Tegyétek, hogy a törvények világosak, egyszerűek legyenek, és hogy a nemzet egész ereje azok védelmére összpontosuljon, s egyetlen része se használtassék fel megsemmisítésükre. Tegyétek, hogy a törvények ne annyira az emberek osztályait, mint inkább magukat az embereket szolgálja. Tegyétek, hogy az emberek tartsanak tőlük, de csakis tőlük tartsanak.”

E tézis folyamatosan áthatotta és áthatja az államok büntetőpolitikáját, hazánkban e szakterület³⁴ ugyancsak kiemelt jelentőséggel bír. Az emberi társadalmaknak már a kezdetektől fogva célja, hogy a társadalmi normákkal ellentétes magatartásokat – jellemzően különböző szankciók alkalmazásával – visszaszorítsa. A kriminológia fejlődésével lehetőség nyílt a bűnözés jellemzőinek, különösen annak okainak megismerésére. A represszív (megtorló és ezáltal elrettentő) megoldások mellett, az okok ismeretének birtokában nagyobb hangsúlyt kapott a bűnözést kiváltó okok befolyásolása, vagyis a preventív, bűnmegelőző tevékenység. A bűnmegelőzés a bűnözés társadalmi és egyéni okainak, valamint a bűnelkövetés feltételeinek pozitív irányú befolyásolására alkalmas intézmények, eszközök és stratégiák rendszere.

A legjobb bűnüldözés alapja a hatékony bűnmegelőző munka. A bűnmegelőzés ösztársadalmi feladat, amelyben az érintett állami szerveknek, civil szervezeteknek, a polgárok

³⁴ A rendészeti bűnmegelőzés jelenlegi szervezetrendszere 2013-ban alakult át, amely szakmai indokok alapján történt. 2010-ben született meg az az ORFK utasítás (20/2010. (OT.10.)), amely teljes egészében bemutatja a Rendőrség bűnmegelőzési tevékenységét és lefedi a bűnmegelőzési feladatokat.

önszerveződéseinek, végső soron maguknak a polgároknak is szerepet kell vállalniuk. Ebben a társadalmi szintű bűnmegelőzésben meghatározó szerepet tölt be a Rendőrség.

A bűnmegelőzés irányai lehetnek:

- a **szituációs bűnmegelőzés**, amely a bűnalkalmak csökkentésére koncentrál. Ennek érdekében a bűncselekmény elkövetését lehetővé tevő vagy azt elősegítő körülményeket igyekszik megszüntetni vagy csökkenteni,
- a **társadalmi bűnmegelőzés**, amelynek lényege, hogy azokba a társadalmi folyamatokba avatkozik bele, amelyek az elkövetővé válást eredményezhetik,
- a **szociális bűnmegelőzés** esetében a bűncselekmények elkövetésének oka mindig az elkövető személyéhez köthető. Az eredményes bűnmegelőzés érdekében meg kell határozni azokat a szociális és pszichikai kockázati tényezőket, amelyek fennállása növeli egy személy elkövetővé válásának kockázatát. A szociális bűnmegelőzés ezekre a kockázati tényezőkre fókuszál.

A bűnmegelőzés alapelvei:

A rendőrségi bűnmegelőzésnek valós problémákra kell reagálni, ez a megalapozottság. Ehhez ki kell alakítani egy olyan információgyűjtési és -értékelési modellt, amely segítségével átfogó és valós képet kaphatunk egy adott földrajzi terület problémáiról. Az intézkedéseket célzottan, a helyi sajátosságoknak megfelelően kell kialakítani. A rendelkezésre álló információ alapján a tevékenységeket meg kell tervezni. Ehhez ismerni kell a szervezet lehetőségeit: erőforrásokat, hatásköröket, alkalmazható módszerek. Prioritásokat, célokat, célkitűzéseket (eredményeket), és az ezek elérése érdekében végrehajtandó feladatokat (tevékenységeket) meg kell határozni. A gondos tervezés biztosítja, hogy a rendelkezésre álló erőforrások megfelelően kerüljenek felhasználásra, az egyes intézkedések pedig erősítsék, és ne gyengítsék egymás hatását. Az alkalmazott bűnmegelőzési intézkedéseknek alkalmasnak kell lenniük a kívánt hatás elérésére (hatékonyság). Az intézkedéseknek elsősorban a bűncselekmények okaira kell koncentrálni, mivel a tüneti kezelések esetén rövidtávú eredmények érhetőek el, jellemzően, amíg az intézkedések fennmaradnak. Az intézkedések kiválasztásánál mérlegelni kell a ráfordítást és a várható eredményt, és ezek figyelembevételével kell dönteni az alkalmazásukról. Tekintve, hogy a bűnözés társadalmi jelenség, így a rá adott válaszoknak (ti. a bűnmegelőzésnek) is széles körűnek – együttműködőnek – kell lennie. A rendőrség önmagában nem képes megoldani a közbiztonsági problémákat, ezért tevékenységébe be kell vonni azokat a szervezeteket, akiknek

a segítségével bővülnek a lehetőségek. A bűnmegelőzés a rendőrségen minden szervezeti egység feladata, így a szervezeti egységeknek is együtt kell működniük.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia

A bűnözés megelőzése és visszaszorítása, a közbiztonság javítása a társadalom közös érdeke és feladata.

A stratégia átfogó céljai:

- 1) rendszerszintű bűnmegelőzés,
- 2) koordinált bűnmegelőzési munka,
- 3) a bűnmegelőzés hasznosságának tudatosítása,
- 4) hatékony beavatkozások,
- 5) szabálysértések megelőzése,
- 6) a pályázati források koncentrált felhasználása,
- 7) együttműködők azonosítása,
- 8) eredményes kommunikáció.

A stratégia prioritásai:

- 1) a településbiztonság,
- 2) a gyermek- és ifjúságvédelem,
- 3) a bűncselekmények áldozatainak segítése,
- 4) az áldozattá válás megelőzése,
- 5) a bűnismétlés megelőzése.

A Rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége³⁵

Az RK-k és területi bűnmegelőzési egységek folyamatosan értékelik – **általános bűnmegelőzés** – a lakosságot leginkább érintő bűncselekmények, szabálysértések alakulását, különös tekintettel valamely bűncselekmény elkövetési gyakoriságának ugrásszerű növekedésére vagy sorozatos elkövetésére. A központi és területi bűnmegelőzési egységek működtetik a közbiztonsági tanácsadással összefüggő, Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszert. A bűnügyi szolgálati ág feladata az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében a sértett tájékoztatása a bűncselekmény megelőzési lehetőségeiről, más intézkedésre jogosult szerv, szervezet értesítése (szignalizáció). **Speciális bűnmegelőzési feladat** a család-,

³⁵ A Rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről szóló 20/2010. (OT 10.) ORFK Utasítás

gyermek- és ifjúságvédelem, kábítószer-megelőzés, megelőző vagyon- és gazdaságvédelem, kiemelt kockázatú csoportok áldozattá válásának megelőzése, a közösségi életterek rendjének védelme.

A rendőrség biztonságra nevelő iskolai programjai

A rendőrség több iskolai programot működtet. A **DADA** program az általános iskolákban, az **ELLEN-SZER** a középiskolákban van jelen, az **Iskolai Bűnmegelőzési Tanácsadók (IBT)** állandó jelleggel a középiskolákban dolgoznak.

A központi, területi és helyi szervek feladatait a gyermek- és ifjúságvédelmi programok egységes végrehajtásáról szóló **16/2016. (VII. 21.) a gyermek- és ifjúságvédelmi programok egységes végrehajtásáról szóló ORFK utasítás** tartalmazza.

1. A DADA program

Célja, hogy a gyermekek mindenkor felismerjék a veszélyhelyzeteket, meg tudják különböztetni a pozitív és negatív befolyásolókat. Ki tudják számítani döntéseik, cselekedeteik következményét, eredményét. Képesek legyenek ellenállni még a kortársaiktól érkező csábításnak, kínálásnak is, konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy abból kikerülve ne érezzék vesztesnek magukat. A Program fő mondanivalója: tanulj meg a veszélyhelyzetet mindenkor **FELISMERNI**, a következményeket jól átgondolva helyesen **DÖNTENI**, ha kell **ELUTASÍTANI**, a neked ártó dolgokat, mindenképpen **MONDD EL**, hogy mi történt, és ha lehet, próbáld meg **ELKERÜLNI** az ilyen helyzeteket.

2. Az ELLEN-SZER program

A fiataloknak segítséget nyújt a különféle viselkedésformák, deviáns magatartásformák megismerésében és azok megfelelő módon történő kezelésében. A kamasz korosztály számára számos krízishelyzetet hoznak egyrészt az életkori sajátosságok okozta változások, másrészt a külvilág szinte megemészthetetlen és szüretlen ingergazdagsága, amelyet nagyon nehéz sérülések nélkül átvészelni. Az ELLEN-SZER kiemelt célja tehát, hogy segítse a felnövekvő gyermek társadalmi elvárásoknak megfelelő szocializációját.

A program alaptétele, hogy **emelje a fiatalok biztonságát** a legsúlyosabb devianciákkal, a bűnözéssel és a szerfogyasztással szemben. **Tudatosítsa** bennük, hogy a bűncselekményekkel szemben fel lehet és kell lépni, **ne tűrjék el**, hogy áldozat válják belőlük, **kérjenek segítséget**, illetve áldozattá válásuk elkerülése érdekében **alkalmazzák** az oktatás során megismert

technikákat. **Ne szimpatizáljanak** olyan kihívásokkal, amelyekről tudják, hogy másoknak kárt okoznak, és saját magukra nézve is veszélyeket rejtenek.

3. Az „Iskolai bűnmegelőzési tanácsadói hálózat” (IBT)

Az iskolai prevenció tiszt feladata a részére kijelölt iskolába járó fiatalok bűncselekményekkel szembeni fokozott védelme mind az elkövetői, mind pedig a sértetti oldal tekintetében, kiemelt figyelemmel a kábítószerrel visszaélés típusú bűncselekményekre. Ennek érdekében szolgálati ideje túlnyomó részét az iskolában tölti, folyamatos, élő kapcsolatot tart a diákokkal, a pedagógusokkal és a szülőkkel. A fiatalok biztonságának érdekeit szem előtt tartva együttműködik a rendőrkapitányság illetékességi területén tevékenykedő, az ifjúságvédelemben szerepet játszó állami, önkormányzati, társadalmi és civil szervezetekkel. Ismernie kell a területen található szórakozóhelyeket és szeszes italt forgalmazó üzleteket, valamint a fiatalok csoportképző helyeit. Naprakész információval kell rendelkeznie a rendőrkapitányság illetékességi területén elkövetett jogsértésekről, a nagyobb közérdeklődésre számot tartó bűncselekmények publikus körülményeiről és az azokra adható bűnmegelőzési válaszleptésekről. A tanácsadók munkájukat a tankerületekkel egyeztetett éves munkaterv alapján az iskolák vezetőivel együttműködésben látják el.

A program lényege:

- folyamatos kapcsolattartás az iskola, a tanácsadó rendőrtiszt és az egyéb gyermekvédelmi szervezetek között;
- meghatározott, helyi sajátosságokat szem előtt tartó tematika alapján oktatás diákok és pedagógusok részére;
- rendőri részvétel az iskolai rendezvényeken, szülői értekezleteken és esetmegbeszéléseken;
- bizalmi légkör kialakítása a szülők, diákok, tanárok és rendőrök között;
- szakmai fórum alapjainak és szellemi háttérének megteremtése;
- folyamatos rendőri jelenlét a tanintézetekben

A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok

*A hozzátartozók közötti erőszak kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtása*³⁶

A családon belüli, hozzátartozók közötti erőszak nem a modern kor találmánya. A mai európai jogrendszer alapját képező római jogban a patria potestas (apai hatalom) összefüggő családapai végrehajtói hatalom a gyakorlatban ritkán jutott el az erőszak alkalmazásáig, de gyakorolhatta a családi fegyelmezés jogát. A patria potestas az ősi időkben éppoly korlátlan volt, mint a rabszolgák feletti hatalom. Az idők előrehaladtával a családot, mint vérszerinti rokonok közösségét ismerték el, és ez a család gazdasági funkcióinak előtérbe kerülését is maga után vonta. A magyar társadalom alappillére a család, amelynek vezetője sok esetben még ma is a férj, az apa, a férfi.

A hozzátartozók közötti erőszak elkövetői, sem pedig áldozatai nem rendelkeznek speciális pszichológiai profillal. „Nincs egyetlen ok, ami megmagyarázná, hogy az egyik ember miért válik erőszakossá, bántalmazóvá, míg egy másik személy nem. Az erőszaknak összetett okai vannak, szerteágazó gyökerekkel – biológiai, társadalmi, kulturális, gazdasági, érzelmi és politikai.”³⁷ A kutatások egyértelműen utalnak arra, hogy léteznek bizonyos kockázati és ellenállási faktorok, melyek a családi erőszak komplex jelenségkörét befolyásolják. A kockázati faktorok közül elsősorban azokat a szociokulturális hagyományokat emeljük ki, melyek egyes társadalmi csoportok számára elfogadottá teszik a családtagok „bántalmazását”. A társadalom főként szokásjogával hat a családra, de természetesen a család is hat a társadalomra. A családban megtanult viselkedési formák, az agresszió kezelése kihat más interperszonális kapcsolatokra, az ott előforduló konfliktusokra is.

Szociológiai jellegű vizsgálatok, felmérések elsősorban a nők sértettségét és bántalmazását fogalmazzák meg. Természetesen van példa arra is, hogy a nők a bántalmazók.

A hozzátartozók közötti erőszak áldozatai igen gyakran rejtve maradnak mind a felmérések, kutatások, mind a rendőrség látóköre előtt, mindenekelőtt azért, mert az áldozatok képtelenek a családon belüli agressziót bűncselekménynek érzékelni. Néha az áldozat egyszerűen letagadja a bántalmazást, például azért, hogy megőrizze a család egységét, vagy azért, mert

³⁶ A hozzátartozók közötti erőszak kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtására kiadott 2/2018. (I. 25.) ORFK utasítás

³⁷ (WHO World Report on Violence and Health, 2002)

emocionálisan és anyagilag is kiszolgáltatott az elkövetőnek. Ha a bántalmazott csecsemő, vagy magatehetetlen idős ember képtelen bármiféle – statisztikailag regisztrálható – jeladásra, így azután a hivatalos szervek számára igen gyakran csak a súlyosabb bűncselekmény teszi nyilvánvalóvá, hogy brutalitás áldozata volt. Előfordul az is, hogy az áldozat úgy véli: a rendőrség, vagy más hivatalos szervek úgysem nyújtanak hathatós segítséget, jobban jár,

A helyszínre érkező rendőröknek elsődleges célja az, hogy megállapítsa a konkrét eset milyen eljárás megindítását alapozza meg. Ebben a körben felmerülhet az ideiglenes megelőző távoltartás meghozatala, illetve mind szabálysértési, mind büntetőeljárás megindításának lehetősége. Vizsgálandó továbbá az is, hogy a cselekmény milyen további intézkedéseket von maga után, például nem áll-e a bántalmazott vagy a bántalmazó körözés hatálya alatt. Fontos hangsúlyozni, hogy az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése nem zárja ki, hogy azzal párhuzamosan az előbbieken említett eljárások bármelyikének elrendelésére is sor kerüljön, hiszen sem a szabálysértési, sem pedig a büntetőeljárás nem feltétlenül nyújt azonnali megoldást arra, hogy a bántalmazottat a bántalmazótól távol lehessen tartani. Fontos, hogy folyamatosan értékelésre kerüljön az, hogy milyen eljárásjogi szabályok alapján indokolt a helyszíni eljárás lefolytatása, amelynek során természetesen a vonatkozó eljárásjogi törvény garanciális szabályainak betartása mellett kell eljárni.³⁸

Hozzá tartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elrendelése

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távolságtartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: Hketv) 1.§ alapján a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, a testi és lelki egészséget közvetlenül és súlyosan veszélyeztető tevékenységet tekintjük hozzátartozók közötti erőszaknak. 2014. március 15-től a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósíthatja a volt élettárs is. A Hkev. 6. § (1) bek. alapján a rendőrség rendeli el az ideiglenes megelőző távoltartást, mely alapvetően **rendészeti feladat**. A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartást akkor rendeli el, ha az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazott és bántalmazó által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.

³⁸ 29000/4816-60/2018. ált. számon kiadott Módszertani útmutató az ideiglenes megelőző távoltartással kapcsolatos szabályok egységes alkalmazásához

A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartó határozatot **helyszíni intézkedés során** elrendelheti. A rendőrség az esetről a sértett, a sértett hozzátartozója, a gyámhivatal munkatársa, egészségügyi alkalmazott vagy más személy bejelentése alapján értesül. Az ideiglenes megelőző távoltartó határozatot haladéktalanul, a helyszínen meg kell hozni (7.§ (1))³⁹. A határozat elrendelésével egyidejűleg a határozat megküldésével az illetékes bíróságnál a rendőrség kezdeményezi a megelőző távoltartás elrendelését (7.§ (2))⁴⁰. **A rendőrség köteles** jelezni a családvédelmi koordinációért felelős szervnek, ha hozzátartozók közötti erőszak veszélyét észlelik. Köteles kiskorú veszélyeztetettsége, családon belüli erőszak jelenléte, valamint gyermek- és fiatalkorú által és sérelmére elkövetett bűncselekmény és szabálysértés esetén tájékoztatni és együttműködni az érintett jelzőrendszeri tagokkal.

Áldozatvédelem

A ma büntetőpolitikájának elengedhetetlen célja és feladata, hogy a bűnözés okozta káros hatásokat csökkentse. Ennek egyik stratégiai pontja az áldozatok sérelmeinek – erkölcsi, anyagi stb. – kezelése, enyhítése. A rendőrségi áldozatvédelemről 1999. óta beszélünk. Amikor is az országos referenci hálózat kialakítása történt meg a rendőrség bűnmegelőzési rendszerén belül. Kiemelt feladatként határozták meg részükre

- 1) a bűncselekmények áldozatainak való segítségnyújtás,
- 2) az eljárás különböző szakaszaiban történő tájékoztatás, információval történő ellátás,
- 3) a kárenyhítéssel kapcsolatos lehetőségek, technikai feltételek átadása,
- 4) a segítőszervezetek irányába történő kiközvetítés,
- 5) ugyanakkor hangsúlyozott részt képezett a feladatok között az ismételt áldozattá válás kockázatának csökkentése,
- 6) a különösen veszélyes potenciális áldozati kör védelmének megszervezése.

A bűncselekmény áldozata a törvény⁴¹ értelmében a bűncselekmény sértettje, vagy olyan személy, aki bizonyíthatóan a bűncselekmény közvetlen következtében szenvedett sérelmet. Sérelem különösen a testi vagy lelki sérülés (súlyos félelem, szorongás) és az érzelmi megrázkódtatás (trauma, pszichés zavar), valamint olyan vagyoni kár, amely a bűncselekménnyel ok-okozati összefüggésben áll.

A rendőrség áldozatsegítő feladatai⁴²

³⁹ A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény

⁴⁰ A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény

⁴¹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény

⁴² A rendőrség áldozatsegítő feladatairól szóló 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás

Az Országgyűlés 2005. november 29-én fogadta el a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvényt⁴³. A törvény célja a társadalmi szolidaritás és méltányosság elvei alapján a bűncselekményt elszenvedett és emiatt életminőségükben veszélybe került személyek társadalmi, erkölcsi és anyagi sérelmeinek enyhítése⁴⁴.

A rendőrség minden sértettnek – akkor, amikor az adott ügyben a rendőrséggel először kerül kapcsolatba – átadja az áldozatsegítő szolgálatok által a rendőrségre eljuttatott áldozatok jogairól szóló tájékoztatót, egyúttal szóban felhívja figyelmét az áldozatsegítés lehetőségére.

A rendőrség az alábbiakról tájékoztatja a sértettet:

- a feljelentésről készített jegyzőkönyvről, illetve a feljelentés megtételét igazoló iratról térítésmentesen másolatot kaphat, amely egyes áldozatsegítő szolgáltatások igénybevétele során felhasználható,
- egyes áldozatsegítő szolgáltatások igénybevétele feltételhez kötött,
- ha az adott támogatás igénybevételéhez igazolás szükséges, akkor azt a rendőrség a kérelmére díjmentesen kiállítja, ugyanakkor az igazolás az áldozatsegítő szolgálat útján is beszerezhető,
- továbbá segítő szervezetek irányába közvetíti, tájékoztatja az állami és civil áldozatsegítő szolgáltatásokról, azok elérhetőségéről.
- amennyiben a sértett nem tiltakozik ellene, akkor az áldozatok közvetlen elérésén alapuló „opt-out rendszerben” – jogszabályban⁴⁵ definiált bizonyos szabálysértés, és bűncselekmények esetén – automatikusan átadásra kerülnek a sértett (vagy képviselőjének) személyes adatai az Igazságügyi Minisztérium számára, hogy az általuk nyújtott támogatásokban, szolgáltatásokban, segítségnyújtásban részesülhessen a rászoruló.

⁴³ 2005. évi CXXXV. tv. A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről (Ást)

⁴⁴ Áldozatsegítő támogatásra jogosult a Magyar Köztársaság területén elkövetett bűncselekmény áldozata, ha

- 1) magyar állampolgár,
- 2) az Európai Unió bármely tagállamának állampolgára,
- 3) az Európai Unióon kívüli államnak az Európai Unióban jogszerűen tartózkodó állampolgára,
- 4) a Magyar Köztársaság területén jogszerűen tartózkodó hontalan személy,
- 5) emberkereskedelem áldozata,
- 6) az állampolgársága szerinti államnak a Magyar Köztársasággal kötött nemzetközi megállapodása vagy viszonyosság alapján erre jogosult.

A törvény értelmében a bűncselekmények áldozatai számára a járásokban működő áldozatsegítő szolgálatok nyújtanak támogatást, szolgáltatást (azonnali pénzügyi segély, érdekvérvényesítés elősegítése, pszichológiai segítségnyújtás, szakjogászai segítségnyújtás,) vagy állami kárenyhítés formájában. Az áldozatsegítő szolgálat minden hozzá fordulónak tájékoztatást nyújt függetlenül attól, hogy bűncselekmény áldozata-e.

⁴⁵ 2005. évi CXXXV. tv. A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről (Ást)

Felderítői szakterület

*Történeti kitekintés*⁴⁶

A TIGY egy jelenleg használt jogi, szakmai terminológia, amely az 1994. évi XXXIV. rendőrségről szóló és az 1995. évi CXXV. nemzetbiztonságról szóló törvények elfogadásával vált közzismertté. A TIGY a felderítés összefoglaló névvel jellemezhető szakmai tevékenység körébe tartozik. Felderítés, azaz ismeretlen, releváns információk megszerzése és értékelése-elemzése folyik a katonai hírszerzés, elhárítás, a polgári hírszerzés, elhárítás, a bűnüldözési (Rendőrség, NAV, Ügyészség) hírszerzés és nyomozás, a belső elhárítás, de a civil jellegű hírszerző, elhárító tevékenységek során is.

A katonai felderítés szakmai alapszabályait már az i.e. 500-as esztendőkből élte Szun-ce hadvezér írásából megismerhetjük, illetve már az ókori rómaiaknál a szervezett formában folyó katonai hírszerzés nyomaira bukkanhatunk. A felderítés különböző formái végigkísérik a történelem fejlődését. A katonai hírszerzés-elhárítás, mint az állam alapvető önvédelmi funkciója a kezdetektől napjainkig folyamatosan jelen van hazánkban, mint minden más modern államban is.

A bűnüldöző hatóságok hírszerző és nyomozástámogató tevékenysége a XVIII. században kezdett kialakulni Európában francia mintára Eugene Francois Vidocq párizsi titkosrendőrsége alapján. Hazánkban a XIX. század végére alakult ki a detektívtestület létrejöttével. A politikai (polgári) hírszerzés szervezetrendszer - a politikai jellegű delictumok büntető kódexben történő szabályozásának megfelelően - az 1920-as évektől épült ki hazánkban a rendőrség detektívtestületeinek és a csendőrség erre jogosult nyomozóhatóságainak a feladataként. A nyomozóhatósági tevékenység részét képezi a bűnüldözési célú TIGY.

A rendszerváltást követően megszűnt a pártállam információs igényét kiszolgáló egységes belügyminisztériumi TIGY szervezetrendszer. A rendszerváltást megelőzően a csoportfőnökök miniszterhelyettesi pozíciót töltöttek be, illetve a belügyminiszter irányította közvetlenül a rendőrséget. Alapvető rendező elvként jelent meg a korábbi egységes,

⁴⁶ dr. Nyeste Péter: A bűnüldözési és a nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtés rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei (2016)

pártirányítást kiszolgáló információs szervezetrendszer megosztása, a fékek és egyensúlyok elvének kialakítása és alkalmazása.

A felderítő tevékenység végrehajtásának jogi keretei jelentősen megváltoztak 2018. július 1. napjától. Hatályba lépett a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.), valamint a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) új, titkos információgyűjtést szabályozó VII. fejezete, amely mind a nyílt mind a titkos felderítő tevékenységet alapjaiban változtatta meg.

Ennek fő oka, hogy a rendőrséggel titkosan együttműködő személy büntetőeljárással kapcsolatban történő célirányos alkalmazása konkrét információ megszerzése érdekében történő foglalkoztatása kizárólag a Be. 215. § (1) bekezdése alapján, leplezett eszközként hajtható végre. Az így bevont együttműködő, jogi helyzetét tekintve bizonyítási eszközzé válik, ennek alapján az alkalmazásával kapcsolatos iratok egy része bekerül a büntetőeljárásba, továbbá mint eljárási résztvevő a bíróságon kihallgatható is lesz. A Be. 103. § alapján, figyelemmel a 100. § (2) bekezdésére, a büntetőeljárás gyanúsítottja és védője a büntetőeljárás valamennyi ügyiratát megtekintheti, beleértve a minősített – azaz az együttműködővel kapcsolatos – ügyiratokat is. E rendelkezések alkalmazása miatt az együttműködő biztonsága, illetve élete is könnyen veszélybe kerülhet.

Az előzőektől eltérően a titkos információgyűjtés, azaz a büntetőeljáráson kívüli rendészeti jellegű felderítés során nem a Be., hanem az Rtv., valamint a titkos információgyűjtés végrehajtásának részleteit szabályozó B7/2018. BM utasítás (a továbbiakban: BM utasítás) az irányadó. E körben nem konkrét bűncselekmény elkövetésének bizonyítása a cél, hanem az annak megelőzéséhez vezető információk beszerzése.

A leplezett eszköz fogalma, az eszközök alkalmazásának feltételei és célja

A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.

A leplezett eszköz alkalmazásának általában három feltétele van:

- Megalapozottan feltehető, hogy elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető meg.
- Alkalmazása nem jár az alapvető jognak az elérendő bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozásával.
- Alkalmazásával, bűncselekménnyel összefüggő információ (bizonyíték) megszerzése valószínűsíthető.

A nyomozás során leplezett eszközt az ügyészség és a nyomozó hatóság alkalmazhat

- a bűncselekmény felderítése, bizonyítása,
- folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása,
- elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása, illetve
- bűncselekményből származó vagyon felderítése, visszaszerzése érdekében.

A TIGY fogalma, alkalmazása és annak tiltása

A titkos információgyűjtés olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a rendőrség által végzett különleges tevékenység, amelyet a rendőrség erre feljogosított szervei az érintett tudta nélkül végeznek.

- 1) Bűncselekmény elkövetésének megelőzése,
- 2) terrorcselekmény, emberrablás felderítése, elkövetők elfogása (TEK),
- 3) megbízhatósági vizsgálat végrehajtása (NVSZ),
- 4) körözési eljárás,
- 5) személyi védelem ellátása, Védelmi Program végrehajtása,
- 6) személybiztosítási, létesítményvédelmi feladat végrehajtása,
- 7) együttműködés megvalósítása (EU, 3. ország bűnüldöző hatóságával vagy nemzetközi szerződés alapján),
- 8) bírói engedélyes leplezett eszköz (technikai eszköz, adat) elhelyezése, eltávolítása,
- 9) fedett nyomozó, fedőintézmény védelme,
- 10) titkosan együttműködő személy védelme bevonása, ellenőrzése.

NEM alkalmazható bírói engedélyhez kötött TIGY eszköz:

- megbízhatósági vizsgálat során,

- körözési eljárás során, ha azt tanú személyazonosságának vagy elérhetőségének megállapítására rendelték el,
- titkosan együttműködő személy védelme, bevonása, ellenőrzése során.

Az engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

Az alkalmazható leplezett eszközöknek három csoportjuk van:

- sem bírói, sem ügyészi engedélyhez nem kötött eszközök,
- ügyészi engedélyhez kötött eszközök,
- bírói engedélyhez kötött eszközök.

A sem bírói, sem ügyészi engedélyhez nem kötött eszközök az alábbiak:

- 1) titkosan együttműködő személy igénybevétele,
- 2) titkos információgyűjtés, ellenőrzés,
- 3) csapda alkalmazása,
- 4) sértett vagy más személy helyettesítése,
- 5) rejtett figyelés,
- 6) valótlan vagy megtévesztő információ közlése.

Az engedélyhez nem kötött eszközök fő célja általában

- a bűncselekmény megszakítása,
- a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása és
- a bizonyítás.

A titkosan együttműködő személy rejtett figyelés, illetve valótlan vagy megtévesztő információ közlése érdekében is igénybe vehető.

A rejtett figyelés során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható

- személyt, lakást (egyéb helyiséget, bekerített helyet, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyet), illetve járművet, vagy
- tárgyi bizonyítási eszközt képező dolgot

titokban megfigyelhet, a történetekről információt gyűjthet, és az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti.

A bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött eszközökkel összefüggésben meg kell említeni, hogy a valótlan vagy megtévesztő információ közlése

- terhelt vagy tanú kihallgatása, illetve bizonyítási cselekmény során nem alkalmazható,
- nem tartalmazhat a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet, és
- nem valósíthat meg fenyegetést vagy felbujtást, nem terelheti az érintett személyt súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök az alábbiak:

- 1) fizetési műveletek megfigyelése,
- 2) büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése,
- 3) hozzájárulással alkalmazott megfigyelés,
- 4) álvásárlás,
- 5) fedett nyomozó alkalmazása,
- 6) leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja és titkosan együttműködő személy alkalmazása álvásárlás érdekében,
- 7) fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása.

Az ügyészség a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetőjének az indítványa alapján, az indítvány ügyészséghez érkezésétől számított 72 órán belül dönt a leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezéséről. Ha a késedelem veszéllyel járna, az ügyészség döntése előtt is megkezdhető a leplezett eszköz alkalmazása. Ilyenkor is kérni kell 72 órán belül az utólagos engedélyezést, amire az ügyészségnek 120 órája van, különben a leplezett eszközzel beszerzett adat nem használható fel bizonyítékként.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök fő szabályai:

- 1) fizetési műveletek megfigyelése: a pénzügyi szolgáltató legfeljebb 3 hónapig egy meghatározott időszakban fizetési műveletekkel kapcsolatos adatokat rögzít, megőriz, továbbít, illetve bizonyos esetekben (belföldön legfeljebb 2, külföldön 4 napra) a fizetési műveletek teljesítését felfüggeszti,
- 2) büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése: a feltételezett elkövetővel szemben büntetőeljárást nem indítanak (a folyamatban lévő büntetőeljárást

megszüntetik), ha az ügy/más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat bocsát rendelkezésre,

- 3) hozzájárulással alkalmazott megfigyelés: lakás vagy jármű legfeljebb 45 napig történő technikai eszközzel való megfigyelése és annak rögzítése egyes bűncselekményeknél a sértett írásbeli hozzájárulásával,
- 4) álvásárlás: a bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog (mintájának) megszerzésére vagy szolgáltatás igénybevételére,
- 5) fedett nyomozó alkalmazása: a feljogosított szerv a szervhez tartozását (kilétét) tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott tagját alkalmazza bűnszervezetbe vagy terrorista csoportba való beépülés, álvásárlás, rejtett figyelés, bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése stb. érdekében,
- 6) leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és titkosan együttműködő személy alkalmazása álvásárlás érdekében: titkosan együttműködő személy akkor alkalmazható álvásárlás érdekében, ha a cél fedett nyomozó vagy a szerv tagja közreműködésével nem (vagy csak jelentős késedelemmel) érhető el,
- 7) fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása: a bűncselekmény felderítése (bizonyítása) érdekében valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot tartalmazó okiratot készítenek (felhasználnak), fedőintézményt hoznak létre.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök az alábbiak:

- 1) információs rendszer titkos megfigyelése,
- 2) titkos kutatás,
- 3) hely titkos megfigyelése,
- 4) küldemény titkos megismerése,
- 5) lehallgatás.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt a bűncselekménnyel gyanúsítható vagy gyanúsított személlyel szemben lehet alkalmazni (vagy aki ilyen személlyel közvetlenül vagy közvetve bűnös kapcsolatot tart, kivéve, ha ő a védő vagy titoktartásra jogosult személy).

A büntetőeljárásban a következő bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók:

- 1) információs rendszer titkos megfigyelése: lakásban (egyéb helyiségben, bekerített helyen) és járműben elhelyezett technikai eszköz segítségével az információs rendszerben kezelt adatok titokban való megismerése (átkutatása) és az észlelteket rögzítése,

- 2) titkos kutatás: lakás (egyéb helyiség, bekerített hely) és jármű, valamint az érintettnél elhelyezett tárgy titokban való átkutatása és az észleltekről rögzítése,
- 3) hely titkos megfigyelése: lakásban (egyéb helyiségben, bekerített helyen) és járműben történtek titokban, technikai eszközzel való megfigyelése és rögzítése,
- 4) küldemény titkos megismerése: postai (egyéb zárt) küldemény titokban való felbontása, tartalmának megismerése, ellenőrzése és rögzítése,
- 5) lehallgatás: elektronikus hírközlő hálózat (eszköz) útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmának titokban való megismerése és rögzítése.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök az 5 évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény esetén alkalmazhatók (kivételesen 3 évig terjedőnél is, pl. az üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, egyes szexuális és korrupciós bűncselekmények, de néhol még büntetési határt sem állapít meg a Be., pl. hivatali visszaélésnél), és ezek előkészületek is elrendelhető.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezéséről a nyomozási bíró az ügyészség indítványa alapján 72 órán belül határoz (a késedelem veszélye esetén itt is lehetőség van 120 órán belüli utólagos engedélyezésre). Az engedélyezés 90 napra szól (alkalmanként legfeljebb 90 nappal meghosszabbítható maximum 360 napig). Az engedélyezett alkalmazást a bíróság más eszközre vagy helyre is kiterjesztheti.

A bíróság felhívására a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv köteles a megszerzett adatokat 8 napon belül bemutatni.

A leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetése

A leplezett eszközök alkalmazását az alábbi esetekben kell megszüntetni:

- 1) a további alkalmazásától nem várható eredmény,
- 2) az engedélyben meghatározott keretek között a leplezett eszköz alkalmazása nem végezhető tovább,
- 3) az engedélyben meghatározott célját elérte,
- 4) tartama lejárt,
- 5) az utólagos engedélyezés iránti indítványt a bíróság vagy az ügyészség elutasította,
- 6) a bíróság az engedélyt visszavonta vagy egyes leplezett eszközök alkalmazását megtiltotta,
- 7) az előkészítő eljárásban elrendelt alkalmazás alatt az előkészítő eljárás határideje lejárt

8) és a nyomozást nem rendelték el,

9) az eljárást megszüntették (a nyomozás határideje lejárt).

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye annak a bűncselekménynek a bizonyítására és azzal az érintett személlyel szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben az alkalmazást a bíróság engedélyezte (kettős célhoz kötöttség), de

- akivel szemben a leplezett eszköz alkalmazását a bíróság engedélyezte, annak eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, ha az eszköz alkalmazásának a feltételei ezen bűncselekmény tekintetében is fennállnak,
- annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a leplezett eszköz alkalmazását a bíróság engedélyezte, az alkalmazás eredménye minden elkövetővel szemben felhasználható,

feltéve, hogy a leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetését követően 30 napon belül az adott bűncselekmény miatt (személlyel szemben) az előkészítő eljárás vagy a nyomozás megindításáról rendelkeznek (azt kezdeményezik).

Kizárólagosság (2161/2022. számú Kormányhatározat)

A 2022 év augusztusától – az ügyészség kivételével – a titkos információgyűjtés folytatására, illetve a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szervek, így a rendőrség ezen szervei is, kizárólag a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szolgáltatásainak igénybevételével végezheti

- a) a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazását,
- b) a (rejtett) figyelést, ideértve a technikai eszköz alkalmazásával vagy a humán erővel történő végrehajtást, – a nemzetközi bűnügyi együttműködés kivételével,
- c) az elektronikus hírközlési rendszeren vagy információs rendszeren folytatott kommunikációval összefüggő adatok megszerzését, valamint
- d) a közigazgatási nyilvántartási háttérrel rendelkező fedőokirat előállítását.

A titkos információgyűjtési, vagy leplezett eszközt és módszert – a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat erre vonatkozó eseti nyilatkozata alapján – a jogosult szerv maga is alkalmazhatja ha a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat kapacitáshiány vállalni nem tudja, vagy a jogosult szerv különleges műveleti érdeke azt a saját végrehajtást teszi indokolttá.

Ha a humánerővel végzett (rejtett) figyelést a jogosult szerv nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében maga hajtja végre, arról haladéktalanul tájékoztatni kell a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot.

A titkos információgyűjtés eredményeinek felhasználhatósága

A büntetőeljárást titkos információgyűjtés adatai alapján is elrendelhetik. Ilyenkor a titkos információgyűjtést más (az ügyészségről, a rendőrségről, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló) törvény alapján rendelik el, de annak eredményét a büntetőeljárásban kívánják felhasználni.

A bírói/külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bizonyítékként a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha a büntetőeljárás megindítására jogosult szerv a hozzá való érkezéstől számított 3 munkanapon belül dönt a titkos információgyűjtés alapján a büntetőeljárás megindításáról vagy annak a már folyamatban lévő büntetőeljárásban való felhasználásáról. Ebben az esetben a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását ismételten engedélyezni kell, de csatolni kell a titkos információgyűjtés elrendelésének és lefolytatásának a törvényességét igazoló iratokat is. Az elrendelés tényét a törvényszék elnöke igazolja.

A titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható fel, ha

- olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt a Be. szerint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának helye lehet,
- a titkos információgyűjtést folytató szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően 8 napon belül (nemzetbiztonsági szolgálat, terrorizmust elhárító szerv: 30 napon belül, kivételesen 1 éven belül is) kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását.

A külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye kizárólag az engedélyben megjelölt személy bűncselekményének bizonyítására használható fel. Ha nincs megjelölve érintett, akkor bárkivel szemben felhasználható.

Az adatkérés keretében kérhető adatok

Az adatszerző tevékenységnek négy fő formája van:

- adatkérés,

- feltételes adatkérés,
- adatgyűjtés és
- egyéb adatszerző tevékenység.

Az adatkérés lényege, hogy a nyomozás során bármely szervtől vagy jogi személytől (jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől) adatszolgáltatás kérhető. Az adatkérésre a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság, illetve az előkészítő eljárást folytató szerv, vádemelés után pedig a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében az ügyészség jogosult. Egyes szervektől a nyomozás során is csak az ügyészség engedélyével kérhető adat. A kérelmet haladéktalanul (legfeljebb 30 napos határidőre) teljesíteni kell. Szintén itt kell megemlíteni, hogy a nyomozás során be kell szerezni a gyanúsított hazai és külföldi bűnügyi előéletére vonatkozó adatokat.

Az adatkérés keretében az alábbiak kérhetők:

- a büntetőeljárással összefüggésbe hozható, a szervezet birtokában lévő adat továbbítása,
- a szervezet birtokában lévő elektronikus adat vagy irat továbbítása vagy
- a szervezet által teljesíthető tájékoztatás adása, illetőleg
- állami vagy helyi önkormányzati nyilvántartásban kezelt adat továbbítása (átvétele).

Csak az ügyészség engedélyével kérhetők adatok:

- 1) az adóhatóságtól,
- 2) a vámhatóságtól,
- 3) az elektronikus hírközlési szolgáltatótól,
- 4) a postai szolgáltatótól (postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől),
- 5) a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől, ilyen adatra vonatkozóan,
- 6) az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől, ilyen adatra vonatkozóan.

Az adatkérés keretében megkeresett szervezet hiányos vagy töredékadatok esetén is köteles a kérelemben foglaltakat a megállapított határidő alatt teljesíteni, vagy annak észlelését követően

a teljesítés akadályát haladéktalanul közölni. Ha a megkeresett szervezet a megállapított határidőn belül nem teljesít vagy annak teljesítését alaptalanul megtagadja, illetve titoktartási kötelezettségét megszegi, rendbírsággal sújtható.

A feltételes adatkérésre jogosult szervek

Meghatározott feltétel bekövetkezése esetére az ügyészség (engedélyével a nyomozó hatóság, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve) állami, helyi (nemzetiségi) önkormányzati szervtől, költségvetési szervtől vagy köztestülettől 3 hónapra adatszolgáltatást kérhet (3 hónappal meghosszabbítható, legfeljebb 1 évig). A feltételes adatkérésre vonatkozó kérelemben meg kell jelölni azt a feltételt, amelynek bekövetkezése esetén az adatszolgáltatást teljesíteni kell. Tehát pl. az ügyészség kérheti az önkormányzatot, hogy ha adott személy működési engedély iránti kérelmet nyújt be, akkor azt haladéktalanul jelezzék felé.

A feltételes adatkérésre vonatkozó kérelemben meg kell jelölni

- 1) az adatkérés feltételeit, célját,
- 2) az adatszolgáltatás teljesítéséhez szükséges, az adatszolgáltatás tárgyának azonosítására szolgáló adatokat (az érintett személy, tárgy vagy szolgáltatás adatait),
- 3) a szolgáltatandó adatok körét,
- 4) a feltételes adatkérés időtartamát,
- 5) az adatszolgáltatás teljesítésének módját és határidejét, valamint
- 6) azt a feltételt, amelynek bekövetkezése esetén az adatszolgáltatást teljesíteni kell.

Az adatgyűjtés

Az ügyészség, a nyomozó hatóság, a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve adatgyűjtést végezhet a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából, illetve annak tisztázása érdekében, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és ezek hol találhatóak. A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében adatgyűjtést végezhet, ehhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

Ennek során nyilvántartásokból, nyilvános adatállományból (forrásból) adatok gyűjthetők, bárkitől felvilágosítás, személy vagy tárgy kiválasztása (azonosítása) kérhető (pl. fénykép alapján), és a bűncselekmény helyszínét meg lehet vizsgálni. Az adatgyűjtésről készült

feljegyzésbe foglalt közlés vallomásként akkor használható fel, ha azt az érintett terheltként vagy tanúként történő kihallgatása során fenntartja.

Az egyéb adatszerző tevékenység

Az egyéb adatszerző tevékenységet elrendelése alapján három csoportba oszthatjuk:

- a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság,
- az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve, illetve
- kizárólag az ügyészség által elrendelhető egyéb adatszerző tevékenységre.

Értékelő-elemző szakterület

Történeti kitekintés

A bűnügyi felderítés érdekében végzett elemző, értékelő munka (továbbiakban: bűnügyi elemzés) mindig is döntő fontossággal bírt a bonyolult, szerteágazó, nagy adatmennyiséget magában foglaló bűnügyek nyomozása során. Az adatok rendszerezése, a személyek és események közötti logikai összefüggések vizsgálata az 1800-as évek vége óta jelen van a bűnüldöző szervek repertoárjában.

A modern időkben, a 70-es években az USA megkezdte egy egységes elemző rendszer felállítását. Kanada, Anglia és Hollandia azonnal követte a példát. 1985-ben az értékelő-elemző módszert hivatalosan is elismerték a holland rendőri szerveknél. Az Amszterdami Városi Rendőrség és a Rendőri Ezred berkein belül felállították az első bűnügyi értékelő osztályt. Felvették a kapcsolatot más országok bűnüldöző szerveivel, információs adatbankokkal, többek között például a New Scotland Yard-dal. Majd 1987-ben egy nyomozást segítő munkacsoportot hoztak létre a Holland Rendőrségen belül, és Zutphenben a nyomozóképző iskolán megindult az első elemző képzés a holland rendőrség különböző szekciói számára.

Belgiumban 1989-től 1991-ig a Központi Bűnügyi Elemző Irodán tesztelték a bűnügyi elemző-értékelő technikákat. Ezt követően a csendőrség szervezetén belül létrehozták az első elemző csoportot és 1992-ben megszületett a toborzásról, képzésről és a nagyobb csendőri

szolgálatokhoz rendelt elemzők felállításáról szóló határozat. Az 1990-es évek végére a Belga Csendőrségnél a központban 15, a területi szerveknél 60 bünelemző foglalkozott operatív bűnügyi elemzéssel.

A bűnügyi elemzés fogalmi meghatározásának, típusok és formák szerinti felosztásának számos megközelítési módja van. A Hollandiában 1992. májusában tartott nemzetközi bűnügyi elemzési konferencián résztvevő tizenkét Interpol tagország meghallgatta a holland Paul Minnebo előadásában előterjesztett meghatározásokat és felosztásokat.

Az Interpol 1994-ben hozta létre hivatalosan az első bűnügyi elemző munkacsoportot, és az általuk kezdeményezett 1. Bűnügyi elemzési Konferenciáján (1995. szeptember 12-13.) a résztvevő tagországok hallgatólagosan elfogadták a terminológiára vonatkozó ajánlást, majd a 2. Bűnügyi elemzési Konferencián (1997. szeptember 16-17.) már természetes volt, hogy a résztvevő országok (48) delegátusai (128 fő) előadásaikban azonos módon fogalmazták meg a bűnügyi elemzéssel kapcsolatos mondanivalójukat. Hivatalosan az Interpol 1997-es 26. Európai Regionális Konferenciáján, Pozsonyban erősítették meg a bűnügyi elemzés területeinek és a hozzá tartozó módszereknek a leírását, majd kiadták az Interpol Bűnügyi elemző Kézikönyvet, melyet 1998-ban fordítottak magyarra.

A kialakulófélben levő hazai gyakorlat nem mondott ellent a megalkotott fogalmi rendszereknek, ezért a Kunos Imre által 1997-ben megalkotott Bünelemzés tananyag és példatárban, majd később a 2001-ben megalkotott Bünelemzési szabályzatban⁴⁷ is ezt a felosztást és meghatározásokat követték.

A bűnügyi elemzés fogalma, célja és alapjainak bemutatása a 13/2001. (X. 2.) ORFK utasításon keresztül (első magyar bünelemzési szabályzat):

A bűnügyi elemzés fogalma: a bűnügyi és más potenciálisan érdemleges adatok, vagyis a **bűnügyileg releváns adatok közti kapcsolatok felismerése**, azonosítása és azok **értékelése** az eredményes bűnüldözés érdekében.

A bűnügyi elemzés célja: a lehető legtöbb, rendezett, érdemi információ kinyerése a különböző forrásokból gyűjtött adathalmazból és ezek alapján döntések előkészítése.

⁴⁷ 13/2001. (X. 2.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrsége Bünelemzési Szabályzatának kiadásáról

A bűnügyi elemzés felhasználási területeit kizárólag az határozza meg, hogy milyen célt szolgálnak. Ennek figyelembevételével a **jellemző területek** a következők:

- 1) információgazdag bűncselekmény ismeretlen elkövetőjének felderítése,
- 2) sorozat jellegű bűncselekmények ismeretlen elkövetőinek felderítése, ismert elkövetőkhöz kapcsolható, ez idáig felderítetlen bűncselekmények beazonosítása,
- 3) bűnöző személyek, csoportok azonosítása, az ellenük folytatott felderítő munka lépéseinek tervezése,
- 4) nyomozási cselekmények végrehajtásának megtervezése,
- 5) bűncselekmények felderítési módszereinek meghatározása,
- 6) vezetői döntések előkészítéséhez szükséges jelentések (beszámoló, összefoglaló, témavizsgálati, stb.) összeállítása,
- 7) oktatás, képzés,
- 8) bűnüldözési stratégiai, taktikai tervek készítése,
- 9) rövid távú felderítési feladatok meghatározása,
- 10) az állam közbiztonsági politikájának kialakítása,
- 11) költségvetési terv elkészítése,
- 12) szervezeti és technikai fejlesztési terv elkészítése.

A célok elérése érdekében - a célok szerint differenciáltan - az alábbi **ismeretek szükségesek** a bűnügyi elemzésben:

- a bűncselekmény(ek) személyi és tárgyi oldalának megismerése, a bizonyítékok rendszerezése,
- a bűnözés ismerete (az ismertté vált bűncselekmények és elkövetők, bűnöző személyek és csoportok, a bűnözést gerjesztő és gátló körülmények),
- a bűnüldözés teljesítőképeségének ismerete (erőforrások és alkalmazásuk hatékonysága),
- szakmai elvárások ismerete.

Az ismeretek birtoklásához, a bűnügyi elemzésben is elengedhetetlenül szükséges:

- a rendszeres információgyűjtés,
- a gyűjtött információk elemzése,
- az adatok szelektálása, rendezése, összehasonlítása,
- a jelenségek közti összefüggések, kapcsolatok vizsgálata.

A klasszikus bűnügyi elemzési struktúra majdnem húsz éven keresztül képes volt kiszolgálni az elemzéssel szemben támasztott követelményeket, azonban mind a technikai vívmányok robbanásszerű fejlődése, mind pedig az elemzés alapjául szolgáló adatok szinte exponenciális mértékű növekedése új módszerek bevezetését és új elemzési technikák megjelenését kívánta meg. A hosszú távú trendek, a globális szintű adatok elemzése mellett, megjelent az igény a helyi szintű, szűkebb időintervallumban vizsgált információk elemzésére is, valamint a nyomozásokat támogató elemzések esetében a kommunikációs kapcsolatok kiszélesedése (internetes kommunikációs formák) újfajta megközelítést tettek indokolttá.

Ebben a megközelítésben elsősorban nem az a lényeges, hogy az alább látható felosztásban mely csoportba tartoznak az egyes elemzési módszerek, hanem az, hogy a megoldandó problémához pontosan melyik elemzési módszerre és azon belül melyik elemzési technikára van szükség.

A fentiek miatt szükségessé vált a 2001-ben megalkotott Bűnelemzési Szabályzat aktualizálása, amely a Bűnügyi Elemzés Szabályzatáról szóló 23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítással történt meg.

A Bűnügyi Elemzés Szabályzatáról szóló 23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítással hozott újítások az bűnügyi elemzés területén:

- Az elemzési típusok felosztása:

Adminisztratív elemzés: a rendőrség **adminisztratív igényeinek kielégítésére** irányuló elemzés, amely támogatja az erők, eszközök és módszerek, továbbá a költségvetés megfelelő tervezésére, csoportosítására irányuló vezetői döntéseket. Ebbe a körbe tartoznak továbbá a különböző rendőrségi műveletek és programok tervezésére, várható költség-haszon alakulására és értékelésére irányuló, illetve a média vagy más nem rendőri szerv által megfogalmazott adatkérések érdekében végzett elemzések.

Stratégiai elemzés: olyan bűnelemzési tevékenység, amely meghatározott elemzési módszerekkel a bűnözés terjedelmének, dinamikájának és struktúrájának, valamint egyes bűncselekmények jellemzőinek, elterjedtségének **hosszabb távon** érvényesülő mintázatát, tendenciáit vizsgálja, elősegítve a nem ügyhöz kötött bűnüldözési feladatok meghatározását

tartalmazó vezetői döntések megalapozását és ezzel együtt a bűnmegelőzési stratégia kidolgozását.

Taktikai elemzés: a rendőrségi adatokra alapozott, a bűnözés rövidtávú fejlődésének vizsgálatára irányuló, a közterületi- és bűnügyi tevékenység hatékonyságát célzó, az erők és források optimális elosztását – többnyire lokális szinten – megalapozó vezetői döntések támogatásához alkalmazott elemzési formák összessége. Célja, hogy **egy viszonylag rövidebb időszak** bűnügyi adataiból meghatározható legyen az adott terület fertőzöttségének, bűncselekményi mintáinak, valamint a bűncselekmények elkövetésének módszereiben, tárgyában, az alkalmazott segédeszközben, viktimológiai jellemzőiben, az elkövetői kör összetételében bekövetkező változások iránya és minősége, valamint azonosíthatók legyenek az azonos tettes által elkövetett sorozatba tartozó bűncselekmények.

Nyomozást támogató elemzés: az egyes nyílt eljárások és a titkos információgyűjtések során beszerzett adatok vizsgálatával foglalkozó tevékenység, amely segítséget nyújthat az ismeretlen elkövető felderítéséhez, a nyomozati cselekmények tervezéséhez, az eljárásokban résztvevő **személyek és a hozzájuk kapcsolható objektumok közti kapcsolatok** felismeréséhez, a szervezett bűnelkövetői csoportok és tevékenységük felderítéséhez, és a csoportok ellen folytatott bűnüldöző munka feladatainak meghatározásához.

A bűnügyi elemzés módszerei:

– Az 1997 óta alkalmazott módszerek:

- 1) bűncselekményi mintaelemzés,
- 2) általános profilelemzés;
- 3) felderítési módszerek elemzése,
- 4) összehasonlító ügyelemzés,
- 5) elkövetői csoportelemzés,
- 6) specifikus profilelemzés,
- 7) nyomozáselemzés.

– Új bűnügyi elemzői módszerek:

- 1) trend (tendencia) elemzés;
- 2) kockázatelemzés;
- 3) piac vagy áramlási elemzés,
- 4) kapcsolati háló/hálózat elemzés,

- 5) kommunikációs kapcsolatvizelés;
- 6) pénzügyi tranzakcióvizelés;
- 7) speciális profilevizelés.

A bűnügyi elemzés új módszertana a bűnügyi elemzési módszereket a felhasznált adatok fajtája és minősége alapján rendeli az egyes bűnügyi elemzési fajtákhoz. Így például egy bűncselekményi mintaelemzés attól függően, hogy hosszabb, vagy rövidebb távú időbeli, illetve tágabb vagy szűkebb területi adatokat használ, tartozhat a stratégiai vagy taktikai bűnelemzések közé.

Az elemzés folyamata az adatok összegyűjtésén és felhasználásán alapul. Ugyanakkor az első és legalapvetőbb probléma, megbirkózni az adatok gyűjtésével és tárolásával, amelyek a legkülönbözőbb formákban érkeznek, az elektronikusan kinyerhetőktől a papír alapúig.

Az adatforrások hozzáférhetőség szerinti felosztása:

- **nyílt adatforrás** (OSINT – open source intelligence) – ahonnan az információ bárki számára, nyilvánosan elérhető. A nyílt forrású információk jelentős részét az úgynevezett „szürke irodalom” tartalmazza. Ebben megtalálhatók a kutatások anyagai, technikai és gazdasági jelentések, „fehér könyvek” (olyan kiadvány, amely egy szervezet/párt/mozgalom hivatalosnak tekinthető véleményét fogalmazza meg valamely témáról), konferenciák dokumentációja, disszertációk és szakdolgozatok, vitairatok, tantárgyi hírlevelek, közösségi hálókön közzétett információk, stb. Az ilyen típusú forrásból származó információk értékelésének fő nehézsége abban rejlik, hogy a rendelkezésre álló információforrások gyakran pontatlanok, elfogultak vagy szenzációhajhászok.
- **zárt adatforrás** – egy adott célra létrehozott, a nagyközönség számára csak korlátozott módon hozzáférhető információk tára. A zárt adatforrások gyakran strukturált adatbázisként jelennek meg. A bűnügyi információk elemzésével összefüggésben ezek az adatbázisok tartalmazzák egyrészt a folyamatos operatív műveletek eredményeképp összegyűjtött személyes adatokat, vagy a szélesebb körű bűnügyi adatokat, másrészt a különféle nyilvántartásokat (pl. járműnyilvántartást, fegyvernyilvántartást stb.).
- **minősített** az információ, ha azokat a titkos információgyűjtő tevékenység során, humán- vagy technikai eszközök segítségével szerzik be. A minősített információk jelentősen emelhetik az elemzések minőségét, azonban a korlátozott felhasználhatóságuk miatt az elemzések a nyílt büntetőeljárásban nehezebben érvényesíthetők.

Bűnügyi elemzésekhez használt főbb adatbázisok és nyilvántartások:

A bűnügyi elemzésben – annak típusa és módszere által befolyásoltan – különböző tartalmú és megjelenési formájú adatbázisok használhatók, ezek többsége zárt adatforrásnak minősül.

A Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer⁴⁸ (tartalmazza az egyes bűncselekmények eljáró szervre, elkövetőre, sértettre, tanúkra vonatkozó adatait, valamint az események kriminalisztikai jellemzőit, mint pl. elkövetés helye, ideje, módszere, tárgya stb., illetve az egyes ügyekben rögzített, valamint beérkezett iratokat).

A TIAR (Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendje)⁴⁹ feladata, hogy biztosítsa a titkos információgyűjtés során keletkezett bűnügyi információk és adatok visszakereshetőségét, és segítséget nyújtson az összefüggések feltárásához. Feladata továbbá a rendszer által biztosított információk koordinálása, folyamatos értékelése, valamint, hogy hatékonyabbá, tervszerűbbé formálja a rendőrség titkos információgyűjtő tevékenységét. Segítséget nyújt az „S”, „B” és „C” adatlapok kitöltéséhez, amelyek közül az „S” adatlap a titkos információgyűjtés statisztikai adatait tartalmazza, a „B” adatlap a titkos információgyűjtések során érintett, a „D” adattárban nyilvántartottak, míg a „C” adatlap a titkos információgyűjtések során együttműködő, „F” adattárban nyilvántartott személyek adatait tartalmazza.

A nyomozó hatóságok bűnüldözési tevékenységük ellátásához a nyilvántartás teljes adattartalmát érintően igényelhetnek adatot a **személyi adat- és lakcímnyilvántartás**⁵⁰, a **közúti közlekedési nyilvántartás**⁵¹, a **központi útiokmány-nyilvántartás**⁵², a **kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás kötvénynyilvántartás**⁵³, a **bűnügyi nyilvántartás**⁵⁴ adataiból.

A bűnügyi nyilvántartási rendszer a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásából, valamint a bűnügyi nyilvántartásokból áll. A nyilvántartás alrendszerei: a büntettek nyilvántartása, amely azoknak az adatait tartalmazza, akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ítéletet hozott, és az ítélet jogerőre emelkedésének napján a Btk. alapján

⁴⁸ 18/2011. (IX. 23.) ORFK utasítás a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer egységes és kötelező használatáról, jogosultsági rendjéről, az adatvédelem, valamint a rendszerfejlesztés előírásairól

⁴⁹ A Titkos Információgyűjtés Adatkezelési Rendjével, valamint a „D” és „F” adattárakkal kapcsolatos feladatokról szóló 35/2018. (VI. 26.) ORFK utasítás

⁵⁰ 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról

⁵¹ 1999. évi LXXXIV. törvény a közúti közlekedési nyilvántartásról

⁵² 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról

⁵³ 2009. évi LXII. törvény a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról

⁵⁴ 2009. évi XLVII. törvény a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról

nem mentesült (A). A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása (H), a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása (BE), a kényszerintézkedés hatálya alatt állók nyilvántartása (KI), a tagállami ítéletek nyilvántartása (TAG).

További rendszer a **Körözési Információs Rendszer**⁵⁵, a **HERMON**, melynek elemei a Körözési Tájékoztató Rendszer (KTR) és a Körözési Alapnyilvántartás (KA). **Kriminalisztikai Archiváló Rendszer**⁵⁶ (**MODUS OPERANDI nyilvántartás**), az **elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás (eModus)**, egy olyan bűnüldözési adatkezelés, amely a Robotzsaru rendszerből, automatikus adatátvétellel, emberi ellenőrzést követően tárol személyes és bűnügyi személyes adatokat, kriminalisztikai jellemzőket. Az eModus az adatbázisban tárolja a gyűjtőkörébe tartozó felderítetlenül maradt vagy felderített bűncselekmények kriminalisztikai szempontból fontos jellemzőit, az ügyekhez kapcsolódó szándékos bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személyek adatait, személyleírását, különös ismertetőjelét, gúny- vagy álnevét, fényképét, kriminalisztikai jellemzőit, valamint a kapcsolódó ügyiratok meghatározott részét. Tartalmazza továbbá valamennyi szándékos bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt kihallgatott, tetoválással rendelkező személy adatait, személyleírását és tetoválásának képét és leírását.

Az adatok megőrzési ideje a felderítetlen bűncselekmények esetében a bűncselekmény büntethetőségének elévüléséig, vagy az elkövető felderítéséig, a gyanúsítottak esetében a bűncselekmény büntethetőségének elévülésétől, vagy elítélés esetén a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítéstől számított húsz év, vagyis az eModus-ban minden más rendőrségi adatkezelésnél hosszabb ideig tárolhatók az elkövetőkre és ügyeikre vonatkozó adatok.

Kiemelkedő fontosságú az **Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztikai Rendszer (ENYÜBS)**⁵⁷. Az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról szóló kormányrendeletben⁵⁸ nyilvántartott egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi

⁵⁵ A körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. tv.

⁵⁶ Az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás működtetésével kapcsolatos egyes feladatokról szóló 12/2014. (V. 16.) ORFK utasítás

⁵⁷ Az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszerről, az adatgyűjtés- és feldolgozás részletes szabályairól szóló 12/2018. (VI. 7.) BM rendelet

⁵⁸ Az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Kormányrendelet

statisztikában a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség a rendelet rendelkezései szerint látja el a büntetőeljárásról szóló törvény alapján a feljelentés elutasításával, a nyomozási, a nyomozás-felügyeleti, illetőleg a vádelőkészítési és vádemelési tevékenységgel összefüggő statisztikai feladatokat. A büntetőeljárás befejezését követően a Robotzsaru ENyÜBS moduljában rögzített B, B-T, B-A, T statisztikai adatlapon szereplő olyan, a bűncselekménnyel, sértettel, vagy elkövetővel összefüggő, személyazonosításra alkalmatlan adat, amely a bűnügyi statisztikai adat rögzítésére okot adó büntetőeljárás döntés meghozataláig keletkezett.

Rendőrszakmai szempontból fontos a **daktiloszkópiai nyilvántartás**, mely tartalmazza a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített ujj- és tenyéryomatok nyilvántartását, a büntetőeljárás alá vont személyek ujj- és tenyéryomatainak nyilvántartását, valamint a bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek ujj- és tenyéryomatainak nyilvántartását. A DNS-profil-nyilvántartás a bűncselekmény helyszínén és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített DNS-profilok nyilvántartásából, a büntetőeljárás alá vont személyek DNS-profiljainak nyilvántartásából, valamint a bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélt személyek DNS-profiljainak nyilvántartásából áll.

A nyomozások során felhasználhatók más **állami-, illetve szolgáltatói nyilvántartási és statisztikai rendszerek** (pl.: a Központi Statisztikai Hivatal adatai, Takarnet, telekommunikációs cégek lekérdező rendszerei), továbbá az értékelő, szakirányítási, ellenőrzési jelentések, illetve a rendőri szervezet működésével kapcsolatos adatbázisok (személyzeti, pénzügyi, stb.) statisztikai adatai.

IV.

Rendészeti szakterület

Közrendvédelmi szakterület

A rendőri intézkedések során bekövetkező események parancsnoki vizsgálata

A rendőr szolgálatteljesítése során minden olyan esemény, történés, cselekmény bekövetkezésekor jogosult és köteles intézkedést kezdeményezni, amely rendőri beavatkozást igényel. Bizonyos feltételek fennállása esetén e jogosultság és kötelezettség a rendőrt szolgálaton kívül is terheli.

Ebből adódóan a rendőr intézkedései végrehajtása során számos esetben sérti az emberi jogokat és korlátozza az intézkedés alá vont állampolgárokat az emberi jogaik gyakorlásában.

A rendőr feladatait a törvényi előírásoknak megfelelően köteles ellátni. Intézkedései során az alapvető alkotmányos emberi (állampolgári) jogokat, így különösen a szabadsághoz, a magánlakás és magántitok sérthetlenségéhez, a tulajdonhoz, a testi sérthetlenséghez fűződő jogokat csak a törvények rendelkezései szerinti esetekben, módon és ideig korlátozhatja.

A rendőri intézkedéssel szemben támasztott követelmények:

- 1) jogszerűség,
- 2) szükségesség,
- 3) szakszerűség,
- 4) arányosság,
- 5) eredményesség,
- 6) objektivitás,
- 7) biztonság.

Jogszerű a rendőri intézkedés abban az esetben, ha a rendőr szolgálata – vagy szolgálati fellépése – során a hatályos törvényekben és egyéb jogszabályokban (ide tartoznak a belső utasítások, parancsok, intézkedések stb.) meghatározott szolgálati, hivatali kötelezettségét teljesíti, hatáskörébe tartozó ügyben jár el.

A szükségesség követelménye az Rtv. 13-14. §-ából vezethető le. A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van. A rendőr közreműködik a közbiztonságot fenyegető veszélyhelyzet elhárításában. Ha a veszélyhelyzet elhárítása más szerv feladatkörébe tartozik, de beavatkozására csak késedelmesen van lehetőség, a rendőr haladéktalanul gondoskodik a veszély elhárításáért felelős hatóság vagy más szerv értesítéséről.

Szakszerű, ha végrehajtását a hatályos szabályzók rendelkezéseinek, előírásainak megfelelően teljesíti, és az azokhoz kapcsolódó, szükséges taktikákat és technikákat alkalmazza.

Arányos, ha az intézkedés során nem okoz olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, illetve több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt választja, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Eredményes, ha a törvényes célját eléri, a konfliktusokat, jogsértéseket megelőzi, megakadályozza, megszünteti, a társadalom, a közbiztonság és a közrend iránti igényeinek megfelel. Továbbá az intézkedés alá vontra, illetve érintettre nézve a lehető legkisebb korlátozással, sérüléssel, károkozással és jogsérelemmel jár, valamint a megkezdett intézkedését befejezi.

Objektív, ha a rendőr részrehajlás nélkül intézkedik. Tilos a személyek nemi, faji vagy etnikai származás, vallás vagy világnézet, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő hátrányos megkülönböztetése.

Biztonságos, ha az intézkedéssel érintett személyek, illetve dolgok tekintetében nem áll fenn az indokoltnál nagyobb veszélyeztetettség, illetve sérelem, károkozás.

A szakszerű rendőri intézkedés alapja:

- az intézkedés szakszerűségét biztosító egyes elemek szervesen összefüggnek, kiegészítik egymást,
- az egyes elemek hatással vannak egymásra,
- az alap- és továbbképzéseken, kiképzéseken oktató, tanult technikák, taktikák alkalmazása a megfelelő, helyes sorrendben.

Ha bármely elem háttérbe szorul vagy hiányzik, a rendőri intézkedés végrehajtása problematikus – szakszerűtlen.

A rendőri intézkedés végrehajtását befolyásoló tényezők, szempontok, feltételek:

Objektív oldal:

- az intézkedést kiváltó ok,
- az intézkedést befolyásoló körülmények,
- az intézkedés alá vont személy,
- az intézkedés alá vont személy magatartása.

Szubjektív oldal:

- a rendőrrel kapcsolatos tényezők,
- a szolgálat ellátásának feltételei.

A fentiek figyelembevételével szükséges a rendőri intézkedések parancsnoki vizsgálata, melynek során összefoglaló jelentés készül az egyes eseményekkel kapcsolatos parancsnoki kivizsgálások szempontrendszeréről és jelentési rendjéről szóló 58/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás (a továbbiakban: utasítás) alapján.

Az utasításban nem szereplő szempontok, amelyek befolyásolják a rendőri intézkedés megítélését és a felelősség kérdését:

- 1) a rendőr adott szakterületen eltöltött szolgálati ideje, az adott szolgálatának hányadik órájában volt, továbbá szolgálatra alkalmas állapotban volt-e,

- 2) megfelelő képzésben, oktatásban részesült-e az eseménnyel érintett rendőr,
- 3) a fentiek a bekövetkezett rendkívüli eseménnyel ok-okozati összefüggésben állnak-e,
- 4) a bekövetkezett rendkívüli esemény kapcsán felmerül-e a parancsnoki felelősség kérdése.

Az egyes rendkívüli események bekövetkezése során az intézkedő rendőr felelősségét vizsgálni kell, de ez nem jelenti azt, hogy mindenképp felelőst kell találni, hanem a felelősség tisztázását tartalmazza, azonban nem irányulhat a felelősség „elmosására”.

A rendkívüli események vizsgálata során megállapított mind a pozitív, mind a negatív tapasztalatokat a parancsnoknak kötelessége az eligazítások, oktatások alkalmával felhasználni és ismertetni az állománnyal.

Közlekedésrendészeti szakterület

Forgalom- és ittasság ellenőrzés

A forgalom növekedése megkívánja, hogy a biztonság mellett teret kapjon a forgalom áramlásának zavartalansága is. A forgalom előmozdításának számtalan formája van, de mindegyik feltételezi, hogy a rendőr a forgalomnak ne csak passzív, közömbös szemlélője legyen, hanem beavatkozásával segítse a forgalom zavartalan lebonyolítását, a szabályok betartását.

A forgalom-ellenőrzés legfontosabb *célja a prevenció*. A rendőri – és természetesen más hatósági – ellenőrzéseket e célnak kell alárendelni. Ugyanakkor a tudati befolyásolás sem elhanyagolható szempont.

A legfontosabb alapelvek:

- 1) A kontrollt *a baleseti okokként megjelölt szabályszegésekre kell fókuszálni*, szakítva az általános szűrőpróbaszerű ellenőrzési gyakorlattal.
- 2) A kontrollt ki kell terjeszteni az úgynevezett „*irritáló*” *szabályszegő magatartások* kiszűrésére.
- 3) A kontrollt erősíteni kell *a passzív biztonsági eszközök* használatának tekintetében.
- 4) A kontroll során *nevelő célzatú tájékoztatást* kell adni.
- 5) Tudatosítani kell a járművezetőkben, hogy *bárhol és bármikor* ellenőrzés alá kerülhetnek.

A forgalom-ellenőrzésnek több végrehajtási módszere ismeretes. Alapvetően megkülönböztetünk:

- **álló és**
- **mozgó ellenőrzést.**

Az **álló ellenőrzés** során a közlekedési hálózat egy pontján áthaladó járművek kerülnek ellenőrzés alá, míg a mozgó ellenőrzés a hálózat egy meghatározott részét, adott útvonalat vagy területet egyszerre fed le, és általában a mozgó szabályszegések kiszűrésének hatékony eszköze.

Az *álló ellenőrzés* során annak alapján, hogy a *járművek közül melyik kerül ellenőrzés alá*, megkülönböztethetünk:

- totális,
- általános és
- céllellenőrzést.

Totális ellenőrzés során valamennyi jármű ellenőrzés alá kerül, és az ellenőrzés kiterjed a rendőrség hatáskörébe utalt valamennyi terület ellenőrzésére, a jármű műszaki állapotától a vezető alkalmasságáig. **Általános ellenőrzés** során a szűrőpróba-szerűség elve érvényesül, a rendőr saját belátása szerint választja ki a forgalomból a megállítandó járművet. **Céllellenőrzés** során előre meghatározott szempontok jelentik a kiválasztás alapját, például motorkerékpárok, autóbuszok ellenőrzése, vagy nagy értékű személygépkocsik bűnüldözési célú ellenőrzés alá vonása.

Az álló ellenőrzés előnye, hogy kevés energiaráfordítást igényel, és az ellenőrzés helyén szabálykövető hatást vált ki. Ugyanakkor hátránya, hogy kis területet fed le, és nagy forgalom vagy szűkös környezet esetén a járművek megállítása nehézkes lehet. Az álló ellenőrzés hatékonysága nagymértékben növelhető, ha az ellenőrzést végző rendőrök gyakran változtatják az ellenőrzés helyét.

Mozgó ellenőrzés során a rendőrök mozgás közben, elsősorban a dinamikus szabályszegések észlelése esetén vonják ellenőrzés alá a járművezetőket. Ezen ellenőrzési forma végrehajtása során elsősorban a felügyeleti tevékenység dominál, de céllellenőrzések végrehajtására is alkalmas. A céllellenőrzés ebben az esetben egyes meghatározott szabályszegések elkövetőinek kiszűrését jelenti. A mozgó ellenőrzés a közlekedési hálózat egy konkrét, kijelölt részére terjed ki.

Annak alapján, hogy az *ellenőrzés területe* mekkora, megkülönböztetünk:

- útvonal- és
- területi ellenőrzést.

Az **útvonal-ellenőrzés** során nagy forgalmú utak folyamatos ellenőrzés alá vonása a cél. Ha az útvonalon azonos rendőrök végzik az ellenőrzést, akkor folyamatosan figyelemmel kísérhetők a balesetveszélyes helyszínek is. Ezen ellenőrzési forma hátránya ugyanakkor, hogy idő- és költségigényes. Egyrészt az ellenőrző személyzet járműve folyamatos üzemben van, másrészt az ellenőrizendő útvonalnak, az ellenőrzés időpontjának meghatározása precíz előkészítést igényel. A **területi ellenőrzés** célja, hogy a meghatározott közlekedési hálózat teljes területe (valamely régió, város vagy városrész) egy időben kerüljön ellenőrzésre. Ezen ellenőrzési forma előnye, hogy az ellenőrzés sokoldalú és teljes körű lehet, és hatása megmutatkozik a teljes területen. Hátránya ugyanakkor, hogy rendkívül nagy az erő- és eszközigénye, bonyolult, alapos előkészítést, valamint a vezetőtől folyamatos koordinálást igényel.

Az **akció-ellenőrzés** lényege, hogy előre meghatározott terv alapján, nagyobb erővel, szervezeten kerül sor a forgalom-ellenőrzésre. Az akció lehet országos, több régióra kiterjedő, regionális, több megyére kiterjedő, megyei vagy akár kisebb területre vonatkozó. A terület azonban – a nemzetközi együttműködésekre tekintettel – lehet több államra kiterjedő is. Az akció-ellenőrzés is lehet cél- vagy általános ellenőrzés, azaz lehet egy konkrét szabályszegés üldözése, ezzel természetesen megelőzése (például sebesség- vagy alkohol-ellenőrzés), vagy általános, mindenre kiterjedő is.

Más megközelítésben az *ellenőrzés végrehajtása tekintetében* megkülönböztetünk:

- nyílt és
- rejtett ellenőrzést.

A **nyílt ellenőrzés** során a rendőrség jelenléte mindenki számára felismerhető, így a szabálykövető magatartás irányába hat önmagában a rendőri jelenlét is. A **rejtett ellenőrzés** során a közlekedés résztvevője nem tud arról, hogy adott helyen és időben ellenőrzés alatt áll. A megkülönböztetés történhet a végrehajtás módszere szerint is. Az első és legáltalánosabb a *leállítás nélküli* végrehajtás. Ekkor a rendőr a forgalom-ellenőrző technikai eszközt kezelve, magányosan vagy járőrtársával a készülék mellett tevékenykedik, mely során rögzíti az

elhaladó szabályszegőket. A másik módszer a *leállítás*al történő forgalom-ellenőrzés. Ekkor a szabályszegésen tetten ért járművet megállítják, és a szabályszegést azonnal szankcionálják.

Beszélhetünk még általános és céllenőrzésről. Általános ellenőrzés során a hatóság az ellenőrzés alá vont személyt valamennyi szempont szerint ellenőrzi, míg céllenőrzés során egy konkrét szabályszegést vagy más körülményt vizsgál. Így például céllenőrzés keretein belül lehet ittaság ellenőrzés, melyet a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendeletben és az ittaság ellenőrzéséről szóló 40/2018. (VI. 29.) ORFK utasításban foglaltaknak megfelelően kell végrehajtani.

Ilyen ellenőrzések alkalmával lehetőség szerint az intézkedés helyszínén, annak megkezdésekor az intézkedés alá vont jármű vezetőjét ellenőrizni kell alkoholfogyasztás kimutatására alkalmas, arra rendszeresített eszközzel.

Ha ellenőrzés eredménye alkoholfogyasztásra utal, vagy nem vezet eredményre haladéktalanul meg kell ismételni az ellenőrzést hiteles elektromos légalkoholmérő berendezéssel (a továbbiakban: hiteles mérőeszköz).

A hiteles mérőeszköz alkalmazásának – mint minden légalkoholmérésnek – feltétele az ellenőrzött személy együttműködése. Ennek a hiánya, vagy az ellenőrzött személy állapota (pl. sérüléséből vagy az ittaságából adódó) a hiteles mérőeszköz alkalmazásának akadálya lehet. Ezen túlmenően a hiteles mérőeszköz alkalmazásának időbeli korlátja is van, a cselekményt követő 30 percen túl nem alkalmazható, továbbá két mérést kell végrehajtani legalább 30, de legfeljebb 45 perc különbséggel.

A vérminta és a - lehetőleg közel azonos időben végzett - vizeletminta-vétel végrehajtása iránt - a rendőri intézkedés megkezdését követően a legrövidebb időn belül - akkor kell intézkedni, ha a járművezető

- úgy nyilatkozott vagy adat merül fel arra, hogy az intézkedést megelőzően a vezetési képességre hátrányosan ható egyéb szert fogyasztott, vagy egészségi állapota miatt vele szemben hiteles mérőeszköz nem volt alkalmazható, és az ittaság érzékelhető külső jegei alapján az alkoholfogyasztás gyanúja fennáll,
- hiteles mérőeszközzel történő ellenőrzése a cselekményt követő 30 percen belül nem hajtható végre,
- a hiteles mérőeszközzel történő ellenőrzését - az *a)* pontban meghatározotton kívüli egyéb okból - megtagadja,

- olyan állapotban van, amely gátolja a hiteles mérőeszközzel való ellenőrzését vagy a nyilatkozattételt, illetve a tájékoztatás tudomásulvételét,
- a hiteles mérőeszköz mérési eredményét kétségbe vonja, vagy véralkohol-vizsgálatot kér,
- kapcsán adat merül fel arra, hogy a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekményt követően szeszes italt fogyasztott, vagy
- a helyszínt elhagyta, és az ittasság-ellenőrzés eredménye vagy az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján szeszes ital fogyasztásának gyanúja áll fenn.

Ha vizeletminta önkéntes biztosítása nem lehetséges, kétszeri vérmintavételre kell intézkedni úgy, hogy a második vérmintavételre az első vérmintavételtől számított legalább 30, de legfeljebb 45 perc elteltével kerüljön sor.

A későbbi bizonyítási eljárások hatékonysága (időszerűség, költséghatékonyság) szempontjából elengedhetetlen, hogy a mintavételekhez kapcsolódó dokumentációk (pl. a hiteles mérőeszköz alkalmazásához és a vér- és vizeletvételhez kapcsolódó mintavételi jegyzőkönyvek) pontosan kitöltöttek legyenek, különös figyelemmel a cselekmény és a mintavételek időpontjára. Hiteles mérőeszköz alkalmazása, illetve vér- és vizeletvétel esetén is rögzíteni kell az alkoholteszt mérési eredményét, illetve a mérés időpontját.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 21. § (1) bekezdés h) pontjának megsértése okán foganatosított jármű visszatartása során az üzemben tartó adatainak megállapítására szolgáló okmányokról

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 20. § (7) bekezdésének felhatalmazása alapján a járművet a bírság, illetőleg a pénzkövetelés biztosítás megfizetéséig az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvénynek (a továbbiakban: Ákr.) a biztosítási intézkedésekre vonatkozó feltételek szerint vissza lehet tartani többek között a díjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíjra vonatkozó rendelkezések megsértése okán.

A letétként megfizetett összeg egyrészt képezheti később a Kkt. 21. § (1) bekezdés h) pontjának megsértése okán kiszabandó közigazgatási bírság fedezetét, mely eljárásban a jármű üzemben tartójával szemben kerül sor a közigazgatási bírságot kiszabó döntés meghozatalára, másrészt képezheti a Kkt. 20. § (1) bekezdés m) pontjának megsértése esetén a járművezetővel szemben

a helyszínen a Kkt. 20. § (4a) pontja alapján döntéshozatal nélkül, tájékoztató közigazgatási bírság kiszabásáról elnevezésű nyomtatvány átadásával a közigazgatási bírság fedezetét is.

A Kkt. 21. § (1) bekezdés *h*) pontja esetében a gépjármű üzemben tartója, illetve a 21/A. § (2) bekezdésében meghatározott esetben a gépjárművet használatra átvevő személy felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel a díjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíjra vonatkozó – külön jogszabályban meghatározott – egyes előírások betartásra kerüljenek.

A nemzetközi közúti áru fuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályairól szóló Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 1072/2009/EK rendelet 4. cikk (3) bekezdése rögzíti a közösségi engedély kapcsán, hogy azt a fuvarozó székhelye szerinti tagállam adja ki, mely engedély eredeti példányát a fuvarozónál kell őrizni, akár tulajdonosként, akár más jogcímen, (például részletvásárlás) a bérleti vagy lízingszerződés alapján rendelkezésére álló járművek számának megfelelő számú hiteles másolatot pedig a járművön kell tartani.

Tekintettel arra, hogy a Kkt. 21. § (1) bekezdés *h*) pont kapcsán az üzemben tartó felelős az általa üzemeltetett gépjárművel elkövetett jogsértés miatt, a járművezető által a visszatartás során bemutatott közösségi engedélyben, CEMT engedélyben vagy más jogcímen történő használatot igazoló iratban rögzített fuvarozó nem tekinthető a jármű hatósági engedélyébe bejegyzett üzemben tartónak. Kizárólag a forgalmi engedélybe bejegyzett üzemben tartó felelhet a jogsértésért. A közigazgatási bírságot kiszabó döntés közlését követően a felelősségre vont személynek lehetősége nyílik majd annak bizonyítására, hogy az üzemben tartásában lévő járművet bérbe vagy kölcsönbe adta, esetleg lízingszerződés alapján más használta. Az üzemben tartó mentesülhet továbbá akkor is a kiszabott közigazgatási bírság megfizetése alól, ha a gépjármű – a szabályszegés időpontját megelőzően – jogellenesen került ki a birtokából és igazolja, hogy a jogellenességgel összefüggésben – a bírságot kiszabó határozat kézbesítését megelőzően – kezdeményezte a megfelelő hatóság eljárását.

Az Ákr. 107. § (1) bekezdése (pénzkövetelés biztosítása) alapján elrendelt biztosítási intézkedéssel összefüggő járművisszatartás során a bírságnak megfelelő összeg megfizetését a hatóság a járművezetővel szemben kényszeríti ki, mely alkalommal nem szabad a járművezető által átadott, bemutatott közösségi engedélyben szereplő fuvarozót üzemben tartói minőségbe beemlíteni.

A Kkt. 21. § (1) bekezdés *h*) pontjában foglalt rendelkezés okán a forgalmi engedélybe bejegyzett üzemben tartót kell az elkövetett jogsértés miatt a felelőssé tehető személynek tekinteni, az ún. objektív felelősség elve alapján történő bírság kiszabás tekintetében nem releváns a közösségi engedélybe, nemzetközi fuvarokmányba bejegyzett fuvarozó.

A hatályos Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram céljai, súlyponti elemei

A hazai közlekedésbiztonság javításával összefüggő feladatok elvégzésének alapját a Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram című stratégiai dokumentum adja, ami hároméves időszakra határozza meg a célkitűzéseket és feladatokat.

A kettő éves Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram (KKBAP) a közlekedésbiztonság javítását célzó munka rövidtávú stratégiája, ami lehetőséget biztosít a feladatok évenkénti tervezésére és végrehajtására. Ennek keretében elkészült 2023-2025 évekre szóló Intézkedési Terv, amely évente, a tárgyévre vonatkozóan felülvizsgálatra kerül.

Összhangban a kormányzati törekvésekkel, a Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram 2023 – 2025 fókuszában a biztonságos európai mobilitás és közlekedési rendszer, mint elsődleges cél áll.

A tevékenység jogszabályi alapját a közúti közlekedésbiztonság egyes állami feladatainak teljesítéséhez szükséges pénzügyi forrásokról és azok felhasználásának módjáról szóló 188/1996. (XII. 17.) Korm. rendelet teremti meg.

A helyzetértékelés következtetései alapján, a szakmapolitikai pillérek határozzák meg az egyes intézkedések irányát.

A Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram 2023 – 2025-nek a közúti közlekedésben résztvevők és közúthasználók **oktatásának és tájékoztatásának** javítására,

- a) a közúti közlekedésbiztonság növelését és erősítését biztosító **szabályozási környezet** kialakítására,
- b) a közlekedési **szabályok fokozott érvényesítésére és ellenőrzésére,**
- c) kooperatív, **intelligens közlekedési rendszerek és technológiák,** illetve az összekapcsolt és automatizált járművek alkalmazásának előtérbe helyezésére kell épülnie.

A Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram 2023 – 2025 prioritásai, átfogó stratégiai céljai

Prioritások:

- különös erőfeszítéseket kell tenni az olyan országokban, így köztük Magyarországon is, ahol a közúti közlekedésbiztonsági szint nem éri el az uniós átlagot, ennek keretében **csökkenteni kell a halálos áldozatok, illetve külön a súlyosan megsérültek számát (2030-ig 50%-os csökkenés realizálásával),**
- a megfelelő források biztosításával és hatékony kihasználásával **csökkenteni kell a baleseti veszteségértéket,** mivel a halálos, illetve a súlyos sérüléssel járó közúti balesetek folyamatosan magas száma a nemzetgazdaság számára elfogadhatatlan költségekkel jár és jelentős társadalmi problémát okoz,
- **a közlekedők biztonság tudatosságát növelni szükséges még hatékonyabb oktatással, képzéssel, széles társadalmi kört elérő kampányokkal,**
- törekedni kell az **egészségesebb közlekedési környezet kialakítására** az éghajlati kihívások leküzdésével,
- **megfelelő szintű finanszírozást** kell biztosítani a jövőben a közúti közlekedés biztonságával foglalkozó szakpolitikák, programok és kutatások számára.

Átfogó stratégiai célok:

- a halálos balesetek és súlyos sérülések számának folyamatos csökkentése,
- az emberi élet elsődlegessége, a „Vision Zero” szemlélet, mint etikai állásfoglalás részeként a közúti közlekedésben a halálos és súlyos sérülések elutasítása,
- a hazai közúti közlekedésbiztonsági helyzet javításával, az európai átlag elérése az általános közúti közlekedésbiztonsági mutatók alapján képzett rangsorok tekintetében.

Igazgatásrendészeti szakterület

A Rendőrség szabálysértési közigazgatási és rendészeti tevékenységének nagy részét az igazgatásrendészeti szolgálati ág látja el helyi, területi és központi szinten egyaránt.

Szabálysértés

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) alapján folytatott szabálysértési eljárás három egymást követő, egymásra épülő szakaszból áll.

Alapeljárás

Az alapeljárás célja, hogy tisztázza a szabálysértési tényállást, melynek keretében indokolt esetben bizonyítási eljárást kell alkalmazni, amelynek során a szabálysértési hatóság bizonyítási eszközöket vesz igénybe.

A tényállás tisztázása érdekében a szabálysértési hatóság más szerveket adatközlésre hívhat fel. Amennyiben az eljárást a kivételes illetékesség szerinti hatóság (például elkövetési hely) folytatja, úgy indokolt esetben jogosult megkeresni a meghallgatni kívánt személy lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes szabálysértési hatóságot a meghallgatás foganatosítása érdekében.

A tényállás tisztázása érdekében bizonyítás folytatható, amelynek során a szabad bizonyítás elve érvényesül. Mindig az adott ügytől függ, hogy a hatóság a bizonyítási eszközök közül melyiket alkalmazza. Bizonyítási eszközök különösen: a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat, a szemle, a szembesítés és az eljárás alá vont személy vallomása.

A tanúvallomás

Tanúként az hallgatható meg, akinek a bizonyítandó tényről tudomása van. A tanú azokról – az ügy szempontjából releváns – körülményekről köteles beszámolni, amelyeket közvetve vagy közvetlenül észlelt.

A tanúvallomást megtagadhatja az, aki az eljárás alá vont személy hozzátartozója, illetve magát vagy hozzátartozóját szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével vádolná az ezzel kapcsolatos kérdésben.

Az eljárás során csak azok a bizonyítékok használhatóak fel, amelyeket az arra feljogosított hatóságok törvényes eljárásuk keretében szereztek meg. Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a szabálysértési hatóság, a bíróság, a helyszíni bírság kiszabására jogosult személy bűncselekmény útján, más tiltott módon, vagy az eljárás alá vont személy eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

Jogorvoslati eljárás

Jogorvoslatok: a kifogás, a fellebbezés és a panasz.

A Szabs. tv. eltérő rendelkezése hiányában:

- a szabálysértési hatóság határozata, a bíróság végzése, egyéb intézkedéseik ellen, valamint az intézkedések elmulasztása miatt jogorvoslatnak van helye,
- a jogorvoslati kérelem benyújtására az jogosult, akire nézve a határozat rendelkezést tartalmaz,
- a jogorvoslat benyújtására nyitva álló határidő a közléstől, az intézkedés elmulasztása esetén az erről való tudomásszerzéstől számított 8 nap.

A szabálysértési hatóság elutasítja a jogorvoslati kérelmet,

- ha annak lehetőségét a törvény kizárja,
- nem az arra jogosulttól származik,
- elkésett vagy azt ismételten azonos tartalommal nyújtották be.

Ezen elutasító döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs, elbírálását a szabálysértési hatóság mellőzi és erről a kérelem előterjesztőjét öt napon belül értesíti.

Kifogás

A kifogást az érdemi – marasztaló – határozattal szemben, annak közlésétől számított 8 napon belül lehet előterjeszteni. A határidő nem jogvesztő jellegű, elmulasztása esetén igazolási kérelemnek van helye.

Panasz

Panaszt az alábbi személyek nyújthatnak be:

- az eljárás alá vont személy és képviselője, a sértett és képviselője a kényszerintézkedés tárgyában hozott, a feljelentést elutasító, a szabálysértési eljárást megszüntető, valamint a kézbesítési vélelem megdöntésre irányuló kérelmet elbíráló határozat, intézkedés ellen,

- akire a döntés rendelkezést tartalmaz az eljárási kérdésben született határozat vagy intézkedés ellen (például a rendbírsággal sújtott személy a rendbírságot kiszabó határozat ellen).

A kényszerintézkedés tárgyában benyújtott panaszt a határozat közlésétől számított három, egyéb esetben nyolc napon belül – szóban vagy írásban – kell megtenni a szabálysértési hatóságnál.

A szabálysértési hatóság elsősorban maga orvosolja a panaszt, ha annak helyt ad a sérelmezett határozatát visszavonja vagy módosítja, továbbá a sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedést megteszi.

Végrehajtási eljárás

Az elzárás büntetést, a pénzbírságot, a közérdekű munkát, valamint ez utóbbiak helyébe lépő elzárást nem lehet végrehajtani, ha a határozat jogerőre emelkedésétől számítva egy év eltelt, ugyanakkor egyes eljárási cselekmények félbeszakítják az elévülést. Így a határozat jogerőre emelkedésétől számított legfeljebb két év elteltével a szabálysértési hatóság részéről nincs helye végrehajtásnak.

A pénzbírság megfizetésének elmaradása esetén alkalmazható jogkövetkezmény – amennyiben a közérdekű munkával megváltásra nem kerül sor – az elzárásra átváltoztatás, amelyről a bíróság dönt. Egy napi elzárásnak megfelelő összeg ötezer forint.

Nem kerül sor átváltoztatásra, ha az eljárás alá vont személy:

- a pénzbírságot közérdekű munkával megváltotta,
- elzárást kizáró ok áll fenn.

Amennyiben nincs helye elzárásra átváltoztatásnak (kizáró ok áll fenn) és az elkövető közérdekű munkával sem váltotta meg a pénzbírságot, annak adók módjára történő behajtására kell intézkedni.

A közérdekű munkával történő megváltás érdekében az elkövető a pénzbírság befizetésére rendelkezésre álló 30 napos határidőn belül, illetve az azt követő nyolcadik munkanapig a lakóhelye vagy tartózkodási helye, ennek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél jelentkezhet.

Engedélyügyi eljárások

A közigazgatási tevékenységgel kapcsolatos hatósági ügyekben [2016. évi CL. törvény] az engedélyügyi eljárásokat és az azokhoz kapcsolódó hatósági ellenőrzéseket helyi szinten az RK, területi szinten az RFK, mint elsőfokú közigazgatási szerv folytatja le. Az RFK, mint felettes szerv ellátja a rendészeti tevékenység felügyeletét, ellenőrzését és szakirányítását. Másodfokú hatóságként elbírálja az illetékességi területén működő helyi igazgatásrendészeti szervek közigazgatási döntései ellen benyújtott jogorvoslati kérelmeket.

Fegyverengedélyezés

A fegyverek megszerzése és tartása engedélyezésnek vizsgálata során [2004. évi XXIV. törvény, 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet] nagyon fontos, hogy az ügyintéző pontosan ismerje az adott tartási célhoz kapcsolódó általános és speciális feltételekre vonatkozó előírásokat. Első lőfegyver engedélyezése során kiemelt figyelmet kell fordítani az engedélyes adatainak pontos rögzítésére.

Magánbiztonsági tevékenység engedélyezése

A hatósági eljárásokban fokozott figyelmet kell fordítani az engedélyezés alapjául szolgáló feltételek vizsgálatára [2005. évi CXXXIII. törvény] és az engedélyezéshez kapcsolódó adatok SZEVAPOL nyilvántartási rendszerben történő pontos rögzítésére.

Pirotechnikai tevékenység engedélyezése

A polgári célú pirotechnikai termék felhasználása tárgyában kiadott engedély egy példányát [173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet] a megyei (fővárosi) RFK a döntés kiadmányozásával egyidejűleg, elektronikus úton a felhasználás helye szerint illetékes TIK-nek is továbbítania kell, annak érdekében, hogy a tevékenység helye szerinti rendőri szervek megfelelő információkkal rendelkezzenek az adott rendezvény megtartásáról és annak sajátosságairól.

Rendészeti feladatokat ellátó személyek

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéhez szükséges szolgálati igazolványok és jelvények kiadása során [2012. évi CXX. törvény] a büntetett előéleti feltételeknek történő megfelelés elfogadása a kérelmet benyújtó foglalkoztató szerv nyilatkozata alapján történik. Fontos ezért, hogy az engedélyezési eljárás lezárását követően minél előbb megtörténjen az adott személy egy éven belüli büntetlenségének ellenőrzése

közvetlen lekérdezés útján a büntettek nyilvántartásában, annak érdekében, hogy az esetlegesen feltételeknek nem megfelelő személyek ügyében a szükséges hatósági intézkedések lefolytathatóak legyenek. Speciális előírás az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek esetében, hogy találat esetén van jogi lehetőség – ha a munkáltató kezdeményezi – az adott személy további foglalkoztatására, de ebben az esetben a bűnügyi szolgálati ág bevonásával kell mérlegelési jogkörben döntést hozni.

Ügyeleti szakterület

Az Országos Rendőr-főkapitányság Főügyelet, a tevékenység-irányítási központok (a továbbiakban: TIK) és a hívásfogadó központok (a továbbiakban: HIK) helye és szerepe a Rendőrség szervezetében

A jelentőszolgálati norma alapján állandó ügyeleti szolgálatot kell működtetni az ORFK-n, a Nemzeti Koordinációs Központnál, ORFK Kommunikációs Szolgálatnál, a KR-nél, az RRI-nél, a VMRFK-knál és a határrendészeti kirendeltségeken. Az országos rendőrfőkapitány ezeken kívül is engedélyezheti ügyeleti szolgálat létrehozását. A felsorolt szervek vezetői határozzák meg az ügyeleti szolgálatot ellátók által a hivatali munkaidőn kívül gyakorolható jogköröket és a fogantatható elsődleges intézkedéseket.

TIK-et kell működtetni minden vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságon. A TIK a VMRFK és az RK-k ügyeleti feladatát központosított formában ellátó, osztály (VMRFK esetében) vagy főosztály (BRFK esetében) jogállással létrehozott állandó ügyeleti szolgálati forma.

A BRFK TIK Budapest rendőr-főkapitányának, a VMRFK-kon működő TIK-ek a rendészeti rendőrfőkapitány-helyettesek közvetlen alárendeltségében látják el feladataikat.

Az ORFK állandó ügyeleti szolgálatának feladatait az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Ügyeleti Főosztály Ügyeleti Osztályához tartozó ORFK Főügyelet látja el. Az ORFK Főügyelet ügyeletvezetői az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Ügyeleti Főosztály Ügyeleti Osztály vezetőjének közvetlen alárendeltségében végzik feladataikat. Az ORFK Főügyelet alapvető feladata az ország területén bekövetkezett jelentésköteles események figyelemmel kísérése, az azokkal kapcsolatos intézkedések szükség szerinti koordinálása, a jelentőszolgálati rendszer működtetése, az országos rendőrfőkapitány részéről az ügyeletvezetőre átruházott jogkörök, a

nevében foganatosított elsődleges intézkedések megtétele, a TIK-ek és a rendőri ügyeletek tekintetében szakirányítási tevékenység végrehajtása, a BM Ügyelet és az ORFK illetékes vezetői részére történő jelentési kötelezettség teljesítése, a társzervek ügyeleteivel való kapcsolattartás.

Az országos rendőrfőkapitány az ügyeleti tevékenység szakmai irányítását az ORFK Főügyelet útján látja el a KR Ügyeleti és Védelmi Szolgálat, az RRI Ügyeleti Osztálya, valamint a TIK-ek vonatkozásában.

A Kommunikációs Szolgálat Sajtóügyelete és a Nemzeti Koordinációs Központ az ORFK Főügyelet szolgálati helyiségében szoros együttműködésben látja el szolgálati feladatait.

A VMRFK vezetője az ügyeleti tevékenység szakmai irányítását a TIK-ek útján látja el a VMRFK illetékességi területén működő RK-k állománya, valamint a HRK-k ügyeletei vonatkozásában.

A Nemzeti Koordinációs Központ már szervezetileg is a Határrendészeti Főosztály alá tartozik, ezért innen javaslom kihúzni.

A két HIK (Hívásfogadó Központ Miskolc és Hívásfogadó Központ Szombathely) az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Ügyeleti Főosztály vezetőjének közvetlen irányítása alatt osztály jogállással működik. Vezetője és helyettese hivatásos állományú, a beosztotti állomány (műszakvezető supervisor, műszakvezető-helyettes supervisor, csoportvezető supervisor, híváskezelő operátor) munkavállaló. A beosztotti állomány (kihúzni) 12 órás és részmunkaidős munkarendben teljesíti feladatát. A HIK-ekben 4 műszakot alakítottak ki, műszakonként 1 műszakvezető supervisorral, 1 műszakvezető-helyettes supervisorral, 4 csoportvezető supervisorral és a változó számú híváskezelő operátorokkal. A HIK operátorainak elsődleges feladata a segélykérővonalon beérkező segélyhívások fogadása és értékelése, szükség esetén a bejelentés továbbítása a rendőrség, a mentők és a katasztrófavédelmi szervek felé, illetve a beavatkozást nem igénylő hívások kiszűrése. Az alárendeltségébe tartozó hívásfogadó operátorok tevékenységét a csoportvezető supervisor felügyeli, egyben ellenőrzési jogkörrel is rendelkezik irányukban, illetve összehangolja azok munkáját. A műszakvezető és helyettese irányítja és koordinálja a 4 csoportvezető supervisor és a hívásfogadó operátorok

tevékenységét, szervezi a szolgálati munkabeosztásukat, felügyeletet és ellenőrzést gyakorol a tevékenységük felett.

A TIK-ek alapfeladatai

A TIK alapfeladata: az állampolgári bejelentések kezelése, amelyek alapján a szükséges intézkedések megtétele, a szolgálati feladatot ellátó, intézkedő állomány helyszínre irányítása, tevékenységének összehangolása, a rendelkezésre álló erők, eszközök intézkedésbe történő bevonása, kapcsolattartás a szolgálatparancsnokkal, a jelentési és tájékoztatási kötelezettség teljesítése.

A jelentési és tájékoztatási kötelezettség megalapozott teljesítése, illetve a szükséges információk megismerése érdekében a szolgálat átadás-átvétele során a szolgálatot kezdő TIK ügyeletvezető és az ügyeleti szolgálatok ügyeletvezetői kötelesek megismerni az előző szolgálatuk óta történt, a jelentőszolgálati norma alapján kiemelt rendkívüli és rendkívüli kategóriába tartozó eseményeket, valamint a szolgálat ellátását érintő feladat-meghatározásokat.

A TIK feladata közé tartozik továbbá a HIK-ek operátoraival, a társszervekkel, elsősorban a katasztrófavédelemmel és a mentőszolgálattal történő kapcsolattartás, intézkedést igénylő események során a tevékenység koordinálása, a feladatellátáshoz szükséges jogszabályi felhatalmazáson alapuló adatok átadása és átvétele, az együttműködési megállapodásokból adódó kötelezettségek teljesítése.

A TIK feladata továbbá az RK-k és egyéb alárendelt szervek szakirányítása. Ennek keretében a BRFK TIK főosztálya szakirányítási jogkörében eljárva felügyeli és ellenőrzi a BRFK kerületi (Dunai Vízügyi) RK-k, rendőrőrsök, a BRFK Közlekedésrendészeti Főosztály, a BRFK Bűnügyi Bevetési Főosztály tevékenység-irányítással összefüggő feladat végrehajtásait.

A VMRFK TIK osztályvezetői szakirányítást gyakorolnak az alárendelt RK-k tevékenység-irányítással összefüggő feladatainak végrehajtása tekintetében.

A TIK állománya tevékenység-irányításon és az ahhoz kapcsolódó feladatokon kívül jellemzően nem végez rendszeres vagy folyamatos végrehajtást igénylő egyéb olyan feladatot, amely a tevékenység-irányítástól elvonja őket. Részükre ilyen feladatot telepíteni csak a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettesének engedélyével lehet. Ez alól egyedül az egyszeri, soron kívül végrehajtandó feladat-meghatározás képez kivételt.

A TIK Ügyeleteseknek a TIR alábbi funkcióit kell használniuk:

- a) esetirányítás a megfelelő rádióforgalmazási kód és minősítés alkalmazásával;
- b) kiegészítő lehetőségek (feladatok, közérdekű telefonszámok, chat, hanganyag-visszahallgatás);
- c) TIR térkép rétegkezelés;
- d) POI lehetőségek megjelenítése;
- e) térképi funkciók (távolságmérés, területmérés);
- f) járőrközvet-elhagyás kezelése;
- g) egységekkel összefüggő információk (eszközök, eligazítás, kompetenciák) megjelenítése;
- h) több megyét érintő irányítási térkép támogatása;
- i) irányítás szerinti szűrési lehetőségek a TIR térképen és az esetirányításban egyaránt.

A TIK Ügyeletesek a TIR verzióváltása vagy egyéb leállása esetén a Safe TIR tartalékrendszert kötelesek használni. A Safe TIR rendszer használatára történő átállás tényét, illetve annak befejezését az ügyeletvezető jelenti az ORFK Főügyelet részére. A TIR leállításáról, valamint a rendszer helyreállításáról az ORFK Főügyelet ügyeletvezetője a HIK-ek szolgálatban lévő műszakvezető supervisorait (a továbbiakban: műszakvezető) haladéktalanul tájékoztatja.

Határrendészeti szakterület

Általános ismeretek a rendőrség központi szakirányító szervének idegenrendészeti feladatairól

Az ORFK rendészeti feladatkörében irányítja a rendőrség hatáskörébe utalt idegenrendészeti tevékenységet, a menekült kérelem előterjesztése esetén teendő feladatok ellátását, a személyek államhatáron történő átadás-átvételét és hatósági átszállítását, valamint ellátja az idegenrendészeti eljárás során elrendelt fogva tartás végrehajtásával összefüggő szakirányítási feladatokat az előállító helyiségekben és az őrzött szálláshelyeken.

Az RFK rendészeti feladatkörében a schengeni külső határon az idegenrendészeti hatósági jogkörében elrendeli a harmadik országbeli állampolgárok idegenrendészeti őrizetét, kiutasítást előkészítő őrizetét, kiutasítását, kitoloncolását, és végrehajtja a külföldieknek az ország

területén történő ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat. A jogszabályi feltételek megléte esetén javaslatot tesz a beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére, vagy elrendeli azt, végrehajtja a visszafogadási egyezményekből adódó és a személyek államhatáron történő átadás-átvételével kapcsolatos feladatokat, fenntartja az őrzött szállást, végrehajtja a jogszabályban meghatározott menedékjogi feladatokat.

Az RFK a schengeni belső határon kiutasítást előkészítő őrizetet rendelhet el, valamint végrehajtja a személyek államhatáron történő átadás-átvételével kapcsolatos hatósági, valamint menekültügyi feladatokat.

Az RRI a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtéren a schengeni a külső határon ellátja a határőrizettel, a határforgalom ellenőrzésével, az államhatár rendjével, valamint a külföldiek ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat, illetve végrehajtja az e feladatból adódó, más rendőri szervek hatáskörébe nem utalt idegenrendészeti feladatokat, valamint Budapest és Pest megye területén gyakorolja a jogszabályok által az RFK-hoz telepített idegenrendészeti hatósági jogköröket.

Az RK rendészeti feladatkörében végzi az előállítottak és a rendőrségi fogdában fogvatartottak őrzését, kísérését.

A HRK ellátja a határőrizettel, a határforgalom ellenőrzésével, az államhatár rendjével, valamint a külföldiek ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat, illetve végrehajtja az e feladatból adódó, RFK és más idegenrendészeti hatóság hatáskörébe nem utalt idegenrendészeti feladatokat.

A rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes szakirányítási feladatai

- 1) Felügyeli az illegális migráció visszaszorítását és a hozzá kapcsolódó jogellenes cselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását szolgáló feladatok végrehajtását, továbbá e feladatkörében együttműködik a nemzeti és nemzetközi társszervekkel az ún. mélyszégi ellenőrzésekben, valamint a nemzetközi akciókban.
- 2) Feladata az RFK-k államhatár őrzésével, az államhatár rendjének fenntartásával, a határforgalom ellenőrzésével kapcsolatos tevékenységének szakirányítása, a határbiztonsági rendszer részét képező határrendészeti rendszer működtetése. Szakterületére vonatkozóan végzi a NATO tagsággal és az EU tagsággal, az integrált

határellenőrzési rendszer fejlesztésével, működtetésével kapcsolatos koordinációs tevékenységet. Tervezi, szervezi, irányítja és felügyeli a rendkívüli és megerősített szolgálat elrendeléséből adódó szakterületi feladatokat.

- 3) Meghatározza és kidolgozza a rendőrség idegenrendészeti tevékenységének alapvető céljait, feladatait, módszereit, tartalmát, a jogsértő cselekmények elkövetőivel szemben a hatáskörébe utalt eljárás gyakorlati alkalmazásának rendjét, gondoskodik azok egységes értelmezéséről és végrehajtásáról, valamint ellenőrzi a végrehajtás törvényességét, szakszerűségét.
- 4) A nemzetközi szerződések, jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök alapján (szak)irányítja a rendőrség hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat, valamint a személyek államhatáron történő átadás-átvételét és hatósági átszállítását. Felügyeli a harmadik ország állampolgára által benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásából adódó rendőrségi feladatokat, valamint a szakterületét érintő idegenrendészeti feladatok végrehajtásának rendjét.

Koordinálja az őrzött szállások működtetésével kapcsolatos feladatokat. Részt vesz a külföldiek esetén úti okmány beszerzésében, az úti okmányokkal kapcsolatos ügyintézésben.

- 5) Ellátja a személyek államhatáron történő átadás-átvételével kapcsolatosan az ORFK hatáskörébe utalt hatósági feladatokat, és másodfokon eljár az idegenrendészeti jogszabályokban meghatározott esetekben.
- 6) Eljár az országos rendőrfőkapitány hatáskörébe tartozó idegenrendészeti intézkedésekkel kapcsolatos panaszügyek intézésében.
- 7) Kidolgozza, tervezi, szervezi, koordinálja a mélységi ellenőrző rendszer működtetésével kapcsolatos központi feladatokat, az együttműködésre kötelezett hatóságok irányába ellátja az összekötő tiszti feladatokat, irányítja a területi összekötő tisztek tevékenységét.

- 8) Szakirányítja a nemzetközi kötelezettségvállalás alapján kihelyezett összekötő tisztek tevékenységét. Végzi az integrált együttműködési rendszer működtetésében részt vevő társszervek, valamint a bevetési szervek tevékenységére vonatkozó adatgyűjtési, elemző feladatokat, működteti az analizáló rendszert és a mélységi migrációs hálót.
- 9) Ellátja a magyar és külföldi határrendészeti összekötő tisztekkel kapcsolatos feladatokat, segítséget nyújt feladataik ellátásához, és meghatározott időszakonként beszámoltatja őket a végzett tevékenységükről.
- 10) Koordinálja – a humán és gazdasági szakterülettel együttműködve – a kiküldetésre kiválasztott határrendészeti összekötő tisztek kihelyezésével összefüggő adminisztratív feladatokat; szervezi külföldi fogadásuk feltételeit, a szükséges anyagokkal, eszközökkel történő ellátásukat, segítséget nyújt a Rendészeti Főigazgatósághoz ideiglenesen delegált külföldi összekötő tisztek magyarországi tevékenységéhez.

Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Idegenrendészeti Osztály feladatai

Alapvető feladata a rendőrség hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása, valamint a személyek államhatáron történő átadás-átvétele és hatósági átszállítása.

Meghatározza és kidolgozza a rendőrség **idegenrendészeti tevékenységének elveit**, a gyakorlati alkalmazás rendjét, gondoskodik azok egységes értelmezéséről és végrehajtásáról, valamint felügyeli azok végrehajtásának rendjét és a külföldiek jogszerű magyarországi tartózkodásának ellenőrzésével kapcsolatos rendőrségi feladatokat. A feladatokkal összefüggésben felügyeli és koordinálja a szakmai irányítást, felügyeletet és ellenőrzést gyakorol az államhatárral kapcsolatos, migrációt érintő ügyekben.

Felügyeli az idegenrendészeti jogszabályok megsértőivel szemben alkalmazott személyes szabadságot korlátozó intézkedéseket, valamint az őrzött szálláson a fogva tartással kapcsolatos feladatok végrehajtását, és nemzetközi kapcsolatot tart fenn a határrendészeti szervek általi személyes szabadságkorlátozás és illegális migráció elleni rendészeti fellépés tárgyában.

Felügyeli, koordinálja és szakmailag irányítja az őrzött szállások működtetésével kapcsolatos feladatokat, valamint a különböző szervezetek tagjai részére az őrzött szálláshelyek

szervezett formában történő látogatását. Nyilvántartja az őrzött szálláson bekövetkezett rendkívüli eseményekről készült jelentéseket, az elhelyezettekkel kapcsolatos ügyeket, folyamatosan koordinál az érintett együttműködő szervekkel, valamint a karitatív és emberi jogi szervezetekkel.

A **tolonc egyezmények** végrehajtása során, rendőrségi szinten irányítja, koordinálja, felügyeli és ellenőrzi a személyek államhatáron történő visszafogadása tárgyában létrejött nemzetközi szerződésekben előírt feladatok végrehajtását, továbbá az ország elhagyására kötelezett külföldiek hatósági ellenőrzés mellett történő kiutaztatását. Felügyeli a rendőrség idegenrendészeti szervei által foganatosított idegenrendészeti intézkedésekhez (visszairányítás, kiutasítás), valamint a beutazás feltételei teljesítése tárgyában adott felmentésekhez kapcsolódó jogalkalmazói tevékenység törvényességét és szakszerűségét. Ellenőrzi a rendőrség területi és helyi szerveinél az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok végrehajtását, a hatáskörébe tartozó kérdésekről beszámoltatja az egyes szakterületek vezetőit.

Másodfokú hatóságként elbírálja a helyi vagy területi szerv által a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvényben foglalt kötelezettséget nem teljesítő fuvarozóval szemben kiszabott **közrendvédelmi bírságra** vonatkozó határozat elleni fellebbezést, jogszabályban meghatározott esetekben javaslatot tesz a beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére.

Szervezi és szakmailag irányítja a rendőrségnél menekült státuszt vagy menedéket kérő külföldiekkel kapcsolatos jogszabályban meghatározott tevékenységet, felügyeli a nemzetközi szerződésekből adódó nemzetközi feladatok végrehajtását.

A **szakirányítási tevékenysége** során folyamatosan gyűjti, elemzi, értékeli az osztály feladataival összefüggő információkat, kidolgozza a jogszabályokban meghatározott, hatáskörébe utalt jogsértő cselekmények megelőzésének, megszakításának, és az ezekhez kapcsolódó eljárások kezdeményezésének vagy foganatosításának egységes elveit és módszereit. Az idegenrendészeti szakterület teljes személyi állománya részére kötelező érvényű belső rendelkezésekben (normatív intézkedésben) szabályozza az idegenrendészeti feladatok végrehajtását (kivéve a jogszabályban meghatározott hatósági eljárások szabályait).

A **jogalkalmazás** során biztosítja a kormányzati döntések és a jogszabályi előírások egységes

értelmezését, illetve érvényre juttatását, részt vállal azok kidolgozásában, továbbá a tevékenységi kört érintő egyéb tervezetek jogi és szakmai véleményezésében. Közreműködik a nemzetközi szerződések és belső jogszabályok szakértői szintű előkészítésében, azok betartásának ellenőrzésében, a jogsértések megelőzésében, megakadályozásában, megszüntetésében, jogellenes tevékenység vagy mulasztás esetén az eljárás kezdeményezésében, törvényben nevesített feltételek esetén annak lefolytatásában, továbbá a megsértett jogrend helyreállításában.

Rendőrségi szinten koordinálja, felügyeli és ellenőrzi a személyek államhatáron történő átszállítását, tervezi, szervezi, és központilag koordinálja a külföldiek szárazföldi, valamint felügyeli a külföldiek légi úton történő kitoloncolását.

Az úti **okmányokkal kapcsolatos ügyintézés** során eljuttatja a talált vagy jogtalanul felhasznált okmányokat a kiállító állam külképviseletére vagy a kiállító szervnek. Beszerzi a külföldiek számára szükséges úti okmányokat.

Mindezekon kívül részt vesz a pályázatok dokumentumainak kidolgozásában, eljár az országos rendőr-főkapitány hatáskörébe tartozó idegenrendészeti intézkedésekkel kapcsolatos panaszügyek intézésében. Folyamatos kapcsolatot tart a civil szervezetekkel.

Védelmi igazgatási szakterület

A tananyag főbb jogszabályi háttere

- **Magyarország Alaptörvénye;**
- **2021. évi XCIII. törvény** a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról;
- **2/2016. (II. 25.) BM utasítás** a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről;
- **3/2016. (II. 25.) BM utasítás** a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről;

- **17/2016. (VII. 29.) ORFK utasítás** az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülésének szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről.

A személyi állomány értesítésének szabályai, a Robotzsaru Neo harcérték modul

A 17/2016. (VII. 29.) ORFK utasítás alapján a rendőri szervek személyi állományának értesítését elrendelheti:

- a) a Rendőrség teljes személyi állománya vonatkozásában
 - aa) az országos rendőrfőkapitány,
 - ab) az országos rendőrfőkapitány helyettesei;
- b) a területi szerv személyi állománya vonatkozásában a területi szerv vezetője,
- c) a helyi szerv személyi állománya vonatkozásában a helyi szerv vezetője;
- d) az a)-c) alpontokban meghatározott személyek által az ott meghatározott körben írásos megbízással (nyílt paranccsal) ellátott személyek.

A személyi állomány értesítése lehet:

- a) részleges, ha az értesítés az személyi állomáynak meghatározott részére,
- b) teljes, ha az értesítés – a mentesítettek kivételével – a teljes személyi állományára terjed ki.

Az elrendelés történhet:

- a) az elrendelésre jogosult személyek által személyesen,
- b) hírközlő eszközön keresztül vagy
- c) az állandó ügyeleti szolgálata útján szóban vagy írásban.

A rendőri szervek az értesítési feladatok végrehajtása érdekében a Robotzsaru Neo harcérték modult folyamatosan vezetik és naprakészen tartják. A személyi állományuk naprakész berendelhetőségre vonatkozó jelentési kötelezettségüket munkanapokon 10 óráig teljesítik a harcérték modulban az alábbiak szerint:

- a) munkanapokon a következő munkanapra vonatkozóan;
- b) munkaszüneti napot megelőző munkanapon a következő munkanapig bezárólag.

A rendőri szervek vezetői gondoskodnak arról, hogy a naprakész berendelhetőségi létszámadatokat tartalmazó névjegyzék az ügyeleti szolgálat és az irányítása alá tartozó rendőrkapitányság szolgálatparancsnoka részére állandóan, az informatikai eszközök esetleges meghibásodása esetén is hozzáférhető legyen. A rendőri szervek vezetőinek, valamint az ügyeleti szolgálatoknak - az infokommunikációs eszközök üzenen kívül kerülése esetén is - képesnek kell lenniük a saját, az alárendelt, illetve az értesítésre utalt rendőri szervek személyi állományának értesítésére.

A különleges jogrendi feladatokra történő felkészülés

Magyarország Alaptörvénye 48.-56. cikk értelmében:

Különleges jogrend a hadiállapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet.

A készenlét fokozása, valamint a különleges jogrend időszakában meghatározott feladatok ellátása érdekében szükséges feltételeket a rendőri szervek békeidőszakban teremtik meg.

A rendőri szervek a különleges jogrend időszakában történő működéshez szükséges terveket, kimutatásokat, nyilvántartásokat folyamatosan aktualizálják. A rendőri szervek különleges jogrend időszakában történő vezetésének szervezetét és feladatait a szervezeti és működési szabályzataik, valamint az ügyrendjeik tartalmazzák.

V.

Szolgálati jog és etika: a hivatásos szolgálati jogviszony alapvető szabályai, jogok és kötelezettségek rendszere, valamint a hivatásos állomány tagjával szembeni magatartási és etikai szabályok

Hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének követelményei a Hszt. alapján⁵⁹

Hazánk rendőrségének **hivatásos állományába önkéntes vállalás alapján az a cselekvőképes, állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár jelentkezhet, aki legalább a 18. életévét betöltötte és életkora a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárnál (amely megegyezik a hivatásos szolgálat felső korhatárával) legalább 10 évvel kevesebb.**

A jelentkezés további feltétele a tervezett szolgálati beosztáshoz megfelelő **egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek**⁶⁰ való megfelelés, a tervezett beosztás ellátásához feltételként rendelt **iskolai végzettség és szakmai képzettség**⁶¹ közokirattal történő igazolása, valamint a Nemzeti Védelmi Szolgálat **kifogástalan életvitelt** megállapító határozata.

⁵⁹ Felhasznált forrásanyag: Tananyag a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvényhez. Belügyminisztérium 2016. június

⁶⁰ Az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeket a 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazotti és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról tartalmazza. Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0900057_irm internetes oldal tartalma, a letöltés ideje: 2017. január 11.

⁶¹ A Hszt. végrehajtási rendeleteként kiadott, a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről szóló 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet és annak 9-es számú melléklete tartalmazza az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnél, a belső bűnmegelőzési és büntelődítési feladatokat ellátó szervnél és a terrorizmust elhárító szervnél rendszeresített szolgálati beosztások képesítési követelményeit. Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1500030.BM#lbj83id58b7 internetes oldal tartalma, a letöltés ideje: 2017. január 11.

A jelentkezőnek írásban kell elfogadnia **egyres alapvető jogainak korlátozását**, a hivatásos szolgálati jogviszonyból fakadó kötelezettségek és elvárások tudomásulvételét, valamint hozzá kell járulnia a szolgálati viszony fennállása alatt kifogástalan életvitele ellenőrzéséhez, illetve jogszerű szolgálat ellátásának ellenőrzésére szolgáló **megbízhatósági vizsgálat** tudta és beleegyezése nélkül történő lefolytatásához.

A szolgálati viszony hivatásos állományba történő kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan, vagy határozott időre – legfeljebb **12 hónap**, meg nem hosszabbítható **próbaidő** kikötésével - jön létre. Az állományba tervezett személy kinevezésekor esküt köteles tenni.

A hivatásos állomány tagja részére legkésőbb a szolgálatának megkezdésekor a kinevezési okmányát, munkaköri leírását át kell adni, tájékoztatni szükséges a szolgálatteljesítés rendjéről, és a szolgálat biztonságos ellátásához szükséges munkavédelmi szabályokról.

A hivatásos állományba vételre lehetőség van közszolgálati, közalkalmazotti, igazságügyi alkalmazotti jogviszonyból és a Magyar Honvédség hivatásos katonai állományából történő áthelyezéssel, továbbá visszavétel jogcímén.

Szolgálati viszony – más egyéb feltételek konjunktív teljesülése mellett – azzal létesíthető⁶², aki rendelkezik a jogszabályban meghatározott iskolai végzettséggel és szakképzettséggel.

A hivatásos szolgálati jogviszony alapvető szabályai, jogok és kötelezettségek rendszere a Hszt. alapján⁶³

A szolgálati jogviszonyra vonatkozó alapelvek:

- 1) az együttműködési kötelezettség,**
- 2) a joggal való visszaélés tilalma,**
- 3) az egyenlő bánásmód követelménye,**
- 4) a jognyilatkozatok megtétele,**
- 5) a szolgálati viszonnal kapcsolatos igény elévülése.**

⁶² A Hszt. 33. § (1) b) pontban megfogalmazottak alapján

⁶³ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvényhez kiadott Tananyag II. Fejezet, 14-19. oldal, Budapest, Belügyminisztérium, 2015. június.

A szolgálati jogviszony jellege:

A szolgálati viszony az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja között létrejött **különleges közszolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, a Hszt-ben és más jogszabályokban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.**

A többletkötelezettségeket jelzi, hogy **a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmeit**, a rendvédelmi szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében:

- 1) önkéntes vállalás alapján,**
- 2) élethivatásként,**
- 3) szigorú függelmi rendben,**
- 4) életének és testi épségének kockáztatásával,**
- 5) egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.**

A rendvédelmi szerv e vállalásért cserébe köteles biztosítani:

- **a kötelezettségek teljesítéséhez szükséges feltételeket,**
- **a törvényben megállapított díjazást, juttatásokat és kedvezményeket.**

Az alapvető jogok korlátozása

Magyarország Alaptörvénye alapján az alapvető jog, más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, **a feltétlenül szükséges mértékben**, az elérni kívánt céllal arányosan, **az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.**

A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása: a hivatásos állomány tagja kötelezhető arra, hogy:

- szolgálatteljesítési időn kívüli elérhetőségét bejelentse,
- a tartózkodási helyéről a szolgálati előljárót tájékoztassa,
- szolgálatképes állapotát fenntartsa,
- a külföldre utazását szolgálati előljárójának bejelentse.

A hivatásos állomány tagját a tartózkodási helyéről – szabadsága ideje alatt is – a szolgálati előjáró szolgálatteljesítési helyére visszarendelheti, feltéve, hogy a visszarendelés által okozott jog-, vagy érdeksérelem arányban áll a szolgálati feladat végrehajtásával.

A véleménynyilvánítás szabadsága: a kiadott parancsot, intézkedést a hivatásos állomány tagja fő szabályként nem bírálhatja, arról véleményt nem mondhat, a szolgálati rendet és a fegyelmet veszélyeztető sajtótermék előállítását, terjesztését, ilyen tartalmú plakát kifüggesztését nem megengedett. A rendőr nyilvános szereplésével kapcsolatos szabályok a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 73. címében, míg a hivatásos állomány tagjának az internetes felületen a hivatásos állományba tartozására vonatkozó adatok nyilvánosságra hozatalának szabályozására a 11/2015. (VII. 10.) ORFK utasításban került sor.

Gyülekezési jog: szolgálati helyen gyülekezési jog hatálya alá tartozó nyilvános rendezvény csak az állományilletékes parancsnok engedélyével tartható. A Hszt. tartalmazza azokat az eseteket, amikor ilyen engedély nem adható, továbbá meghatározza az ilyen rendezvényeken az egyenruha viselésének szabályait.

Egyesülési jog: az egyesülési jog korlátozásával kapcsolatos szabályok:

- 1) az érdekképviselői szervek létrehozása, az azokhoz történő csatlakozás (Hszt-ben meghatározott kivétellel) biztosított,
- 2) az érdekképviselői szervek (Hszt-ben meghatározott kivétellel) szabadon működhetnek, és gyakorolhatják jogosítványukat,
- 3) az érdekképviselői szervek sztrájkot nem szervezhetnek,
- 4) a hivatásos állomány tagja nem csatlakozhat olyan szervezethez, amelynek tevékenysége a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes, ennek megsértése esetén magatartása fegyelmi eljárás keretében vizsgálendő,
- 5) a hivatásos állomány tagja köteles a hivatásával össze nem függő civil szervezettel fennálló, illetve létesülő tagsági viszonyát előzetesen bejelenteni, a tagsági viszony létesítése vagy fenntartása (indokolással) megtiltható.

Az anyanyelv használata: a rendvédelmi szerveknél a szolgálati érintkezés nyelve a magyar, amely korlátozáson túl a hivatásos állomány tagja anyanyelvét szabadon használhatja.

Választójog: a hivatásos állomány tagja nem lehet országgyűlési, európai parlamenti, önkormányzati vagy kisebbségi önkormányzati képviselő, illetve főpolgármester, polgármester, alpolgármester. A jelöltként történt nyilvántartásba vétel, a jelöltségtől való visszalépés, illetve a megválasztás vagy annak elmaradása továbbra is bejelentési kötelezettség alá esik. A jelöltség ideje alatt a hivatásos állomány tagjának szolgálati viszonya szünetel. A Hszt. garanciális jelleggel rögzíti, hogy a választásokon, népszavazáson történő szavazás lehetőségét a hivatásos állomány tagja részére biztosítani kell.

A munka és foglalkozás szabad megválasztása:

- polgári szakképzettség gyakorolható,
- más kereső tevékenység pedig a Hszt. 109. §-ban megfogalmazott összeférhetlenségi és bejelentési szabályok szerint folytatható.

A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása: az országos rendőrfőkapitány vagy az állományilletékes parancsnok munkabiztonsági okból, vagy a szolgálatellátás rendjének fenntartása és ellenőrizhetősége érdekében megtilthatja, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálatban:

- magáncélú telekommunikációs eszközöket,
- a tízezer forintot vagy ennek megfelelő összegű külföldi fizetőeszközt meghaladó készpénzt,
- a bankkártya kivételével készpénz-helyettesítő fizetési eszközt magánál tartson,
- továbbá korlátozhatja a magáncélú telekommunikációs eszközöknek a szolgálatellátás során történő használatát.

Ha a hivatásos állomány, korlátozással érintett tagja esetében olyan egyedi méltánylást érdemlő körülmény merül fel, amely miatt indokolt biztosítani a hivatásos állomány tagjának a magáncélú telekommunikációs eszköz útján történő elérhetőségét, azt a hivatásos állomány tagjának erre irányuló írásbeli kérelmére, a szolgálati előjárója meghatározott időszakra írásban engedélyezheti.

A rendőrrel szembeni követelmények⁶⁴

Általános követelmény a rendőrrel, a rendőrtiszttel, a vezetővel szemben, hogy beosztásához igazodóan **közjogi ismeretei teljes körűek legyenek** a magyar jogrendszer tagozódásáról, a jogforrások hierarchiájáról, legyen képes abban elhelyezni és jellemezni az egyes jogforrásokat. Értse a jogalkotás helyét, szerepét és folyamatát, a jogalkalmazás alapjait, általános elveit. Értelmezni tudja az alapvető jogok katalógusát, az egyes jogok tartalmi elemeit, érvényesülésük garanciáit, valamint az Alaptörvényben nevesített alapvető kötelességek rendszerét.

Ismerje a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai alapvető jogainak törvényi korlátait, a közigazgatás, mint végrehajtó-rendelkező tevékenység rendeltetését és feladatait az állami funkciók rendszerében.

Ismerje a büntetőjog fogalmát, feladatait és alapelveit, az általános törvényi tényállás elemeit. Legyen képes meghatározni a bűncselekmény stádiumait és megkülönböztetni az egyes elkövetői kategóriákat, továbbá a helyszíni bírságolás lényegi elemeit, az objektív felelősség alkalmazásának szabályait.

Rendelkezzen átfogó ismeretekkel a szabálysértésekre vonatkozó általános anyagi jogi rendelkezésekről, a szabálysértési felelősségre vonás feltételeiről, valamint a szankciórendszeréről. Ismerje a szabálysértési eljárás menetét, a szabálysértési hatóságokat, az eljárásban alkalmazható kényszerintézkedéseket, továbbá a jogorvoslati és a végrehajtási rendszer lényegi elemeit.

Ismerje az Európai Unió jogrendjét, valamint a schengeni joganyag elemeit, a szabályozás megjelenési formáit, az Európai Unió migrációs és menekültügyi politikáját. Értse a schengeni határellenőrzési rendszer lényegét, a kompenzációs intézkedéseket, valamint a rendőri együttműködés főbb elemeit.

A rendőrnek **alkalmasnak kell lennie** a társszervek azonos vagy hasonló munkakörben lévő munkatársaival a kommunikációra és az együttműködésre. Ismernie kell a rendészetre jellemző irányítási, felügyeleti, ellenőrzési és vezetési folyamatokat, valamint képesnek kell lennie ezek viszonyrendszerének beazonosítására.

⁶⁴ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 34-38. oldal 3.2 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

Legyen képes a rendészeti szervezési és vezetési ismeretek alkalmazására, és ismerje a rendőrségi szervek működéséhez szükséges alapvető ellenőrzési, humán, egészségügyi-pszichológiai, gazdasági-pénzügyi, műszaki, technikai, informatikai és hivatali igazgatási tudnivalókat.

A rendőrrel szembeni követelményrendszer főbb tartalmi elemei

Minőségi munkavégzés, felelősségvállalás és professzionalizmus

Alapvető elvárás, hogy szakmai és általános ismereteit, jártasságait, készségeit és képességeit folyamatosan fejlessze, munkáját szakszerűen és színvonalasan lássa el. A hatékonyság és eredményesség javítása érdekében kezdeményezően lépjen fel, munkáját hassa át a professzionalizmus. Vállaljon felelősséget tevékenységéért, döntéseiért, valamint fogadja el és tegye magáévá – a szervezeti célkitűzések napi végrehajtása során is – a minőségi munkavégzés követelményrendszerét. A változó környezethez való sikeres alkalmazkodás érdekében legyen nyitott az újdonságok befogadására, azok alkalmazására.

A testületi szellem erősítése, motiváltság, együttműködés, törődés a munkatársakkal

Alapvető követelmény a rendőri szervre jellemző hierarchikus viszonyrendszerhez igazodó, jó munkatársi kapcsolatok kiépítése és fenntartása, a közös célok eléréséért segítőkészséggel párosuló, folyamatos együttműködés, a kollegialitás, illetve a bajtársiasság megteremtése.

A megbízhatóság, az elkötelezettség, a lojalitás és a társadalmi elfogadottság erősítése

A hivatásos állomány tagja fegyelmezett és etikus munkavégzéssel, illetve az általánosan elfogadott normák szerinti életvitellel járuljon hozzá a Rendőrség jó hírnevének öregbítéséhez, értékeinek megismertetéséhez és tudatos közvetítéséhez. A rá bízott javakkal, értékekkel, eszközökkel, a megismert szakmai fogásokkal, módszerekkel, információkkal a „jó gazda gondosságával” járjon el. Munkaidejét hatékonyan, értékteremtésre és eredményességre törekedve, a minőségi és a mennyiségi elvárásoknak eleget téve, lelkiismeretesen, aktív munkavégzéssel töltsse ki. Tekintse tevékenységét olyan hivatásnak, amely nélkülözhetetlen szolgáltatást nyújt a társadalom egészének és az egyes polgárnak. A tisztesség, a gondosság és a jóhiszeműség szerint járjon el, legyen tudatában hivatása társadalmi szerepe, elvégzendő feladatai fontosságának, felelőssége súlyának.

Az állampolgár szolgálata, a törvényesség és a tisztesség követelménye

Tevékenysége során érvényesüljön a szolgáltató jelleg, kapjon megfelelő hangsúlyt a köz szolgálata. Munkáját, mint szolgálatot, a Rendőrség feladatrendszerének szem előtt tartása mellett, a köz és az egyes polgár érdekeinek, jogainak és igényeinek figyelembevételével lássa el. Alapvető követelmény, hogy a hivatásos állomány tagjaként az Alaptörvényben, a jogszabályokban és a közjogi szervezetszabályozó eszközökben foglaltaknak megfelelően éljen és dolgozzon.

A magánélettel és a megjelenéssel kapcsolatos követelmények

A rendőr külső megjelenése legyen alkalomhoz illő, egyenruha-viselete előírászerű és tiszteletet parancsoló, polgári ruházata pedig rendezett és tiszta. Öltözködésében kerülje a szélsőségeket, munkahelyén, környezetében tartson rendet és tisztaságot. Tekintse személyes ügynek önmaga és munkatársai egészségének, biztonságának, valamint az élő és a természetes környezet állapotának védelmét. Életvitelével vívja ki környezete tiszteletét és megbecsülését. Ne adjon okot tisztességében való kételkedésre, a társadalom rosszállására, baráti körét úgy válassza meg, illetve kapcsolatrendszerét úgy alakítsa ki, hogy a szolgálati helyén vállalt kötelezettségeivel, esküjével ne kerülhessen szembe, továbbá ne alakulhasson ki elvtelen, törvénybe ütköző elkötelezettségi, függőségi helyzet.

A rendőr mindig legyen figyelemmel arra, hogy a polgárok személyén, életvitelén keresztül a Rendőrség tevékenységét is megítélik, szabadidejében ne folytasson munkájához, szolgálatához méltatlan tevékenységeket. Tartózkodni kell minden félreérthető és félrevezető, a munkahelyi feladataival összefüggő – írásban vagy szóban tett – nyilatkozattól és információadástól, a „jólértesültség” látszatának keltésétől, valamint a belső, szolgálati jellegű nehézségek, problémák, kapcsolatrendszerek, információk, adatok szükségtelen részletezésétől. Személyes és családi pénzügyei legyenek rendezettek, életvitele álljon összhangban vagyoni, jövedelmi helyzetével, mindenkori jövedelme és teherbíró képessége alapján vállaljon anyagi terheket.

A polgárokkal való érintkezés követelményei

A rendőr hivatalos eljárása során tegyen eleget annak az elvárásnak, miszerint a társadalom védelme érdekében igénybe vett legitim erőszak alkalmazása során a jogsértő polgárok sem veszíthetik el emberi méltóságukat. Oltalmazza a fogvatartottak személyét és egészségét,

biztosítsa részükre a védelem jogát, a hozzátartozókkal való kapcsolattartás – előírások szerinti – elősegítését.

Szolgálati munkáját a törvényesség, a szakszerűség, a tárgyyszerűség, a pontosság, a gyorsaság és a határidők pontos betartása jellemezze. A rendőr legyen udvarias, türelmes, részrehajlástól és előítéletektől mentes, ugyanakkor következetes és határozott. A jogszabályok által biztosított hatalommal, befolyással semmilyen körülmények között ne éljen vissza. Törekedjen a polgárok gondjainak, problémáinak megoldására még abban az esetben is, ha ez nem lenne munkaköri kötelessége.

A rendőr a munkája során kezelt nyilvántartások adatait csak jogszabályokban meghatározott célra és módon használhatja fel. Titoktartási kötelezettsége kiterjed minden olyan ismeretanyagra, amely szolgálati tevékenysége során, illetve hivatásával összefüggésben jutott tudomására, különösen a hivatásával összefüggő bizalmas adatnak minősülő információkra, a szerv működésére, szervezetére, tevékenységére vonatkozó, jogszabályokban nem szereplő előírásokra, ismeretekre.

Az összeférhetlenséggel kapcsolatos követelmények

A rendőr tartsa be a Hszt. összeférhetlenséggel kapcsolatos rendelkezéseit, és tartózkodjon attól, hogy munkahelyén, szolgálati, hivatali tevékenységében, megjelenésében és megnyilvánulásaiban kifejezésre juttassa párthoz, egyéb politikai szervezethez kötődését, szimpátiáját. Beosztását, hatáskörét saját, családjá vagy más személy anyagi, egzisztenciális, illetve erkölcsi érdekeinek előremozdítására nem használhatja fel.

A véleménynyilvánítás

A rendőr – a törvényben meghatározott esetet kivéve – nem bírálhatja a részére kiadott parancsot, intézkedést, arról a jog- és érdekérvényesítő tevékenysége körén kívül véleményt nem mondhat, nem tehet a szolgálati rendet és fegyelmet sértő nyilatkozatot, továbbá nem nyilváníthat magánvéleményt a sajtónyilvánosság igénybevételével hivatalos eljárásban. Nem állíthat elő és nem terjeszthet a szolgálati rendet és a fegyelmet veszélyeztető sajtóterméket, ilyen tartalmú plakátot, hirdetményt vagy emblémát nem függeszthet ki.

A hivatásos állomány tagja az internetes felületen magánszemélyként való megnyilvánulásakor és magánvélemény nyilvánításakor a hivatásos állományba tartozására vonatkozó adatot nem hozhat nyilvánosságra.

A rendőr által betartandó etikai normák⁶⁵

A Rendőrség hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyát sajátos közjogi helyzet jellemzi a tágabb költségvetési szféra foglalkoztatás-jogi rendszerében. Tevékenységüket elsősorban jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök határozzák meg. Funkciójukból, feladatrendszerükből adódóan a társadalom – indokoltan – az átlagosnál magasabb szintű erkölcsiséget vár el. Azért, hogy az érintettek – minden vonatkozásban – eleget tudjanak tenni a társadalom által támasztott követelményeknek, valamint hivatásuk jó színvonalú teljesítésének, indokolt meghatározni a rájuk vonatkozó, illetve az általuk betartandó etikai alapelveket. Az etikai alapelvekben összefoglalt normarendszer betartását meghatározóan az érintett szervezetek szervezeti kultúrája, morálja, szakmai és emberi lelkiismerete valósítja meg.

A hivatásetikai alapelvek általános célja

Az alapelvek célja összefoglalni és meghatározni mindazon magatartási és viselkedési normákat, amelyek:

- morális alapot kínálnak a fokozott igénybevétellel járó közszolgálat ellátásához, a hivatástudat, a bajtársiasság, a segítőkészség, a testületi kötődés kialakulásához, illetve elmélyítéséhez,
- segítséget nyújtanak a helyes döntések, állásfoglalások kialakításához, az érintett szervek eredményes működésének biztosításához, ezen keresztül pedig tekintélyük megőrzéséhez, illetve folyamatos emeléséhez,
- megfelelő támpontokat, útmutatásokat adnak a beosztottnak és vezetőiknek az etikailag kifogásolható magatartások, az erősítendő, illetőleg a szankcionálandó cselekedetek felismeréséhez, azok pártatlan megítéléséhez és minősítéséhez,
- tartalmazzák mindazon előírásokat, követelményeket, amelyek zsinórmértékül szolgálnak az érintettek számára munkahelyi és magánéleti kapcsolatrendszerük működtetéséhez, továbbá a munkahelyen és a magánszférában elvárható életvitel kialakításához, problémáik megoldásához, illetve konfliktusaik kezeléséhez.

⁶⁵ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 38-41. oldal 3.3 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei

A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a **hivatásos állomány tagjai** tekintetében különösen:

- 1) a **hűség,**
- 2) a **nemzeti érdek előnyben részesítése,**
- 3) a **méltóság és a tisztesség,**
- 4) az **előítéletektől való mentesség,**
- 5) a **pártatlanság,**
- 6) a **felelősségtudat,**
- 7) a **szakszerűség,**
- 8) az **együttműködés és**
- 9) az **arányosság.**

A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a **rendvédelmi szerv közalkalmazottai** tekintetében különösen:

- 1) az **elkötelezettség,**
- 2) a **nemzeti érdek előnyben részesítése,**
- 3) a **tisztesség,**
- 4) az **előítéletektől való mentesség és**
- 5) az **együttműködés.**

Mindezekon túlmenően **vezetői beosztást betöltőkkel és a közalkalmazotti jogviszonyban álló vezetőkkel szemben támasztott további etikai alapelv:**

- a **példamutatás,**
- a **szakmai szempontok érvényesítése és**
- a **számonkérési kötelezettség.**

A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe⁶⁶

2007. július 4-én került kiadásra a Rendőri Hivatás Etikai Kódexe, mely azon etikai alapszabályokat tartalmazza, amelyek igazodnak a rendőr különleges közszolgálati hivatásának alapkövetelményeihez, és annak kötelező jogi előírásaival együtt, egymást erősítve érvényesülhetnek. Célja, hogy erkölcsi iránymutatásul szolgáljon mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot biztosítson a felmerülő

⁶⁶ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 39. oldal, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet nyújtson mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá mértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez, az alábbi tartalommal.

A köz szolgálatáról és a testülethez tartozásról

A rendőr szolgálatát a törvényekben kifejeződő társadalmi akaratnak megfelelően, a köz érdekében, a társadalom által biztosított lehetőségek között látja el. Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie. Hivatását az előírások és a vezetők utasításainak betartásával, az esküjében foglaltak szerint gyakorolja, tudása legjavát nyújtja. Cselekedeteivel erősíti a testület belső egységét és a szervezet jó hírnevét.

A tisztességről

A rendőr becsületos, fegyelmezett, kötelességtudó, visszautasít minden olyan tartalmú nyílt vagy burkolt kérést, amely az előírásoktól való eltérésre irányul. Elutasítja a korrupciót, annak valamennyi formája ellen fellép. Elutasít minden olyan ajándékot, előnyt vagy szívességet, ami alkalmas lehet elfogulatlanságának kétségbevonására. Rendőri mivoltát, a tudomására jutott információkat jogtalan előny szerzésére, hátrány okozására nem használja, annak még a látszatát is elkerüli.

Az erőszakról

A rendőr erőszakot kivételesen, kizárólag a törvényes cél elérése érdekében, jogszerű formában és szükséges mértékben alkalmaz, törekszik a következmények mérséklésére. Kerüli a hatalmaskodást és az önkényes erőszak minden formáját.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról

A rendőr elismeri és védi az emberi méltóságot, tiszteletben tartja az emberi és a személyiségi jogokat. Elfogulatlanul jár el nemre, korra, állampolgárságra, etnikai hovatartozásra, vallási és politikai meggyőződésre, társadalmi és vagyoni helyzetre tekintet nélkül.

Az emberségről és a segítségnyújtásról

A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz kínzást, könyörtelen, embertelen vagy megalázó bánásmódot és ezt

mástól sem túri el. Empátiával fordul embertársai felé, védelmet és segítséget nyújt a rászorulóknak.

A bajtársiasságról

A rendőr együttműködik munkatársaival, velük kulturáltan, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében érintkezik. Önzetlen támogatást nyújt, a problémák megoldását elősegítő légkör kialakítására törekszik. Tudását, gyakorlati tapasztalatait megosztja munkatársaival. Áldozatkészen védi társai életét, testi épségét, óvja jó hírnevüket. Követi a jó példával előjárókat, elítéli az erkölcstelen magatartást tanúsítókat.

A felelősségről

A rendőr szolgálati feladatai végrehajtásáért, döntéseiért jogi, erkölcsi és anyagi értelemben is felelősséggel tartozik. Döntési, cselekvési kötelezettségét mindenkor késedelem nélkül, aktívan vállalja, a felelősséget másra alaptalanul nem hárítja át. Hibás döntései következményeit lehetőségei szerint orvosolja. Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.

A munka minőségéről

A rendőr jól ismeri a tevékenységét szabályozó előírásokat, munkáját lelkiismeretesen, magas színvonalon, törvényesen, szakszerűen, hatékonyan végzi. Bővíti szakmai ismereteit, fejleszti képességeit. Az elkövetett hibák elemzésével mindent megtesz azért, hogy azok ne ismétlődjenek meg.

Az információról

A rendőr betartja a titok- és adatvédelmi rendelkezéseket, szolgálatban és a magánéletben egyaránt. Kerül minden olyan megnyilvánulást, ami a szervezetről, annak tevékenységéről, feladatairól, valamint tagjairól félreérthető, félrevezető vagy szükségtelen információk nyilvánosságra jutását teszi lehetővé.

A megjelenésről

A rendőr megjelenésével is emeli a testület társadalmi megbecsültségét, tiszteletet és bizalmat ébreszt. Egyenruhája és polgári öltözéke tiszta, rendezett. Munkahelyén kerüli a szélsőséges, kihívó, alkalomhoz nem illő viseletet, rendben és tisztán tartja környezetét.

A vezetőkről

A vezető tiszteletben tartja beosztottjai emberi méltóságát, gondoskodik róluk, megbecsüléssel és részrehajlás nélkül irányítja őket. Személyes példamutatásával is ösztönzi munkatársait, igényli és meghallgatja véleményüket, tanácsaival és iránymutatásaival segíti a munkavégzést. Betartja és betartatja a törvényeket, magas szintű követelményeket támaszt.

A szolgálaton kívüli magatartásról

A rendőr magánéletében is példamutató, nem sérti a közerkölcs és a jó ízlés szabályait. Lehetőségei szerint kiegyensúlyozott magánélet megteremtésére törekszik. Szabadidejében nem folytat olyan tevékenységet, amely hivatásával összeegyeztethetetlen. Úgy alakítja kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel ellentétes függőségi helyzetbe.

A közbizalomról

A Rendőrség működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik.

A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen:

- 1) ha a rendőr szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el,
- 2) ha tulajdon elleni szabálysértést követ el,
- 3) ha felettese felhívása ellenére olyan szerencsejátékot folytat, amely miatt súlyos anyagi függősége alakult ki,
- 4) ha botrányos életvezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette,
- 5) ha kábítószer fogyaszt,
- 6) ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn,
- 7) ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

A Magyar Rendvédelmi Kar (a továbbiakban: MRK) megalkotta a hivatásetikai részletszabályokat, és kialakította az etikai eljárás rendszerét. Az MRK etikai vétség gyanúja esetén tagja ellen etikai eljárást folytat le. Etikai vétséget követ el az, aki megszegi a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit, a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexnek a rendvédelmi szerv hivatásos állományára vonatkozó előírásait, valamint az Alapszabály vagy az Etikai

Eljárási Szabályzat rendelkezéseit. Az etikai eljárás eredményeként az MRK a szolgálati viszonyban álló taggal szemben fegyelmi eljárást kezdeményez a fegyelmi jogkör gyakorlójánál, illetve javaslatot tehet az állományilletékes parancsnoknak a kifogástalan életvitel ellenőrzésének kezdeményezésére, figyelmeztetést vagy megrovást alkalmaz, továbbá lehetősége van az eljárás megszüntetésére is.⁶⁷

A rendőri korrupció

A rendőri korrupció fogalma⁶⁸

A korrupció értelmezhető a hatályos jogi szabályozás irányából, mivel a hétköznapjainkat is gyakran átszövő társadalmi jelenség alapvetően jogi kategóriába tartozó magatartás. Normatív értelemben a korrupció azon tényállások összessége, amelyeket a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXVII. fejezete sorol fel a „*Korrupciós bűncselekmények*” címszó alatt (*kriminális korrupció*). Ezek közül a vesztegetést; a vesztegetés elfogadását; a hivatali vesztegetést; a hivatali vesztegetés elfogadását; a vesztegetést bírósági, vagy hatósági eljárásban; a vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban, valamint a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztását gyűjtőnévként *vesztegetésként*, a befolyás vásárlását, valamint a befolyással üzérkedést gyűjtőnévként *befolyással üzérkedésként* használja a korrupcióval foglalkozó szakirodalom. Tágabb értelmezésben – a szakirodalom, valamint az egységes ügyészi és bírói gyakorlat szerint – a Btk. XXVIII. fejezetében a „*Hivatali bűncselekmények*” között nevesített *hivatali visszaélést* is a korrupciós jellegű bűncselekmények közé soroljuk.

A Btk-ban nevesített korrupciós cselekmények, amelyeket a törvényalkotó büntetni rendel:

- 1) (gazdasági) vesztegetés (Btk. 290. §),
- 2) vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §),
- 3) hivatali vesztegetés (Btk. 293. §),
- 4) hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §),
- 5) vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §),

⁶⁷ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 41. oldal, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

⁶⁸ Kardos Sándor István: A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében. Doktori (PhD) értekezés. NKE Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2016., és Kardos Sándor István: A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának és mérhetőségének problémái. Műszaki Katonai Közlöny. XXIV. évfolyam 1. szám. Budapest, 2014. ISSN 2063-4986 pp. 183-200. URL: http://www.hhk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/veglegespdf2014_1sz/16%20Korr.%20fogalma,%20merese.pdf.

- 6) vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §),
- 7) vesztegetés feljelentésének elmulasztása (2015. július 1-i hatállyal az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXXVI. törvény 37. § g) pont),
- 8) befolyás vásárlása (2015. VII. 1-én 298. §),
- 9) befolyással üzérkedés (Btk. 299. §),
- 10) korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 300. §).

Kijelenthető, hogy a rendőri korrupció fogalma nem írható le olyan egységes megfogalmazással, mint egy matematikai képlet. Ennek okai ott keresendők, hogy az ilyen jellegű cselekmények nagyon összetettek, sokszínűek, a cselekmény nem fogalmazható meg teljesen objektíven. A rendőrség szolgálati ágainak sokszínűsége miatt a rendőri korrupciónak számtalan megjelenése, színtere lehet, sőt a korrupciós jellegű magatartások a szolgálattól függetlenül is megvalósulhatnak. Ezen körülmények alapján a rejtve maradt, látens esetek nagysága, száma megbecsülhetetlen, csupán annyit lehet kijelenteni, hogy a látencia e magatartás elengedhetetlen összetevője.

Korrupció gyanúja esetén szükséges vezetői intézkedések⁶⁹

A Rendőrség működésének hatékonysága, szakszerűsége és törvényessége tekintetében kiemelkedő feladat a rendőri korrupció elleni határozott fellépés. Azonban nemcsak a bűncselekmények elleni fellépés a fontos, hanem minden olyan elvtelen rendőri szabályszegés üldözendő, amely konkrét bűncselekmény előszobája, melegágya lehet.

Rendőri korrupcióról akkor beszélhetünk, ha a rendőr akár önös (általában anyagi) érdekből olyan lépéseket tesz, melyek ellentétesek a Rendőrség társadalmi feladatával és erkölcsi értékeivel. Ez azt jelenti, hogy a rendőr anyagi, politikai vagy természetbeni előnyért cserébe eltekint valamely eljárástól. Súlyosabb esetekben a rendőr maga is cselekvő részesévé válik.

Nagyon fontos kiemelni azt, hogy a rendőri korrupció elleni fellépés nem kezelhető önállóan, különválasztva a mindennapi feladatoktól. A korrupció elleni küzdelem a parancsnokok napi munkavégzésének részét kell, hogy képezze, még hozzá a fegyelemkezelő munka szerves elemeként. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy könnyebben üti fel a fejét a korrupció azokon a szolgálati helyeken, ahol az állomány fegyelmi helyzete – a parancsnoki fegyelemkezelő munka hiányosságai következtében – az elvártnál alacsonyabb szintű.

⁶⁹ Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve 162-166. oldal, 6.1 pont, Második, bővített kiadás, Budapest, 2016.

A folyamatos, megfelelő szintű parancsnoki kontroll hiánya a jogsértések kialakulásának, elszaporodásának egyik előidéző körülménye.

A Rendőrség különböző szolgálati ágainak, szolgálatainak, szakszolgálatainak korrupciós érintettsége eltérő. Azon területeken, ahol a munkavégzés nem kapcsolódik közvetlenül az állampolgárokhoz, a **korrupciós veszélyeztetettség** alacsony (humánigazgatási, hivatali, ügyeleti szakterület). Ezzel szemben a legerőteljesebb korrupciós kockázat ott jelentkezik, ahol gyakori a kontaktus az állampolgárral, és a rendőr hatalmi pozícióban lép fel. Ennél fogva elsősorban a határrendészeti és a közlekedésrendészeti szolgálati ág veszélyeztetett, de a korrupciós veszélyeztetettség a közrendvédelmi és bűnügyi szakterületen is számottevő.

A rendőri korrupció megelőzése

A rendőri korrupciós cselekmények és jelenségek elleni eredményes fellépés, a korrupció visszaszorítása és az állomány általános fegyelmi helyzetének javítása érdekében elsősorban a megelőzésre kell helyezni a hangsúlyt. Ebben minden parancsnoknak kiemelkedő feladata és felelőssége van.

A jelenleg hatályban lévő, **a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás** (a továbbiakban: Utasítás) konkrét feladatokat határoz meg a megelőzés vonatkozásában. Az Utasítás tételes ismertetésétől eltekintve a jelentősebb rendelkezések az alábbiakban összegezhetők:

Az Utasítás 6. pontja előírja, hogy: *„A vezetők kötelesek folyamatosan figyelemmel kísérni a beosztottak aktuális gondjait, esetleges anyagi vagy egyéb magánéleti problémáit, és a parancsnoki gondoskodás elvének megfelelően, a jogszabályi keretek között kötelesek megadni az elvárható és szükséges segítséget a beosztott részére.”* A parancsnokokkal szemben fontos elvárás, hogy törekedjenek minél több időt fordítani a munkatársaikkal való kommunikációra. Ennek egyik speciális esete lehet a beosztottal való közös szolgálatellátás, amely lehetőséget teremt a munkatárssal való közvetlen párbeszédre, egyúttal a parancsnok személyesen is tapasztalatokat szerezhet beosztottja munkavégzéséről, erősségeiről és fejlesztendő képességeiről, ezáltal elősegítve az előljáró-beosztott közötti bizalmi munkakapcsolat kialakítását.

Az Utasítás 10. pontja szerint: „*A Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer (a továbbiakban: Robotzsaru rendszer) betekintési jogosultsági szintjeit a felhasználók számára úgy kell meghatározni, hogy a kiemelt jelentőségűnek minősített ügyekben – a szakirányítói tevékenység kivételével – a Robotzsaru rendszer csak a találatot jelezze. Találat esetén további információ érdekében az ügy előadójával írásban kell felvenni a kapcsolatot.*”

Az Utasítás 14. pontja kimondja: „*Ha a rendőri intézkedés alá vont személy – valamely eljárás, intézkedés elkerülése vagy szankció enyhítése érdekében, beazonosíthatóan – a Rendőrség állományába tartozó személyhez fűződő kapcsolatára hivatkozik, az intézkedésről jelentést kell készíteni, amelyet – a szolgálati út betartásával – az intézkedést foganatosító rendőr beosztási helye szerint illetékes területi szerv ellenőrzési szolgálatának vezetője részére **három munkanapon belül fel kell terjeszteni**”.* A területi szerv ellenőrzési szolgálatára köteles figyelemmel kísérni a rendőri intézkedés alapján megindított eljárásokat.

A korrupció megelőzésében kiemelten fontos szerepe van a **vezetői ellenőrzésnek**. A közterületi szolgálat ellenőrzése során, ha a technikai feltételek lehetővé teszik a helymeghatározást, rendszeresen ellenőrizni kell a közterületen szolgálatot teljesítők tartózkodási helyét. Az ellenőrzés hatékonyságát a Pro-Mobil járműkövető rendszer és a Robotzsaru Nova TIR rendszer alkalmazásával lehet fokozni. Meg kell követelni az állománytól, hogy a szolgálati rádiókat minden esetben bekapcsolt állapotban, aktív üzemmódban tartsák maguknál. A bűnügyi szakterület vonatkozásában fokozott hangsúlyt kell fektetni a Rendőrség által használt adattárakból való lekérdezések ellenőrzésére is.

A korrupció megelőzésének további lehetséges eszköze a korrupciós veszélyek, továbbá a jogerősen lezárt korrupciós ügyek eligazításon, állománygyűlésen való oktatása, feldolgozása. Ezeken túl lélektani hatása van azon jogintézmények ismertetésének, amelyek alkalmazására a rendőrrel szemben lehetőség nyílik büntetőeljárással vagy fegyelmi eljárással összefüggésben. Ilyenek lehetnek egyes személyzeti intézkedések (szolgálati beosztásból való felfüggesztés, akár az illetmény 50%-ának visszatartásával, szolgálati viszony megszüntetése, lemondás), illetve az a tény, hogy a szolgálati viszony említett módon történő megszűnése esetén az esetleges munkáltatói kölcsönt vagy szolgálati lakást vissza kell szolgáltatni.

A korrupciós cselekmények megelőzésének, felderítésének új típusú módszere a csoportos, akciószerű, váratlan, visszatérő jellegű helyszíni, illetve állományvédelmi ellenőrzés. Ennek keretében sor kerülhet többek között az ajándéktárgyak elfogadásának ellenőrzésére, a magántulajdonú mobiltelefon vagy más híradástechnikai eszköz, valamint a készpénz birtoklása szabályszerűségének ellenőrzésére, a szolgálati helyiségek, szolgálati gépjárművek, valamint más, rejtkehelyként alkalmazható helyek ellenőrzésére és a rendőr ruházatának, felszerelésének ellenőrzésére. Az ellenőrzésekbe a Mélyégi Ellenőrzési Közterületi Támogató Alegység és a Nemzeti Védelmi Szolgálat (a továbbiakban: NVSZ) területileg illetékes munkatársai is bevonhatók.

Rendőri korrupcióra utaló konkrét esetben teendő intézkedések

A parancsnokok és elsősorban a közvetlen vezetők lehetősége és egyben felelőssége is, hogy az állomány tagjának viselkedésében, szokásaiban, anyagi körülményeiben beálló változásokról – a szükséges mértékig – tudomással bírjanak. Egyes körülményekben beállott változások, valamint egyes magatartásformák felvetik a korrupció gyanúját, ezek – a teljesség igénye nélkül – az alábbiak lehetnek:

- 1) korábbi anyagi körülményekben, költskezési szokásokban bekövetkezett jelentős, pozitív mértékű változás (ingatlan-, gépjármű-vásárlás, rendszeres, étteremben, benzinkúton történő étkezés, drága, márkás ruházati cikkek, ékszerek, óra viselése, költséges utazások, hónap végi költskezések), amely nincsenek arányban a rendőri jövedelemmel,
- 2) szolgálatban 10.000 Ft-ot meghaladó készpénz, külföldi fizetőeszköz birtoklása,
- 3) meghatározott felállítási helytől, mozgási körzettől, járőr-útiránytól engedély nélküli eltérés, szolgálati rádión, telefonon történő – esetlegesen rendszeres jellegű – elérhetetlenség, EDR rádió használhatatlanná tétele (megrongálása),
- 4) ugyanazon járőrtárssal történő szolgálatellátáshoz való elvtelen ragaszkodás,
- 5) az előre meghatározott szolgálati feladat megváltozása vagy újabb feladat meghatározása esetén elégedetlenség, ellenségeskedés,
- 6) szolgálati feladatok végrehajtása iránti közömbösség,
- 7) túlzott magabiztosság,
- 8) bűncselekményt elkövető vagy azzal gyanúsítható személyekkel történő kapcsolattartás.

Az állományilletékes parancsnok a rendelkezésre álló adatok alapján dönthet:

- 1) az NVSZ részére történő jelzés adásáról (ha ez még nem történt meg),
- 2) megbízhatósági vizsgálat kezdeményezéséről,
- 3) kifogástalan életvitel ellenőrzés kezdeményezéséről,
- 4) a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál vagyonosodási vizsgálat kezdeményezéséről,
- 5) más szolgálati beosztásba történő kinevezésről, áthelyezésről, átrendelésről,
- 6) bűncselekmény gyanúja esetén büntetőfeljelentés megtételéről.

Az Utasítás további feladatokat határoz meg befolyásolási kísérlet, valamint korrupciós cselekmény gyanújának esetére.

Az Utasítás 9. pontja szerint: *„Amennyiben büntető, szabálysértési vagy egyéb, a Rendőrség hatáskörébe tartozó hatósági eljárással kapcsolatban az eljárás befolyásolására irányuló beavatkozás történik, az érintett a feljelentés megtételével egyidejűleg köteles a közvetlen előljárójának írásban jelentést tenni. Amennyiben a befolyásolás során nem történt bűncselekmény, de az eljárás során hasonló célú puhatolás, kapcsolatfelvétel vagy egyéb befolyásolással összefüggő körülmény merül fel, azt a közvetlen előljárónak soron kívül írásban jelenteni kell.”* Ha az ügy előadója illetéktelen adatátadásra utaló jeleket tapasztal, köteles azonnal írásban jelenteni szolgálati előljárójának (Utasítás 11. pontja).

Az Utasítás 18. pontja előírja: *„A Rendőrség tagja ellen korrupciós bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt indult eljárás esetén a közvetlen előljáró köteles megvizsgálni, hogy okok és körülmények, esetleges munkaszervezési vagy ellenőrzési hiányosságok segítették elő a cselekmény elkövetését. A jelentés alapján az állományilletékes parancsnok megteszi a szükséges intézkedéseket. Ilyen cselekmény esetén vizsgálni kell az állomány azon – az adott ügyben nem gyanúsított – tagjának a felelősségét is, aki az elkövetéskor az eljárás alá vonttal együtt teljesített szolgálatot. A vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy mulasztás, szakszerűtlen munkavégzés elősegítette-e a korrupciós cselekménynek a társa által történő elkövetését.”*